

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI**

TÜRK OCAKLARI VE EĞİTİM

Şeyda ÖZÇELİK

Danışman: Prof. Dr. Bülent ÇUKUROVA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA/2010

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI**

TÜRK OCAKLARI VE EĞİTİM

Şeyda ÖZÇELİK

Danışman: Prof. Dr. Bülent ÇUKUROVA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA/2010

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma, jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Bülent ÇUKUROVA
(Danışman)

Üye: Prof. Dr. Turan AKBAŞ

Üye: Doç. Dr. Songül TÜMKAYA

ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylıyorum.

.../.../....

Prof. Dr. Azmi YALÇIN
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖZET

TÜRK OCAKLARI VE EĞİTİM

Şeyda ÖZÇELİK

Yüksek Lisans Tezi, İlköğretim Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Bülent ÇUKUROVA

Eylül 2010, 122 Sayfa

Bu çalışmada Türk Ocakları'nın eğitim anlayışı üzerinde durulmuştur. Bilgi çağı dediğimiz 21. yüzyılda küreselleşen dünya içinde devlet, millet ve kültür kavramlarının ne derece önemli olduğunu hissettiren, insanlar ve toplumlar arasında görünmez bir minnet ve sadakat bağı kuran bazı kuruluşlar vardır. Aslında bu tarz kuruluşların zamanı ya da hangi devirde ne isim aldığı çok önemli değildir. Önemli olan işlevidir. Türk Ocakları da böyle bir görevle şekillenen gönüllü bir kuruluştur. Osmanlı Devleti'nin ihtişamını ve gücünü yitirmeye başladığı dönemde 120 Tıbbiyeli öğrencinin 1912'de bir araya gelerek oluşturduğu bir dernektir. Bu dernek zamanla yurtiçinde ve yurtdışındaki şubeleriyle Osmanlı Devleti'ne ve Türk milletine, I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı yıllarında maddi ve manevi anlamda destek vermiştir. Yeni kurulan Türk Cumhuriyeti'nin fikri yapısını şekillendiren, Atatürk devrimlerini her sahada destekleyen Ocaklar kendini feshettiği 1931 yılına kadar siyasi, kültürel, ekonomik açılardan Türk toplumunun gereksinimlerini karşılamaya çalışmıştır.

1931- 1949 yılları arasında ikinci dönemini yaşayan Ocaklar, ilk kurulduğu zamanki kadar faal olamamışlardır. Kendini tanımlarken 'Ocak siyasetle uğraşmaz' fikrinin ne kadar fazla üzerinde durulduysa da siyasi çekişmelerin odağı olmaktan kendini kurtaramamıştır.

12 Eylül 1980 tarihinde Türkiye'deki askeri darbeden sonra ortadan kaldırılan Ocaklar 1986'da dirilmeye başlamış ve günümüze kadar da aktif olarak faaliyet göstermeye devam etmiştir.

Türkiye'nin başına gelen her olayı yakından takip eden Türk Ocakları, tezin ana konusu olan eğitimle de yakından ilgilenmiştir. Global çağın bütün teknik ve bilim nimetlerinden faydalanarak milli bir eğitim modeli oluşturulmasından yana olan Türk Ocakları, "Milli tarihsiz, milli şuursuz ve milli eğitimsiz bir toplumun ayakta kalması olanaksızdır" görüşündedir.

Arşiv ve literatür taramasıyla yapılan araştırmada; Türk Ocakları'nın siyasi varoluşları, önerdiği eğitim modelleri, aldığı maddi manevi destekler, toplumun Ocaklara bakış açısı ve Türk Ocakları'nın gelecekte görmek istediği Türkiye ve Türk gençliği hakkında fikirlere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk Ocakları, Eğitim

ABSTRACT**TURK OCAKLARI AND EDUCATION****Şeyda ÖZÇELİK****Master's Thesis, Department of Primary Education in Social Sciences****Thesis Supervisor: Ass. Prof. Bülent ÇUKUROVA****September 2010, 122 pages**

This study focuses on understanding the Turk Ocakları education. Globalizing world in the 21st century information age, we call the state, nation and culture that makes you feel how important concepts, people and communities in establishing on visible bond of gratitude and loyalty, some organizations exist. In fact, this type of organization or time periods in which it is not important what the name is taken. It is just as important. Turk Ocakları and formed a voluntary organization with such a task. And magnificence of the Ottoman Empire began to lose power in the period Tıbbiyeli 120 students came together in 1912 as an association is formed. Timing of this association with domestic and international branches of the Ottoman Empire and the Turkish nation, the First World War and the war of Independence in terms of moral and material support was given. The newly established Turkish Republic of ideas that shape the structure, in every field that support the Atatürk revolution ocaklar 1931 until the termination of their political, cultural and economic aspects of Turkish society have tried to meet the requirements.

In the second period of 1931-1949 years of living ocaklar, could not be active until the first establishment ever. While self-described "Ocak does not deal with politics", although the idea of how much more focused on being the focus of political contention could not save itself.

On September 12, 1980 military coup in Turkey in 1986 after eliminating the resurrection began ocaklar and to date has continued to operate as an active.

Each event has happened in Turkey is closely following the Turk Ocakları, which is the main subject of the thesis has been closely involved with education as well. Global era, all technical and scientific advantage of favor since the creation of a national training model of Turk Ocakları, “National undated, the national unconscious, and the national survival of a society is impossible without education” is of the opinion.

Libraries and literature with a survey of the Turk Ocakları political existence, suggested training models, received financial and moral moral support of society ocaklar of perspective and the Turk Ocakları in the future to see taht Turkey and Turkish youth about the ideas have been presented.

Keywords: Turk Ocakları, Education

ÖNSÖZ

Eğitim bir toplumun vazgeçemeyeceği temel kurumlar arasında yer almaktadır. Bir devleti kalıcı kılan, yeni kuşaklara toplumsal değer ve toplum olma bilinci aşıl原因an eğitimidir. Bağımsız ve tarafsız bir eğitim sistemi ise en çok gereksinim duyulan olgudur. Eğitimden beklenen, siyasi ideolojilerden arındırılmış, bireylerin özgür düşünmesine olanak tanımış ve modern çağın getirdiklerini ulusal kültürle bütünleştirmiş bir sistem olmasıdır.

1299 yılında uç beyliği olarak tarih sahnesine çıkan Osmanlı Devleti kısa zamanda üç kıtaya hükmeden bir imparatorluk halini almıştır. İmparatorluk düzeninin getirdiği bazı olgular devletin düzenini değiştirmeye ve ömrünü kısaltmaya başlamıştır. Bunlardan en önemlisi çok ulusluluğun etkisidir. Çok uluslu yapısı Osmanlı Devleti'nin siyaset, bürokrasi, sosyal, ekonomik yapısı ve eğitim kanallarında çift başlılık yaratmıştır. Müslüman ve gayr-i müslim topluluklar üzerinde aynı sistemi kuramayışı, özellikle azınlıklar tarafından hoşnutsuzlukla karşılanmıştır. Arap, Rum, Bulgar, Ermeni, Sırp, Arnavut gibi azınlıkları içinde barındıran Osmanlı Devleti, özellikle 1789 Fransız İhtilaliyle dünyada esen özgürlük, milliyetçilik, kendi devletini kurma rüzgârlarında savrulmaya başlamıştır. O saate kadar izlediği hoşgörü politikası sorunları çözmeye yetmemiş, kurtuluş çaresi olarak Osmanlılık adı altında, içinde barındırdığı tüm uluslara kucak açan devlet, bu ideolojide de umduğunu bulamamıştır. İslamcılık fikri ise belli kesime hitap ettiği için kısır kalmıştır. En son çare olarak Türkçülüğe başvurulmuştur. Özellikle dönemin aydın kesimi ve gençliği Türkçülükle örgütlenmeye ve emperyalist fikirlerden arındırılmış yeni bir düzene kavuşmayı arzulamışlardır. Böyle karışık bir ortamda filizlenen Türk Ocakları Derneği kısa zamanda taraftar bularak, Türk milleti adına her alanda görev üstlenmiştir. Arap ve İran etkisinde bulunan edebiyat ve dil kavramlarını Türkleştirmek, azınlıkların öğrenim gördüğü okullardaki misyonerlik faaliyetlerine karşı Türklüğü, Türk tarihini, dilini, edebiyatını yücelten Türk milli eğitim sistemini oluşturmak için canla başla çalışmıştır. Derneğin faaliyetleri Mustafa Kemal, bürokratlar, yerel kuruluşlar, Türk halkı ve özellikle de gençler tarafından desteklenmiştir.

Çalışmanın temel amacı, Türk Ocakları'nın öngördüğü eğitim anlayışıdır. Bu anlayışa gelinceye kadar Türk Ocakları'nın geçirdiği siyasi dönemler, ocakların çalışma ve fikir alanları ile Ocaklara gösterilen tepkiler de bu çalışmada incelenmeye çalışılmıştır.

Araştırmamızda Türk Ocakları ile ilgili yazılmış kitaplar, yüksek lisans ve doktora tezleri, çekilen belgeseller, Türk Ocakları'nın yayın organı olan Türk Yurdu dergisinde yayınlanan makaleler, ocaklar ve dergiyle ilgili Bakanlık, Talim ve Terbiye Kurulu kararları, 1912- 2010 yılları arasında yerel ve yabancı basında çıkan Türk Ocakları haberleri, Ocakların resmi sitesi taranarak, Türk Ocakları'nın eğitim anlayışı incelenmeye çalışılmıştır.

Araştırma konumu saptamamda ve tezimin ortaya çıkmasında bana destek olan, her türlü yakınmamı dinleyen değerli hocam Prof. Dr. Bülent Çukurova'ya, Türk Ocakları konusunda bilimsel araştırma yapmış bütün araştırmacılara, kaynak araştırmamda yol gösteren ve tavsiyelerini dile getiren Türk Ocakları Genel Sekreteri Yücel Hacaloğlu'na, eksik kaynaklarımın tamamlanma aşamasında Ankara- Adana arasında köprü kurmamı sağlayan Ankara Milli Kütüphane yetkililerine, Türk Yurdu dergisi çalışanlarına, arkadaşım Özlem Yaktı'ya ve maddi manevi desteği ile yanımda olan aileme teşekkürlerimi sunarım.

Şeyda ÖZÇELİK

Adana, Eylül 2010

Not: Bu araştırma Çukurova Üniversitesi Rektörlüğü Araştırma Fonu Saymanlığı'nın EF 2009YL25 numaralı projesi ile desteklenmiştir

İÇİNDEKİLER

ÖZET	Sayfa i
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ	v
KISALTMALAR LİSTESİ	x
EKLER LİSTESİ	xi
GİRİŞ	1

BÖLÜM I

TÜRK OCAKLARI'NIN İLK DÖNEMİ (1912-1931)

1.1. Türk Ocakları Kurulduğu Sırada Osmanlı Devleti'nin Durumu.....	5
1.2. Örgütlü Türkçülük	8
1.2.1. Türk Derneği.....	8
1.2.2. Genç Kalemler Hareketi.....	11
1.2.3. Türk Yurdu Cemiyeti.....	12
1.2.4. Türk Bilgi Derneği.....	14
1.2.5. Türk Gücü Derneği.....	14
1.3. Türk Ocakları.....	15
1.3.1 Türk Ocakları'nın Kuruluş ve Amacı.....	15
1.3.2. Milli Mücadele ve Cumhuriyet Döneminde Türk Ocakları (1918-1922).....	21
1.3.3. Türk Ocakları ve Devlet.....	23
1.3.4. Türk Ocakları'nın Kapatılış Nedenleri (1931) ve Kapatılışına Gösterilen Tepkiler, Türk Ocakları'nın CHF'ye Devri ve Mallarının Tasfiyesi.....	26
1.4. Türk Ocakları'nın Ara Dönemi ve Üçüncü Varoluşu.....	32
1.4.1. Ocakların Yeniden Açılışı (1949-1980).....	32
1.4.2. Türk Ocakları'nın 1986 ve Sonrası Faaliyetleri.....	37
1.4.3. Türk Ocakları'nın Bugünkü Yapısı, İşlevi ve Faaliyetleri.....	43
1.4.3.1. Genel Başkan.....	43
1.4.3.2. Merkez Genel Kurulu.....	45
1.4.3.3. Hanımlar Kurulu.....	47

1.4.3.4. Gençlik Kolları.....	48
1.4.3.5. Sanat ve Edebiyat Kurulu.....	49
1.4.3.6. Akademik Çalışma Kurulu.....	50
1.4.3.7. TÜRDM.....	50
1.4.3.8. Ocakbaşı Sohbet Programları.....	51
1.4.3.9. Bölge Toplantıları.....	51
1.4.3.10. Kurultaylar.....	51
1.4.3.11. Armağanlar.....	52

BÖLÜM II

TÜRK OCAKLARI'NIN EĞİTİM ANLAYIŞI

2.1. Türk Ocakları ve Milli Eğitim İlişkileri.....	53
2.1.1. Türk Ocakları'nın Tarih Anlayışı ve Tarih Eğitime Bakışı.....	64
2.1.2. Türk Ocakları'nın Din Anlayışı ve Din Eğitime Bakışı.....	67
2.1.3. Türk Ocakları'nın Müzik-Sanat Anlayışı ve Müzik Eğitime Bakışı.....	70
2.1.4. Türk Ocakları'nın Spor Anlayışı ve Spor Eğitime Bakışı.....	71
2.1.5. Türk Ocakları'nın Türkçe ve Türk Dili Anlayışı ve Türkçe Eğitime Bakışı.....	72
2.1.6. Türk Ocakları'nın Edebiyat Anlayışı ve Edebiyat Eğitime Bakışı.....	76
2.1.7. Türk Ocakları'nın Yabancı Dil Anlayışı ve Yabancı Dilde Eğitime Bakışı.....	76
2.1.8. Türk Ocakları'nın Bilim-Teknoloji Anlayışı ve Bilim Eğitime Bakışı.....	80
2.1.9. Türk Ocakları'nın Üniversite Anlayışı ve Üniversite Eğitime Bakışı.....	82
2.1.10. Türk Ocakları'nın Dershane Anlayışı ve Dershane Eğitime Bakışı.....	86
2.2. Türk Ocakları'nın Öğretmen ve Öğretmen Eğitime Bakışı.....	87
2.3. Türk Ocakları'nın Zorunlu Eğitime Bakışı.....	89
2.4. Türk Ocakları'nın Paralı Okullara Rehberlik Hizmetlerine Bakışı.....	91

BÖLÜM III
TÜRK OCAKLARI EĞİTİM VE KÜLTÜR VAKFI İLE ÖZEL TÜRK YURDU
OKULLARI VE ETKİNLİKLERİ

3.1. Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı'nın Kuruluşu ve Amaçları.....	93
3.2. Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı'nın Sosyal ve Eğitsel Çalışmaları.....	95
3.3. Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı'nın Başarı Ödülleri.....	97
3.4. Özel Türk Yurdu Okullarının Tarihçesi, Vizyonu ve Misyonu.....	97
3.5. Özel Yurdu Okullarının Amaçları, İlkeleri ve Bölümleri.....	99
3.6. Özel Türk Yurdu Okullarında Eğitim ve Faaliyetler.....	99

BÖLÜM IV
SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç.....	100
4.2. Öneriler.....	103
KAYNAKÇA	104
EKLER	116
ÖZGEÇMİŞ.....	122

KISALTMALAR LİSTESİ

- a.g.e.** : Adı geçen eser
a.g.g. : Adı geçen gazete
a.g.m. :Adı geçen makale
ANAP : Anavatan Partisi
AP : Adalet Partisi
Bkz : Bakınız
c : Cilt
CHF : Cumhuriyet Halk Fırkası
CHP : Cumhuriyet Halk Partisi
DP : Demokrat Parti
MBK : Milli Birlik Komitesi
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
MHP : Milliyetçi Hareket Partisi
ÖSS : Öğrenci Seçme Sınavı
ÖSYM: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
SCF : Serbest Cumhuriyet Fırkası
TİKA : Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı
TOEK: Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı
TTK : Türk Tarih Kurumu
TÜRDAM: Türk Ocakları Stratejik Araştırma ve Dış Temsilciler Merkezi
TY : Türk Yurdu
YÖK : Yüksek Öğretim Kurulu

EKLER LİSTESİ

EK 1: Ziya GÖKALP/ Türk Ocakları İlim ve Teşvik Armağanı.....	116
EK 2: Hamdullah Suphi TANRIÖVER/ Türk Ocakları Kültür Armağanı.....	117
EK 3: Dr. Hasan Ferit CANSEVER/ Türk Ocaklarına Hizmet Armağanı.....	118
EK 4: Prof. Dr. Osman TURAN/ Türk Ocakları Türklük Araştırmaları Armağanı....	119
EK 5: Nihal ATSIZ/ Türk Ocakları Türk Dünyasına Hizmet Armağanı.....	120
EK 6: Galip ERDEM/ Türk Ocakları Şeref Armağanı.....	121

GİRİŞ

Türkiye’de özellikle iktidar değişiklikleri ve her gelen partinin kendi ideolojisini yerleştirme politikaları karmaşık bir sistem meydana getirmiştir. Bu sistemler arasında en değişmez olması gerektiği halde, en sık değişen ise eğitim sistemidir.

Tanzimat ile Osmanlı Devleti’nin demokratikleşme süreci başlamış ve Avrupa ile daha sıcak ilişkiler kurulmuştur. Değişen ve gelişen dünya şartlarında devlet, Avrupa’ya yaklaşmış, Avrupa’nın askeri, ekonomik, teknik ve siyasi alanda artan gücü karşısında, imparatorluğu kurtarmak için Avrupa’yı örnek almıştır. Islahat Fermanı ile müslüman ve gayr-i müslim halk arasındaki din, vergi, askerlik ve eğitim alanındaki farklılıklar ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.

İmparatorluktaki farklı etnik ve dinsel grupları bir arada tutabilmenin çaresi olarak başlarda Osmanlılık veya İslamcılık düşüncesi hâkim olmuş, 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başında bunlara Türkçülük ve Batıcılık hareketleri de eklenmiştir.

Meşrutiyet sonrası Türk milliyetçiliği hareketi çok genişledi ve derinleşti. Bu dönem, Türkçülüğün örgütlenmesine ve Türkçü cemiyetlerin kurulmasına uygun ortam hazırladı. Abdülhamit döneminde her tür dernek, hele milliyetçi bir dernek kurmak zordu. Bununla birlikte Müslüman ve Türk olmayan azınlıklar, milliyet esasına dayalı, yardım amacı güden ve edebi birçok dernek kurmuşlardı.

19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren dil, edebiyat, tarih alanlarında önceleri bireysel çalışmalar şeklinde başlayan, daha sonra bilimsel çalışmalarla Türklük bilgisi, Türk dili ve Türk tarihi araştırmaları şeklinde devam eden Türkçülük düşüncesi, ancak II. Meşrutiyet’in ilanından (Temmuz 1908) sonra örgütlenme dönemine girmiştir (Acar, 2005, 21).

Türk milliyetçiliği hareketini oluşturmak ve yön vermek amacıyla II. Meşrutiyet döneminde kurulan Türk Derneği, Türk Yurdu Cemiyeti, Türk Bilgi Derneği ve Türk Gücü Derneği gibi kuruluşlar içerisinde en etkili ve en uzun ömürlü olan Türk Ocağı, 3 Temmuz 1911 Pazartesi günü İstanbul’da faaliyete başlamıştır. Türk Ocağı’nın resmi

kuruluş tarihi ise 22 Mart 1912'dir (Tunaya, 1984, 432). Kısa zamanda Türk Ocakları, Türkçülüğün teorik olarak tartışılıp işlendiği çok etkili bir okul oldu (Aybars, 2004, 36) Yükseköğretim gençliği bu ocaklarda imparatorluğun sorunlarını tanıyor ve azınlıkların giderek artan ayrılık ve bölme çabalarına karşı Türkçü yaklaşımla vatanın ve devletin bütünlüğünü savunmayı öğreniyorlardı. Dağılması kaçınılmaz bir noktaya gelen imparatorluk içinde Türk ulusuna gelecek arayışı Türk Ocakları ile kamuoyunun önüne getirilmekteydi (Çeçen,1990, 99).

Kuruluşundan sonra yayınlanan Türk Ocağı Esas Nizamnamesinde, cemiyetin amacını sıralanırken 3. , 4. ve 5. maddelerde “*Türklerin milli terbiye ve ilmi, içtimai, iktisadi seviyelerinin terakki ve i'lastıyla Türk ırk ve dilinin kemaline çalışmak, Türk Ocağı adlı kulüpler açarak dersler, konferanslar, müsamereler tertip edip, mektepler açmaya çalışmak, bütün bunları yaparken de asla siyasetle uğraşmamak*” hükümleri vurgulanmıştır (Tuncer ve diğerleri, 1998, 15).

Türkçülük akımının en önemli ismi Ziya Gökalp'tır. Türkçülük, ‘Türk ulusunu yükseltmek demektir’ diyen Gökalp, Türkçülüğün Esasları adlı eserinde, Türkçülüğü yalnız siyasal bir program olarak değil bir hayat felsefesine dönüştürmeyi hedeflemiştir. Ziya Gökalp, Mustafa Kemal Atatürk'ü “*Türkleri Türkçülük ülküsü çevresinde birleştirerek büyük bir yok olma tehlikesinden kurtarmayı başardı*” diye tanımlar.

I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı sırasında halka en yakın çizgide duran ve teşkilatlı dernek Türk Ocaklarıydı. Kurulduğu dönemde Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü gibi devlet adamlarının, yerel kuruluşların ve halkın desteğini alan Türk Ocakları, I. Dünya Savaşı ve Milli Mücadele döneminde devlete asker, teçhizat ve kendi çapında ekonomik destek sağlamaya çalışmıştır. Özellikle Balkan Savaşları, I. Dünya Savaşı sırasında üye sayısı artmış ve İstanbul dışına şube açmaya başlamıştır. Ziya Gökalp ve Selanik'te Genç Kalemler Hareketi'ni yürütenlerin de Türk Ocakları'na üye olmasıyla, düşünsel bakımdan daha da kuvvetlenen ocaklar sistemli çalışan bir gönüllü kuruluş niteliği taşımaktadır. 1912 sonrasında Türk Ocakları, özellikle Türk gençlerinin ulusal bilince ve Türklük şuuruna sahip olmasında etkili çalışmalar yapmış, 1923 yılına kadar devletin içinde bulunduğu savaş ve esaret yıllarında Türklükten ödün vermeden onurlu bir mücadele sürdürmüş, Anadolu ve dışındaki halka ulaşmayı hedefleyerek, Türkmen coğrafyalarıyla Anadolu arasında bir Türkçülük köprüsü oluşturmuştur.

Konferans, konser, gece dersleri, okuma-yazma kursları, mesleki eğitim gibi alanlarda faaliyet gösteren Ocaklar *milli mektep* olarak da anılmıştır. Örneğin Turan gazetesi “*Selanik Türk Ocağı, ‘Türk Maarif ve İktisat Ocağı’ adıyla kuruldu*” şeklinde duyuru yapmıştır (1328, 3). Türk ulusunun devrimlere inancını kuvvetlendirmek için, her devrimi önce kendi bünyesinde tanıyıp tartışmış daha sonra halkın tanınması ve öğrenmesi için kurslar açmıştır.

Türk Ocakları, siyasi ideolojilerle mücadele ettiği kadar devlet kurumlarıyla da yakından ilgilenmiştir. Milli iktisat politikasından yana olan Türkçüler, devletçilik ilkesi, kadın hakları, dilde sadeleşme, milli edebiyat, milli tarih ve milli eğitim konusunda aynı fikirdedirler. Özellikle Hamdullah Suphi’nin Milli Eğitim Bakanı olduğu dönemlerde Türk Ocakları, Türk eğitim sistemini büyük ölçüde etkilemiştir.

Türkiye Cumhuriyeti’nin temel ilkelerinden biri haline gelen milliyetçilik fikrinin mimarı olan Türk Ocakları’nın kapatılması büyük bir üzüntüye neden olmuştur. Misyonunu tamamladığı gerekçesi ve SCF’nin destekçisi olduğu iddiasıyla ocakların malları tasfiye edilmiş, binalarına el konulmuş ve 19 Şubat 1932 yılında kaldırılarak yerine Halkevleri örgütlenmiştir. Atatürk’ü bu kapatma kararına götüren birkaç neden vardı. Ocakların kendi görev ve amaçlarını aşarak, devletin sorumluluğu altındaki bazı görevleri ifa etmek istemeleri bunlar içinde en önemli olanıdır.

1949-1980 yılları arasında ikinci dönemi başlayan Türk Ocakları bu yıllar arasında ilk kurulduğu dönemki kadar verimli çalışmadı. 1960 darbesi ve 12 Mart Muhtırası döneminde zaman zaman kapatılma tehlikesiyle karşılaştı, bu tehlikeleri atlatsa bile, faaliyetlerini küçük bir apartman dairesinde sürdürmek zorunda kaldı. 1980 darbesinden sonra bütün derneklerin başına gelen ocakların da başına geldi ve dernekler resmi anlamda ikinci kez kapatıldı.

1986 yılında resmi yayın organı olan Türk Yurdu dergisiyle birlikte açılarak çalışmalarını daha aktif ve daha sistemli olarak sürdüren Türk Ocakları çift rakamlı her iki yılda bir Milli Eğitim Sempozyumu düzenlemekte, bu sempozyumlarda mevcut eğitim sisteminin aksaklıkları saptanarak geleceğin Türk gençlerine verilecek eğitim modeli önerilmektedir. Türkiye’de değişen her iktidarla birlikte eğitim sisteminin de bozulup, yeniden yapılanmasını eleştiren ocaklar, sabit ve ulusal bir eğitim sisteminden

yanadır. Siyasi ideolojilerin ders kitaplarına yansması, Türkçülük ve milliyetçiliğin zararlı ideolojiler olarak gösterilmesi, Türk tarihinin 1919 yılı ile başlatılması, İngilizce eğitimin ana dilde eğitimin önüne geçmesi, din eğitimin yobazlık olarak adlandırılması, batı kültürünün etkisiyle değişen müzik, sanat, giyim, kuşam anlayışı Türk Ocakları'nı rahatsız eden konulardandır.

Türk Ocakları'nın eğitim modeli "Ortak bir kültüre ve geçmişe sahip Türk ulusu için öngörülen eğitim sistemi geçmişle bağlarını koparmayan ama aynı zamanda çağdaşlık izlerini taşıyan, Mustafa Kemal'in izinde, milliyetçilik ile donatılmış, soyunu ve tarihini bilen, dinlediği müzik türünden, yaptığı spora kadar geçmişinin izlerini taşıyan, modernliği ve demokrattığı dış silüette aramayan bir nesil yetiştirmek" olarak özetlenebilir.

BÖLÜM I

TÜRK OCAKLARI'NIN İLK DÖNEMİ (1912–1931)

1.1. Türk Ocakları Kurulduğu Sırada Osmanlı Devleti'nin Durumu

19. yüzyılda özellikle Fransız İhtilali'nin etkisiyle devletlerin siyasi düzeni yavaş yavaş değişmeye başlamış, milliyetçilik fikirleri çok uluslu düzene sahip devletleri olumsuz yönde etkilemişti. Osmanlı Devleti de bu durumdan kendine düşen payı aldı. Özellikle Tanzimat döneminde Osmanlı Devleti'nde Osmanlıcılık, Türkçülük, Batıcılık ve İslamcılık gibi kavramlar kullanılmaya başlandı. Bu kavramlara bakılacak olursa;

Osmanlıcılık: Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan Tanzimat Dönemi (1839-1876)'ne kadar devlete adını veren bir Osmanlılık fikri vardı. Fransız İhtilali'nden sonra milliyet fikirlerinin Osmanlı'nın Müslüman olmayan halkı arasında da yayılmaya başlaması, yabancı devletlerin de gayr-i müslimleri sürekli isyana teşvik etmesi, Osmanlı Devleti'ni zor durumda bırakmış, Müslüman olmayan halka da bazı haklar verilmeye başlanmıştır. II. Mahmut döneminde ilan edilen Tanzimat Fermanı ile Osmanlı Devleti Avrupalılaşıma yönünde önemli bir adım attı. Bu ferman, yeni bir Osmanlıcılık fikrinin inşa edilmeye başlamasına olanak sunmuştur. Artık Osmanlı sınırlarında yaşayan bütün halk, dil, din, ırk, mezhep ayrımı yapılmaksızın “Osmanlı” kabul edilmiştir. Sonradan Avrupa'ya öğrenci gönderilmeye başlanmasıyla yabancı dil öğrenerek, Avrupa'yı yakından tanıma şansı yakalayan ve kendilerine Genç Osmanlılar denen bir nesil “*Osmanlıcılık*” ı bir fikir akımı olarak ortaya çıkarmıştır.

Genç Osmanlılar Cemiyeti'nin tek amacı meşrutiyetin ilanını sağlamaktı. Çeşitli mücadelelerden sonra, II. Abdülhamit döneminde Kanun-ı Esasi ilan edildi ve parlamento kuruldu. Bütün halkı bireysel hürriyetlere sahip, din ve mezhep işleri dışında kanun önünde eşit bir *Osmanlı* olarak tanımlayan Kanun-ı Esasi ve onun dayandığı Meşrutiyet uzun soluklu bir rejim olamadı. Müslüman olmayan halk, müslümanlarla devlet ve hukuk önünde her konuda eşit kabul edildiyse de, milliyet isyanlarının durmaması Osmanlıcılık düşüncesinin etkinliğini kaybetmesine neden oldu.

Batıcılık: Karlofça Antlaşması ile büyük toprak kaybeden Osmanlı Devleti, batı'nın her alanda kendinden ileri olduğunun farkına varmaya başladı. İlk olarak askeri alanda düzenlemelere giden devlet, daha sonra toplumun her alanında bu batılılaşma hareketini uygulamaya çalıştı. Fakat alt yapısı hazırlanmadan girilen batıcılık hareketi, Osmanlı aydını ve yüksek zümresi tarafından taklitçilikten ileriye gidemedi.

Osmanlı yenileşme hareketlerinde batıcılık, batının üstünlüğü karşısında batıya benzeme şeklinde ortaya çıkarken daha sonra siyasi bir harekete dönüştü. Batıcılık, II. Meşrutiyet döneminde siyasi bir düşünce akımı haline geldi ve batıcılar kendi aralarında ikiye ayrıldılar. Dr. Abdullah Cevdet'in liderliğini yaptığı aşırı batıcılar, batının olumlu olumsuz her yönünün örnek alınması gerektiğini, Celal Nuri ve arkadaşlarının içinde bulunduğu ılımlı batıcılar ise batının yalnız teknolojisinin model alınması gerektiğini savundu (Doğan, 2009, 75). O günün koşullarında değişim ve gelişime kapalı olan Osmanlı toplumu, batıcıların, tek kadınla evlilik, kadın özgürlüğü, latin harflerinin kabulü, şeriat mahkemeleri yerine laik mahkemelerin kurulması, tekke ve zaviyelerin kapatılması, ekonomik tutsaklıktan kurtarılmış milli ekonomi gibi düşüncelerini aykırı buldu. Batıcılık fikri Osmanlı döneminde kabul görmemiş fakat temel hedefleri itibariyle Cumhuriyet ideolojisini etkilemiştir.

İslamcılık: *“İslamcılık, bütün Müslümanlara önem veren devletin sosyal bağlarını din birliğinde arayan bir akımdır”* (Turan, Safran, Yalçın, Hayta, Şahin, Çakmak ve Dönmez, 1999, 46). Yusuf Akçura bu fikrin de Osmanlılık gibi Avrupa çıkışlı olduğuna inanır (Karal, 2005). *İslamcılık* kelimesi Osmanlılık fikrinin zayıflaması üzerine Abdülaziz devrinde (1861–1876) ortaya çıkmış, eylem haline ise II. Abdülhamit döneminde (1876-1909) geçmiştir.

Osmanlı Devleti dini kimliği itibariyle İslamiyet kurallarına sıkı sıkıya bağlıdır. II. Abdülhamit İslamcılığı benimsemiş ve onun dönemi Osmanlı tarihine istibdada dayalı bir dönem olarak geçmiştir. İslamcılar, Osmanlı Devleti'nin kötü gidişini dinin kurallarından uzaklaşılmasına bağlayarak, kurtuluşun İslamiyet'in özüne dönmekle elde edilebileceğini düşünüyorlardı. Amaçları ise, Osmanlı Devleti'nin varlığını dini esaslara dayanarak korumak ve halifenin gücünden yararlanarak dünya İslam birliğini kurmaktır. Bu akım yerleştirilmeye çalışılırken bazı İslam bilginlerinin propagandaları da etkili

oldu. İslamcılık politikası devleti ayakta tutmaya yetmemiş, milliyetçilik hareketleri karşısında etkinliğini kaybetmiştir.

Türkçülük: Osmanlı Devleti'nin kurtuluş çaresi olarak gördüğü bir diğer akım da Türkçülük'tür.

Türkçülük, II. Abdülhamit devrinde bir fikir hareketi olarak gelişmiştir. Osmanlıcılık veya İslamcılık gibi bir yönetim ve siyaset sistemi haline getirilmesi düşünülmemiştir. Bu nedenle Türkçülük hareketi bir siyasi partinin veya bir grubun malı değildir. Az sayıdaki aydınının kafa yorduğu bir akımdır. Bu aydınlar içinde, siyasete girmemiş olan, tarafsızlar bulunduğu gibi, İslamcı ve Osmanlılık taraftarları da bulunmakta idi (Turan ve diğerleri, 1999, 47).

Avrupa ve dünyadaki değişmeler ve gelişmeler Türkçülük fikrini Osmanlı topraklarında olgunlaştırdı. Bu fikir hareketine zemin hazırlayan faktörleri şu şekilde özetleyebiliriz.

Avrupalı büyük devletlerin teşvikiyle milliyet, özgürlük kavramları Osmanlı topraklarında yaşayan gayr-i müslim halk arasında yayılmaya başladı ve bu yayılma beraberinde isyanları getirdi. Bu isyan hareketlerine örnek olarak Avusturya'nın Bosna-Hersek'ten başlayarak, Arnavut halkı üzerindeki etkisini ve İngiltere'nin Mısır'dan başlayıp Arap ülkelerine etki eden propagandaları gösterilebilir. Özellikle büyük Hristiyan eyaletlerinin bağımsız statüye kavuşması, buralarda yaşayan Türk nüfusunu Anadolu'ya göç ettirmiş ve Anadolu'da Türk nüfusu artmıştır. Ayrıca yabancı dil öğrenmek için Avrupa'ya giden Türkler, Avrupalıların Türkler hakkındaki araştırmalarını görerek harekete geçtiler. Avrupa'da Türkoloji'nin doğuşu ve gelişimi Türkçülük akımını tetikledi.

Türkçülüğün etkili olabilmesi için Osmanlı yönetimi altında yaşayan Türklerin milli bilince ulaştırılması zorunlu idi. Ahmet Vefik Paşa, Süleyman Paşa ve Ali Suavi özellikle Türkçülük akımının dil boyutu üzerinde duran isimler olmuşlar, Ziya Gökalp de bu konularda önemli çalışmalarda bulunmuştur.

Türkçülük akımı İttihat ve Terakki etkin olduğu 20. yüzyılda önemli bir güç haline geldi. Meşrutiyet dönemi, Türkçülüğün örgütlenmesini ve Türkçü dernekler kurulmasını olanaklı kıldı. Ülkede Türkçülük akımı henüz kendini gösterememişti. İkdam gazetesi dışındaki hiçbir yayın organı ve dernek bu düşünceyi açıkça savunmuyordu. Bir taraftan Rusya'dan gelen Türk aydınlarının savunduğu siyasi Türkçülük; diğer taraftan temelleri batıda atılmış olan kültürel Türkçülük, Türk milliyetçiliğini ideolojiye dönüştürecek zemini kısmen hazırlamıştı. Meşrutiyet'in özgürlük ortamı içinde belli dernek ve dergiler etrafında ideoloji canlanmaya, örgütlenmeye başlayarak, gelişen iç ve dış olayların da etkisiyle gittikçe güçlenen bir siyasi akım haline gelmiş, Türkçülük düşüncesinin halka yayılması amacıyla da Türk Ocakları kurulmuştur (Sarıay, 2004, 104).

Asya'da yaşayan tüm Türkleri Osmanlı yönetimi altında birleştirmeyi amaçlayan Türkçüler, Rusya'dan gelen İsmail Gaspıralı ve bazı Türk aydınlarıyla birlikte Turancılık (Pantürkizm) düşüncesini benimsediler. Bunun üzerine Atatürk tarafından daha gerçekçi temellere oturtulan Anadolu Türkçülüğü savunulmaya başlandı ve Kurtuluş Savaşı bu temellere dayandırıldı (Turan ve diğerleri, 1999).

1.2. Örgütlü Türkçülük

1908 devrimini takip eden dönemde, kültürel araştırmalara yönelik bir dizi Türkçü dernek kuruldu.(Öztürkmen,1998, 44).

1.2.1. Türk Derneği

Türkiye'de Türk milliyetçiliği esasına dayanan ilk dernek Türk Derneği'dir. Derneğin nizamnamesi 25 Aralık 1908'de yayınlanmıştır (Akçura, 2008, 165). Derneğin kurucuları; Ahmet Mithat Efendi, Emrullah Efendi, Necip Asım, Bursalı Mehmet Tahir, Korkmazoğlu Celâl, Akçuraoğlu Yusuf, Veled Çelebi, Boyacıyan Agop, Akyığıtoğlu Musa, Fuat Raif, Rıza Tefvîk ve Ahmet Ferit Beylerdir (Karaer, 1992, 4). 15 Ekim 1912'ye kadar üye sayısı 63 kişi olan Türk Derneği'nin fahri başkanı ve hamisi Velihaht Yusuf İzzettin Efendi, Başkan Fuat Raif Bey, başkan yardımcısı Necip Asım, sekreteri de Yusuf Akçura'dır (Türk Derneği, 1327, 103-104). Yalnızca bilimle uğraşacak bu dernekte Profesör Gordlevsky, Doktor Karaçon, Profesör Martin Hartman gibi oryantalistler, Boyacıyan Agop ve Antuan Tıngır Efendiler gibi Türk olmayan

Osmanlılar da bulunmaktadır. Prens Said Paşa, merhum Köse Raif Paşa, Halit Ziya Bey gibi zamanın bazı devlet büyükleri derneğe, üye olmaksızın mali yardımda bulunmuşlardır. Şair Mehmet Emin Bey, Başvekillerden Yusuf Beyzade Nasib Bey, Ağaoğlu Ahmet Bey, Hüseyinzade Ali Bey, Köprülüzade Fuat Bey, Türk Ocağı kurucularından Doktor Fuat Sabit Bey ve Ispartalı Hakkı Bey ilk senelerde yazılan üyelere aittir (Akçura, 2008, 166). Kastamonu, Peşte ve Rusçuk'ta şubeleri açılmıştır. Türk Derneği aynı adda ancak 7 sayı çıkan bir dergi yayınlamıştır (Karaer, 1992, 5).

Derneğin nizamnamesi 25 Aralık 1908 tarihinde İstanbul'da Karabet Matbaasında basılmıştır (Akçura, 2007, 198). Türk Derneği Nizâm-nâmesi;

1- *"Türk Demeği" adlı, merkezi İstanbul'da olmak üzere, sırf ilim ile uğraşır bir cemiyet kurulmuştur.*

2- *Cemiyetin maksadı Türk diye anılan bütün kavimlerin mazi ve haldeki âsar, e f' âl ve muhitini öğrenmeye ve öğretmeye çalışmak yani Türklerin âsâr-ı atîkasını, târihini, lisânlarını, avam ve havas edebiyatını, etnografya ve etnolojyasını, ahvâl-i içtimâiyyesi ve medeniyet-i hâzîralarını, Türk memleketlerinin eski ve yeni coğrafyasını araştırıp taraştıırıp ortaya çıkararak bütün dünyaya yayıp dağıtmak ve dilimizin geniş ve medeniyette elverişli bir dereceye gelmesine çalışmak ve imlasını ona göre tetkik etmektir.*

3- *Cemiyet maksadına erişmek için aşağıdaki vasıtaları kullanır:*

a- *Cemiyet müzâkerâta bulunur.*

b- *İktizâ eden mahallere heyetler gönderip keşfiyyâta, tahkikata girer,*

c- *Umûmi dersler, müzâkereler tertip eyer, mekteplere Türkleri anlamaya yarar dersler kabul ettirmeye çalışır,*

d- *Cerideler, risaleler, kitaplar neşreder,*

e- *Yukarıda geçen meseleler hakkında ilmî müzâkerelerde bulunmak üzere kongre toplar.*

4- *Cemiyetin maksadına hizmet etmek isteyen herkes hangi din, cins ve tâbiyetten olursa olsun merkezdeki İdare Heyetine şifâen ve tahrîren müracaat eylediği takdirde onun dühûlüne Cemiyetin iki azasının delaletiyle ve Heyet-İ İdarenin tasdikiyle kabul olunur.*

5- *Her azâ Cemiyete üç ayda bir kere 20 kuruş verir. Bir defada yirmi lira verenler kayd-ı hayat ile azâ olmuş olur. Bundan fazla veren teberruâtta bulunmuş sayılır. İktizâ ederse Cemiyetin Merkez Heyeti bazı azayı bu resimden muaf tutabilir. Manen, maddeten Cemiyete fevkalâde hizmeti dokunan zâtların adları Merkez İdare Heyeti kararıyla iftihar levhasına yazılır.*

- 6- Azadan biri istediğın zaman istifa edebileceğı gibi bir senelik taksitleri de vermemekle istflâ eylemiş sayılır.
- 7- Her memlekette bulunan azâ bir yerde toplanmakla o memleketin Umûmî Meclisini kurarlar. Merkezdeki Umûmi Meclise "Merkez-i Umûmî Meclisi" denilir.
- 8- Merkez-i Umûmî Meclisi kendi içlerinden senede bir kere intihab olunmak üzere dokuz kişilik bir Merkez İdare Heyeti seçip tayin eyler. İlk merkez İdare Heyetini müessisler kendi içlerinden seçerler. Merkez İdare Heyetinin kendi içlerinden seçilmiş birinci, ikinci reis, birinci, ikinci kâtibi ve bir de sandık emini bulunur.
- 9- Merkezdeki Umûmî Meclis, umûr-u idareye bakmak için toplandığđ zaman, kendi reisini, kâtibini intihab eyler, diğđer toplantılarda Merkez İdare Heyetinin reislerinden biri reislik, biri de kâtiplik eder.
- 10- Her Umûmî Meclis lüzum görürse bulunduğđ mevkide bir heyet intihâb edebilir. Heyetinin kendi içlerinden seçilmiş birinci, ikinci reis, birinci, ikinci kâtibi ve bir de sandık emini bulunur.
- 11- Merkezdeki İdare Heyeti en az onbeş günde bir defa toplanır. Cemiyetin ilmî, malî idaresini yoluna koyar.
- 12- Merkezdeki İdare Heyeti Cemiyetin her sene nihayetine kadar ilme eylediğđ hizmetlere, keşiflerine, utılâlarına dair rapor kaleme alacaktır.
- 13- Ayda bir defa ilmî müzâkerelerde bulunmak üzere merkezdeki Umûmî Meclis toplanır.
- 14- Merkezdeki Umûmî Meclis, umûr-u idareye bakmak için yılda bir defa toplanacağı gibi Merkez İdare Heyetince lüzum görüldükçe fevkalâde içtimalara da davet edilir.
- 15- Taşrada ve ecnebî memleketlerinde bulunan Türk Dernekleri, nasıl çalışacaklarını, ne yolda idare teşkil edeceklerini kendileri tâyin ederler.
- 16- Kongreler, merkezdeki Umûmî Meclisin kararı ve mahallî teşkilâtının en az olarak yarısının tasvibi İle çağrılıp toplanır. Kongreler toplandığđ mahallin Umûmî Meclisiyle diğđer Umûmî Meclisler murahhaslarından, Merkez İdare Heyeti azasından ve nihayet davetlilerden mürekkep olur.
- 17-Kongrelerin esasen vazifeleri Cemiyetin maksadına yarar ilmî meselelerle meşgul olarak Türklük hakkındaki malûmatın artmasına hizmet etmek ise de Cemiyetin umûmî teşkilatını, nizâm-nâmesini maksada daha uygun bir yolda düzeltmeye selâhiyeti vardır.
- 18-Cemiyetin varidatı, taksit bedellerinden, teberruâtın, Cemiyetin satış akçesinden vereceğđ konferansların bazısına konan duhuliye hâsulatından ibarettir.
- 19-Merkezde bulunan azâ taksit bedellerini Merkez İdare Heyetine verir veya gönderir. Mahallî meclis-i umûmîlerin varidatından yüzde otuzu Cemiyetin umûmî masraflarına karşılık olmak üzere merkezdeki İdare Heyetine gönderilir. Bununla beraber merkezdeki

idare o mahallin varidatının hepsini oraya terk ettikten başka merkez kasasından dahi muavenette bulunabilir.

20-Merkez kasasının tasarrufu, Merkez Umûmî Meclisine yılda bir kere hesap vermek ve gelecek senenin bütçesini tasdik ettirmek şartıyla merkezdeki idarenin elindedir. Senetler, vesikalar, mukavelelerde merkez idare azasından biri reis, biri sandık emini olmak üzere hiç olmazsa üç kişinin imzası bulunmak şarttır.

21-Merkezdeki Cemiyet, bir kütüphane, bir mütalaahâne, hattâa bir de konferans salonundan mürekkep bir mahal edinmeye çalışacaktır.

Fi 35 Kânun-ı evvel Sene 1908

ve fi 12 Kânun-ı evvel Sene 1324

Türk Derneği'nin amaç ve faaliyetleri topluca değerlendirildiği zaman ağırlıklı olarak, Türkoloji çalışmaları yapmak üzere kurulduğu görülür. Türk Derneği üyeleri kültürel anlamda Türkçü olmakla beraber, siyasi açıdan Osmanlılık geleneğini ağırlıklı olarak taşımaktadırlar. Bu bakımdan, dernek içinde Türkçülüğü savunan Yusuf Akçura gibi bir kişinin fikirlerinin dahi, dernek faaliyetleri üzerinde fazla etkili olamadığı görülmektedir. Türk Derneği'ndeki Türkçülerin Osmanlı İmparatorluğunu oluşturan unsurları, dil yoluyla bütünleştirme amacı taşıdıkları anlaşılmaktadır (Sarıay, 2004, 111).

Bir müddet sonra, derneğin en faal üyelerinden Raif Fuad, Necib Âsım Beylerin kıtalarının başına gitmeleri, Veled Çelebi'nin Konya Büyükelçiliği'ne atanması, Yusuf Akçura'nın İstanbul'dan ayrılması ile dernek, toplantılarını seyrekleştirmiş ve dergi kapanmıştır. Fakat *Türk Derneği Mecmuası*'nın son nüshasının yayınlanmasından pek az zaman sonra *Türk Yurdu* adlı ve daha geniş programlı bir Türkçülük dergisi yayınlanmıştır (Akçura, 2007, 200). Türk Derneği 1911'den sonraki dönemde üyeleri arasındaki kopukluk ve üyelerinin zamanla farklı siyasi partilerde yer almaları nedeniyle önemini kaybetmeye başlamıştır. Derneğin ne zaman kapatıldığı tam olarak bilinmemekle birlikte, dernek üyeleri Türk Yurdu ve Türk Ocakları bünyesinde görev almışlardır (Aydın, 2003, 21).

1.2.2. Genç Kalemler Hareketi

İstanbul'da Türk Derneği, Türk Yurdu ve Türk Ocağı adlı kuruluşlarla Türkçülük düşüncesinin örgütlenmesine çalışılırken, Selanik'te çıkmakta olan *Genç*

Kalemler dergisi de Gökalp'in etkisiyle dilde Türkçülük yapmaya girişmiş (Akçura, 2008, 174), Ömer Seyfettin ve Ali Canip'i de içine alan bir grup aydın bu dergi etrafında toplanmıştır (Öztürkmen, 1998, 45).

Genç Kalemler Hareketinin amacı, yazı dilini sadeleştirmek ve halk diline önem vererek *Yeni Lisan* hareketinin gerçekleşmesini temin etmektir. Dergi, 11 Nisan 1911'den itibaren geniş kadrosu ile 15 günde bir perşembe günleri yayınlanmaya başladı (Özüçetin, 1996, 57). Genç Kalemler dergisi dilin sadeleşmesi yolundaki çabalarıyla milli edebiyat akımının temelini oluşturmuştur (Özüçetin, 1996, 59).

Balkan Savaşları'na paralel olarak, Selanik'in elden çıkması üzerine İstanbul'a gelen Genç Kalemler kadrosu *Türk Yurdu* ve *Türk Ocağı* bünyesine katılmıştır. Burada özellikle Ziya Gökalp, Türk milliyetçiliğinin sistematize edilmesinde önemli roller üstlenecektir.

1.2.3. Türk Yurdu Cemiyeti

Dernek, 31 Ağustos 1911'de Şair Mehmet Emin, Müftüoğlu Ahmet Hikmet, Ağaoğlu Ahmet, Hüseyinzâde Ali, Doktor Akil Muhtar ve Akçuraoğlu Yusuf Beyler tarafından kurulmuştur (Karaer, 1992, 5).

Derneğin amacı, nizamnamesinin 4. maddesinde “*Türk çocuklarına mahsus bir pansiyon ve Türklerin zekâ ve irfanca sevilerinin yükselmesine, varidat ve teşebbüs sahibi olmalarına hizmet etmek üzere bir gazete çıkaracaktır*” şeklinde ifade edilmiştir. Derneğin 1911 yılı sonlarında *Türk Yurdu* adı ile çıkardığı yayın organı, daha sonra Türk Ocaklarının yayın organı olmuş, arada kesintilere uğramasına rağmen günümüze kadar varlığını koruyabilmiş, Türk düşün hayatına büyük katkılarda bulunmuştur (Karaer, 1992, 5).

Akçura tarafından hazırlanarak, dilde sadeleştirmeyi savunan derginin amacı, olabildiğince çok Türk'e derginin ulaştırılarak, "Türk ırkı"nın ilerlemesini sağlamaktır. Program, Akçura'nın 1904 makalesinde (Üç Tarz-ı Siyaset) önerdiği Tevhid-i Etrak'ı (Türk Birliği) gerçekleştirmek için bir araçtı. Sonuç olarak, dergide Osmanlı Türkleri ve imparatorluğuyla ilgili sadece iki yazı çıktı. Ayrıca, *Türk Derneği* ve *Genç Kalemler*'den

farklı olarak, *Türk Yurdu* dergisi Pantürkist bir dergidir (Arai, 2000, 85). Türk Yurdu Cemiyeti, Osmanlı toprakları dışındaki bütün Türklerin birleşmesi fikrine sahip çıkmış ve Türk dilinin, yaygın bir eğitim ve yayıncılık ile bu birleşmede anahtar bir rol yüklenebileceğini savunmuştur (Öztürkmen, 1998, 45-46).

1911'de *Türk Yurdu* yazı ve düzen tarzına dair müdürü Yusuf Akçura tarafından ileri sürülüp, yazı ve idare heyeti tarafından bazı değişiklikler ile kabul edilen program içeriğinde vurgulanması gereken noktalar şunlardır:

- 1- *Risale Türk ırkının mümkün olduğu kadar çoğunluğu tarafından okunup anlanarak istifade olunacak bir tarzda yazılacaktır. Bundan dolayı, dili sade olacaktır. Kavmin çoğunluğuna faydalı konular seçilecektir. Çetin konular bile kolay ifade olunmaya çalışılacaktır. Bununla beraber aydın düşünce sahiplerinin zevki, çıkarı gözden kaçırılmayacaktır.*
- 2- *Risale, bütün Türklerce makbul olabilecek bir ideal icadına çalışacaktır.*
- 3- *Risalede Türklerin tanışmalarına, iktisat ve ahlakça yükselmelerine ve fennî bilgilerce zenginleşmelerine hizmet eden konular en ziyade yer alacak, siyaset bunlardan sonra gelecektir.*
- 4- *Türklerin birbirleriyle tanışmaları için Türk dünyasının her tarafında olup geçen ve özellikle kardeşler arasında sevinç veya kederi gerektirecek olaylar ile Türk dünyasının ötesinde berisinde ortaya çıkan fikir akımları kaydolunacak ve Türk ırkının çeşitli kavmiyetlerinde doğan edebiyatı ırkın bütün fertlerine bildirmek için çalışacaktır.*
- 5- *Risale, Osmanlı Devletinin iç politikasından bahsederken, hiçbir siyasî fırkaya taraftarlık etmeyecek, ancak Türklüğün, Türk unsurunun siyasî ve iktisadî menfaatlerini savunacaktır. Türk unsurunun menfaatlerini savunurken, muhtelif unsurlar arasında anlaşmazlıklar doğmasından kaçınılacaktır.*
- 6- *Risale, Osmanlı Türkleri arasında Türk milli ruhunun gelişmesi ve takviyesine, idealsizlikten doğan tembellik ve kötümserliğin kaldırılmasına çok çalışacak ve çoğunlukla hiçbir şeye dayanmaksızın ortaya çıkan mübalağalı Batı korkusundan da bu milleti kurtarmaya elinden geldiği kadar uğraşacaktır.*
- 7- *Risalenin devletlerarası siyasette esas fikri, Türk âleminin menfaatlerini savunmaktır (Akçura, 2007, 201-202).*

Türk Yurdu'nun Türk çocuklarına mahsus pansiyonunun inşasına Evkaf Nazırı Hayri Bey zamanında başlanmış ve Hayri Bey'in ölümü üzerine bu girişim yarım kalmıştır (Akçura, 2008, 169).

Türk aydınlarını çevresinde toplayan Türk Yurdu'na; Ahmet Ağaoğlu, Hüseyinzade Ali gibi Rusya'dan Osmanlı İmparatorluğu'na gelen Türkçüler; 1917 Eylül'ünden sonra dergiyi yönetecek olan Celal Sahir, Fuad Köprülü, Halide Edip, Aka Gündüz, Ispartalı Hakkı; 1912'den sonra Selanik'ten gelen Ziya Gökalp, Ali Canip (Yöntem), Ömer Seyfettin gibi İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin görüşlerini benimsemiş yazarlar, Parvus Efendi gibi sosyalist düşünürler de katkıda bulunmuştur (Üstel, 1997, 45-46).

Osmanlı devletinde Türkçülük esası üzerine kurulan derneklere paralel olarak, çeşitli Avrupa ülkelerine eğitim amacıyla giden Türk gençleri de aynı amaçla *Türk Yurdu* adı altında bir takım dernekler kurmuşlardır (Sarınay, 2004, 118). Avrupa'nın çeşitli Ülkelerinde, Özellikle İsviçre'de Öğrenim gören Türk gençleri, "Osmanlı Kütüphanesi" adlı kulüpler ile bir araya gelip, dayanışmayı sağlamayı amaçlamışlardır. 30 Temmuz 1923 tarihinde Dr. Kazım Esat Bey başkanlığında yapılan son toplantısı ile Avrupa'da mevcut olan Türk Yurdu kuruluşlarının faaliyetleri sona ermiştir (Özüçetin, 1996, 81).

1.2.4. Türk Bilgi Derneği

Türk Ocakları'nın kurulmasından sonra faaliyete başlayan Türk Bilgi Derneği; Türk Ocaklarına yardımcı bir kurum niteliğinde, milliyetçi ideolojiye bağlı bir dernek olarak çalışmalarına başlamıştır (Aydın, 2003, 23).

Dergi, 14 Mart 1913 tarihinde Emrullah Efendi Başkanlığında kurulmuştur. Kadrosunun Türk Derneği'nden daha geniş ve kuvvetli olduğu anlaşılmaktadır. Dernek altı sayı çıkabilen *Bilgi Mecmuası*'nı yayınlamıştır (Karaer, 1992, 5).

2.1.5. Türk Gücü Derneği

II. Meşrutiyet döneminde kurulan Türkçü derneklerden biri de Türk Gücü Derneği'dir. *Türk Sözü*'nün 8 Mayıs 1914 tarihli 5 numaralı nüshasında yayınlanan

"Türk Gücü Müsameresi" başlıklı yazıda: "*Büyük Türk ırkının güççe, kuvvetçe başka ırklardan geri kalmayacak, ecdadı gibi güçlü, kuvvetli olduğunu cihana bildirmek için*" kurulan derneğin, İstanbul dışında 25 şubesi olduğu bildirilmektedir. 1914 yılında İstanbul'da kurulan "Turan Neşr-i Maarif Cemiyeti" ve "Türk Tamim-i Maarif Cemiyeti Hayriyesi" adlı dernekleri, fazla bir varlık gösterememişlerdir (Karaer, 1992, 6).

Bu derneklerin hemen hepsinde kurucu kadronun aydınlardan oluştuğu görülür. Bu aydınlar devlet tarafından çeşitli kamu kurumlarında ve özellikle valiliklerde görev aldıklarından dernek faaliyetlerini ve/veya dergideki yazılarını bırakmak zorunda kalmışlardır. Derneklerin ömürleri bu nedenle uzun süreli olamamıştır (Özdemir, 2004, 107-108).

1.3. Türk Ocakları

1.3.1. Türk Ocakları'nın Kuruluşu Ve Amacı

Türk Ocağı'nın kuruluş çalışmaları, Türk Yurdu Cemiyeti'nin kurulmasından önce, Askeri Tıbbiye Mektebi'nin öğrencileri tarafından başlatılmıştır. Türk Ocağı'nın resmen doğuşu *Türk Yurdu'nun* yayınlanmaya başlamasından birkaç ay sonradır (Akçura, 2008, 169).

Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Türklerin "*kültürel, sosyal ve iktisadî seviyelerinin yükselmesine politikaya girmeden hizmet edebilecek büyük ve ciddi bir milliyetçi derneğin kurulması*" düşüncesi, önce İstanbul'da Fransızca çıkmakta olan Jön Türk isimli bir gazete tarafından ve daha çok *Celal Nuri (İleri)'nin* yazılarında ortaya atılmıştır. Bu görüşü benimseyen Askeri Tıbbiye öğrencileri kendilerine yardım edebileceklerine inandıkları bazı aydınlara başvurmaya karar vererek, aralarından seçtikleri bir heyetle, 190 Tıbbiyeli adına Yusuf Akçura'ya 11 Mayıs 1911 tarihinde bir mektup göndermiştir. (Akyüz, 1993, 107).

"*Efendimiz, Türk ırkının maarif ve mekteplerine hizmet ederek, içtimai geleceğini temin emeliyle toplanmış 190 Tıbbiyeli talebe adına zat-ı âlilerine müracaat ediyoruz. Maksadımız arz edeceğimiz şeylere dair hakimane ve edibâne fikirlerini öğrenmektir*" cümleleriyle başlayan mektup, Akçura'nın anlattığına göre; "*Türk kavminin hayat-ı inkaraz yaşadığını*"

söyleyerek buna "selefleri gibi ilgisiz kalınmayacağımı" belirttikten sonra, "*hayatın edebi bir mücadele olduğuna ve bu mücadelede başarının en büyük şartının maarif ve mekteplerin galebesi*" olduğunu belirtiyordu (Akçura, 2008, 170). Daha sonra bu Tıbbiyeli gençler kendilerinin "*tekâmül kanununa riayet fikrinde ısrarlı*" olacaklarını ifade ederek, "*ziraat ve sanayi ile kazanılmış içtimai hâkimiyeti kuru bir siyasi hâkimiyete tercih ettiklerini*" açıklıyor ve bu fikri şöyle bir temenniyle tamamlıyorlardı: "*Gelecek neslimiz, miskinliği günah, faaliyeti ibadet bilsin! Girişimci, kuvvetli ve servet sahibi olsun!*". Bu emellerinin gerçekleşmesi için "*her türlü fırka ihtilaflarının üstünde, her türlü siyaset dağdağalarının dışında yeni bir akım doğması*" nı gerekli görüyorlar, bu akımı doğurmak için de Donanma Cemiyeti kadar geniş, fakat sırf milli ve sosyal bir cemiyet meydana getirmek gereksinimini duyuyorlardı. Bu dernek ileride Anadolu'da, Rumeli'de ve hatta Türk bulunan diğer memleketlerde şubeler açacak, ziraat, ticaret ve sanayi mektepleri kuracaktı. Mektup şöyle bitiyordu:

"Böyle bir cemiyetin temel taşlarını yüksek mekteplere devam eden Türk gencinin maddi ve manevi fedâkarlıklarıyla atacağız. Bu konudaki hakimane ve edibâne görüşlerinizi öğrenmek istediğimizi bildirir ve ilmi ve fiili işbirliğinde bulunmalarını ısrarla temenni eyeriz, efendimiz"

190 Tıbbiyeli Türk evladı.

Bu taslaktan anlıyoruz ki tıbbiyeli gençler, kendilerinin Jön Türk'te yazı yazan Celâl Nuri Bey'den çok fazla ilham aldıkları inancındadırlar (Akçura, 2007, 205). 20 Haziran 1911 günü yapılacak toplantıya kaç kişinin davet edildiği bilinmemekte ise de, Millî Şair Mehmet Emin, Akçuraoğlu Yusuf, Ahmed Ferid (Tek), Mehmet Ali Tevfik, Emin Bülend, Eczacı Fuat Sabit, Ağaoğlu Ahmed (Akçura, 1931, 198), Tıbbiyeden 231 öğrenci adına iki temsilci Hüseyin Fikret ve Remzi Osman Beylerin de katılması ile 3 Temmuz 1911'de yapılan toplantıda, derneğin adının *Türk Ocağı* olması kabul edilir (Akyüz, 1993, 108, Akçura, 2007, 206).

Askerî Tıbbiye öğrencilerinin hikâyesini Cansever hatıralarında şöyle anlatmaktadır:

"Memleketimizde Osmanlı tebaası olarak Türk unsuru olduğu halde ecdadımızın sadvet ve azameti karşısında boyun eğerek Türk tebaası olmayı kabul eden diğer millerler kendi

aralarında çalışarak milletlerini biz hâkim Türklerden daha mütekâmil bir seviyeye ulaştıkları gibi şimdi kendi vatanımızda bize hareket etmekten ve ellerinden gelen her çeşit düşmanca hareketlerden çekinmez olmuşlardır. Buna karşı biz Türklerde ne bunlara yetişmek ne de onlara mukabele edebilmek için bir müdafaa hareketi görülmemektedir. İmparatorluğun her tarafında bu tebaa milletler isyanlar çıkarmakta ve vatanımızın her gün bir parçasını zorla koparıp elimizden aldıkları gibi bu ülkelerde teşkil ettikleri devletlere dayanarak da içerimizde daha cüretkârane ve pervasızca tecavüzlere teşebbüs eden hâdiseler bu tebaa unsurların ne kadar pervasızca düşmanlık hissettiklerini açığa vurduklarını da göstermektedir, diyen Haşim Bey bütün bu elim hallerden kurulmamız için Türk milletinin de kendi arasında içtimâî bir teşkilat kurarak Türk milletinin tekâmülüne milletçe de hususî bir gayret sarf ederek çalışmaklığımız lâzım olduğunu söylemektedir, Türklerin de milletçe göstereceği gayretle, sosyal sahada diğer unsurlardan geri kalmamaya çalışması için Türk gençleri ve aydınlarını birlik halinde çalıştıracak bir cemiyetin kurulması yolunda en Önemli telkinler Askerî Tıbbiye okulu öğrencilerinden Çinli Haşim ve Gümüşhaneli Hüseyin Boydum tarafından gelmiştir. Bu iki öğrencinin telkinleriyle Askerî Tıbbiye öğrencileri kendi aralarında muntazam toplantılar yapıyorlar ve bu içtimâların tek kelimesini kaçtırmamak şartıyla zabıtlarını tutuyorlardı. Fakat bu toplantılar kolay yapılamıyordu. Çünkü Askerî Tıbbiye mektebi dahili inzibatı bakımından çok sıkı bir disiplinle idare ediliyordu. Hiçbir askeri talebe her hangi bir cemiyete intisap edemediği gibi bir cemiyet kurmağa, toplu olarak derslerinden başka bir işle meşgul olmakta da şiddetle memnu idi. Cezalar da çok ağır olduğu gibi mektep müdürü de bu gibi hareketleri büyük bir titizlikle takip eden bir zat olduğu için her an sınıf zabıtlarının nezareti altında yaşamak mecburiyetinde bulunan talebeler için muntazam içtimâlar yapmak onların zabıtlarını günü gününe en küçük teferruatına varıncaya kadar tutmak hiç de kolay ve sabit bir iş değildi. Yakalanılmadığı zaman mektepten çıkmalarına birkaç ay kalmış olan talebelerin hemen tard edilecekleri de muhakkaktı. İşte bu kadar tehlikeli bir durumda Askerî Tıbbiyeliler istikbâllerini bile tehlikeye atacak kadar büyük bir feragatle canlarından çok sevdikleri Türk milletinin saadeti için çalışmaktan geri kalmıyorlardı. Birçok defalar bu içtimâları Karaca Ahmet mezarlığında yapmaya mecbur kalmışlardır. Türk Ocağı'nın resmen teşekkülüne tekaddüm eden günlerde Türk Yurdu mecmuasını mektebe sokabilmek İçin şimdi Haydarpaşa Lisesi olan binanın üst katından iple bahçeye inilir, gizlice Akbiyiktaki Türk Yurdu idarehanesine gidilerek Türk Yurdu nüshaları alınır ve mektebe gizlice bu mecmualar getirilerek dağıtılırdı. 1911 senesinde İttihad ü Terakkinin hürriyeti ilânından üç sene sonra Türk milliyetçiliği fikrini yeni yaymaya başlamış olan bir ilmî ve edebi mecmua işte bu şartlar altında yani kelleyi ve istikbali göze almak bahasına istikbalin doktorlarına okutulabilirdi. İçinde tek bir kelime, ihtilalci ve inkılâp aleyhtarı, devlet ve

millet aleyhine tek bir kelime değil bir nokta bile bulunmasına imkân olmayan bilakis Türkleri sevenlerin mecmuası işte en yüksek bir ilim müessesesimizde ancak bu şartlar ve imkânlar çerçevesinde okunabiliyordu. Şayet böyle bir mecmua okunurken de görülürse hemen müsadere olunur ve kimde bulunmuş ise cezaya çarptırılırdı. İşte Türk milliyetperverliği fikri bu şartlar altında doğmuş ve bugüne kadar da bu bir çeşit zorluklar ve tehlikeli safhalardan geçerek Türk Ocakları'nın temeli atılmıştır." (Cansever, 1993, ss. 8-11).

Hamdullah Suphi ise 1927 yılında yaptığı bir konuşmada:

"Türk Ocağı kendiri ret ve inkâr eden bir hava içinde doğdu. Ona herkes karşıydı. Hatta birçok Türk aydınlan bile... Diğer unsurlar her şeyi dinlemeye tahammül gösteriyorlardı. Fakat Türklüğün geçmişinden, şerefinden ve hakkından bahsolunduğu vakit bunları işitmeğe tahammülleri yoktu. Türk Ocağı diğer unsurların hususî tesanüdüne karşı bir aksülâmel olarak meydana çıktı. Osmanlı İmparatorluğu dâhilinde her unsurun kendine mahsus bir davası vardı. Her unsurun hakkı mevzu bahsolurdu. Davası olmayan, hakkı düşünülmeyen yalnız Türklerdi. Türk Ocağı Osmanlı vatanının üzerinde ilk defa sıkılmış bir yumruk gibi göründü ve Türk davası Türk Ocağı ile diğer davaların arasına girdi ve bir mevki tuttu."

sözleriyle Türk Ocaklarının kurulduğu dönemdeki havayı tasvir etmektedir (Tevetoğlu, 1987, 17-18).

3 Temmuz toplantısında Ocağın ilk nizamname taslağı görüşülmeye başlanmış, yönetim merkezi ve toplantı yeri olmak üzere, Şeref Sokağında 5 numaralı ev (Akçuraoğlu Yusuf Bey'in oturduğu pansiyon) Türk Derneği Odası olarak seçilmiştir. Tıbbiyelilerin kuruculuğa ve idare heyeti üyeliğine aday gösterdikleri 20 kişilik listenin içinde Türkçülük hareketiyle sonradan hiçbir ilgisi bulunmayacak bazı kimseler bulunduğu gibi, Türk Ocağı'nın yaşamasında, gelişmesinde pek büyük hizmeti geçen Hamdullah Suphi Bey de vardır. Türk Ocağı'na ilk önemli maddî yardımı, 50 Osmanlı altını vermek suretiyle, Hüseyin Cahit Yalçın Bey (Tanin Gazetesi Sahibi) yapmıştır. Türk Ocağı'nın fiilen kuruluşu 3 Temmuz 1911, resmen kuruluşu ise, 25 Mart 1912, yani fiilen kuruluşundan 9 ay sonradır (Akçura, 2007, 207).

İstanbul Türk Ocağı'nın 25 Mart 1912 tarihinde kurulmasından sonra Osmanlı coğrafyasının farklı yerlerinde birçok Türk Ocağı kurulmaya başlamıştır. 23 Nisan 1923'de ilk defa açılan Ankara Türk Ocağı'nın, 2 Kasım 1923 tarihinde yapılan ilk kongresinde "Ocakların iştirakiyle bir merkez-i umumî ihdasına" karar alınır. Buna göre 1924 yılına kadar yapılan kongreler ve seçilen yönetim kurulları İstanbul Türk Ocağı'nın başkanlarıdır. Türk Ocakları Genel Başkanı sıfatını taşımamaktadırlar (Uzun, 2008, 19). Fakat bütün bunların yanında Osmanlı-Türk memleketinde asıl merkez sayılan İstanbul Bayezid Türk Ocağı'dır (TY Yıl 4 - Sayı 116, 31 Ağustos 1916).

"*Türk Ocağı'nın Nizâm-nâme-i Esas ve Dâhilisi*" nin 2. , 3. ve 4. maddelerine göre Türk Ocakları'nın kuruluş amacı şöyle ifade edilmektedir:

2. Madde: Cemiyetin maksadı, akvâm-ı îslâmiyyenin bir rüknü mühimi olan Türklerin millî terbiye ve İlmî, içtimaî, iktisadî seviyelerinin terakki ve ilâsıyla Türk ırk ve dilinin kemâline çalışmaktır.

3. Madde: Cemiyet maksadını elde etmek için Türk Ocağı adlı kulüpler açarak dersler, konferanslar, müsamereler tertip, kitap ve risaleler neşr edecek, mektepler açmaya çalışacaktır. Millî serveti korumak ve çoğaltmak için her türlü meslek ve sanat erbabıyla görüşerek iktisadî ve ziraî teşvik ve irşatlarda bulunacak ve bu gibi müesseselerin doğup yaşamasına elinden geldiği kadar yardım edecektir.

4. Madde: Ocak maksadını tahsile çalışırken sırf millî ve içtimaî bir vaziyette kalacak, asla siyâset ile uğraşmayacak ve hiçbir vakit siyasi fırkalara hadim bulunmayacaktır (Sarıнай, 2004, 152).

1929 yılında yayımlanan Türk Ocakları Yasası'na kadar toplam 19 defa yasa (nizamname) hazırlanmıştır (Uzun, 2005, 157-167). 1927 yılına kadar içerik olarak fazla bir değişiklik olmamakla birlikte en belirgin değişiklik 1927 yılında olmuştur.¹ Bu zamana kadar siyaset dışı olan Türk Ocakları, kendi yasaları içinde devlet siyasetinde Cumhuriyet Halk Fırkası ile birlikte hareket etmeyi taahhüt etmiş ve faaliyet sahasını da Türkiye Cumhuriyeti hudutları ile sınırlamıştır. Mustafa Kemal Atatürk'ün 4 Şubat

---

¹ 3.Madde: Cumhuriyeti, milleti, muasır medeniyeti ve halkçılık mefkûrelerini takip eden Türk Ocağı bu mefkûreleri tahkik ettirmekte olan Cumhuriyet Halk Fırkası ile devlet siyasetinde beraberdir, Türk Ocağı bu mefkûrelerini neşr ve telkin için ilim, hars ve içtimaiyat sahasında mücadele ve mücadele eder. Hiçbir ocaklı, ocağı şahsi ve siyasi ihtirasına alet ve saha itihaz edemez (Türk Ocakları Yasası, 1927, 3)

1931 yılında Aydın Türk Ocağı'ndaki konuşmasından, Türk Ocakları'nın CHF ile ilişkili olduğu anlaşılmaktadır:

“Türk Ocakları Cumhuriyet Halk Fırkası'nın hars şubesidir. Fırka, millete mürebbilik yapacak; ilim, iktisat, siyaset ve güzel sanatlar gibi bütün hars sahalarında vatandaşları yetiştirmek için pişvalık edecektir. Ocaklılar, Cumhuriyet Halk Fırkası'nın programını vatandaşlara izah etmekle asil vazifelerini yapmış, mefkûrelerine en büyük hizmeti ifa etmiş olurlar. Yasanızın üçüncü maddesinde bu cihet sarahaten ifade edilmiştir. Bu yol üzerinde milleti hemahenk olarak beraber yürütmekten ibarettir” (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c. II, 1997, 300).

1924 yılındaki ilk Türk Ocakları Kurultayı'nda Hamdullah Suphi Tanrıöver Cumhuriyet içinde Türk Ocakları'nın görevlerini şöyle tanımlamaktadır: *“Türk Ocakları, manevi Türk vatanının bekçiliğini ifa edeceklerdir, lisan hududunu istilalara karşı koruyacaklardır. Türk milleti, kendi ocaklarıyla şarktan, garptan, herhangi bir taraftan gelirse gelsin, yabancı harslara karşı millî harsını müdafaa edecektir; halkçılığın yalnız dillerde değil, fakat gönüllerde hakikî aşkını uyandıracaktır... Türk Ocaklarının en kutsi vazifelerinden biri, Türk Ocakları, inkılâbımızın bekçisidirler... Türk Ocağı, kurulduğu günden beri sadık kaldığı millet ve milliyet siyasetine ve onun yeni bir ifadesi olan millet hâkimiyetine sadık kalacak ve vatanın her köşesinde bu esasların müdafii olacaktır... Türk Ocakları, Türk vatanında yeni imanı, yeni medeniyeti, hayat aşkını, zevki, refahı, ümran ve intizamı, medresenin mezhep ihtilaflarıyla parçaladığı bütün Türkler arasında, kardeşliği, birliği vaz ve telkin eden mabetlerdir”* (Tevetoğlu, 1987, 108-118).

Yüzünü batıya dönecek yeni Türkiye'de Türk Ocakları'nın üstlenmesi gereken görevi, Hamdullah Suphi Tanrıöver 1925 senesinde Kurultay'a Veda Ziyafeti nedeniyle yaptığı bir konuşmasında şöyle tanımlar: *“Türk Ocağı, birçok vazifeleri arasında, iki mühim ihtiyacı gidermeğe mecburdur: Bu ihtiyaçlardan biri, devlet teşkilatı altında millet teşkilatına yardım etmektir. İkincisi, Türk Ocakları, bir medeniyetten diğer medeniyete geçen Türk milletine, bu geçiş devrinde yol göstermeğe mecburdur. Türk Ocakları bu yeni medeniyetin yayıcısı, hizmet edicisi ve yol gösterenidir. Kendi topraklarımız üstünde, aynı hükümetin idaresinde yeni bir doğuş hareketi gösteren Türk ve Müslüman olmayan milletlerin ilerleme sebeplerini, Batı medeniyetinin kendi*

sebepleri arasında bulmak lazım gelir. Türk Ocakları bu sebepleri birer birer tanıyacak ve Türk milletine tanıtacaktır. Bunun İçin, Türk Ocakları, batılılığın temsilcisidir." (Tevetoğlu, 1987, ss. 93-103). Aynı konuda Falih Rıfkı ise şunları söylemektedir: *"Milliyetperver Türk demek, garplı Türk demektir. Türk Ocakları senelerce bu fikri telkin etmeye uğraştı"* (TY, Haziran 1926).

1.3.2. Milli Mücadele ve Cumhuriyet Döneminde Türk Ocakları (1918-1922)

Ocaklar kurtuluş mücadelesinde milli bilinci ifade eden bir kurumdur. Bu dönemde milli benliğe sahip ocaklılar faaliyete geçerek, halkı mücadeleye davet etmiştir. Hamdullah Suphi, Yusuf Akçura, Mehmet Emin, Ahmet Ağaoğlu, Hüseyinzade Ali, Ziya Gökalp başta olmak üzere Türk Ocağı'nı kuran kişiler, fikirlerini Türk Yurdu Mecmuası'nda ifade etmişlerdir. Türk Yurdu'nun ve Türk Ocaklarının savunduğu Türkçülük fikirleri, İttihat ve Terakki mensuplarını sonra da Türk Milli Devleti'nin kurulmasında Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarını etkilemiştir (Çaltık, 1997, 38-39). Anadolu'nun işgali sırasında başta İstanbul olmak üzere Anadolu'nun çeşitli yerlerinde Türk Ocaklıların organize ettiği halkı uyandırma ve işgalleri protesto mitingleri yapılmıştır. Bu süreçteki önemli faaliyetlerden biri Sultanahmet mitingidir. İzmir'in işgali Türklerin büyük tepkisine neden olmuştur. Hamdullah Suphi'de burada yaptığı konuşma ile Türk Ocaklarının tepkisini dile getirmiştir (Arıburnu, 1975, 58-59). Hamdullah Suphi, Meclis-i Mebusan'da yaptığı konuşmalarla Misak-ı Milli'nin Mebusan Meclisi'nde kabul edilmesinde önemli rol oynamıştır (Çaltık, 1997, 49).

Yeni Cumhuriyet'in yüzü çağdaş uygarlığa ve batıya dönüktür. Hamdullah Suphi Tanrıöver, 1925 yılında Milli Eğitim Bakanı iken gittiği İstanbul Öğretmenler Derneği'nin kongresinde Batılılığı şöyle ifade etmektedir:

"Efendiler, bugünkü Türkiye, Doğu'da Batılılığın mümessilidir. Biz son senelerde, Batı'ya karşı Batı'mn düsturlarını müdafaa ederek muharebe ettik.

Avrupalı mağlup oldular. Muzaffer olan Avrupalılıktır. Biz mağlup olsaydık köhne Asya ve Asyalılık bütün hurafeleriyle kazanmış olurdu. Evet, biz mağlup olsaydık irtica en kanlı surette muzaffer olurdu. Siz, benim karşımdaki öğretmenler, Türk milletinin kulağına söylediğimiz yeni sözün, yeni hakikatin telkincisi olarak bitmiş, çürümüş bir hayat yerine, yeni hayatın temellerini kuruyorsunuz. Türkiye kuvvetlidir Batıdan aldığı fikirler ve

müesseselerden dolayı... Türkiye zayıftır: Daha almadığı, kendi teşkilatı arasına sokmadığı bir takım Batı müesseselerinden dolayı...

Türk öğretmeni Batı'nın kuvvetini vücuda getiren bütün amilleri Türk vatanına nakletmek vazifesini deruhte etmiştir. Fikri siz vereceksiniz, tatbikatını başkaları yapacaktır” (1987, 36-37).

Batı medeniyetinin kabul edilmesini savunan Tanrıöver, kültürün korunmasını, bu konuda ocakların işlevinin önemli olduğunu vurgulamaktadır (Tanrıöver, 2000, 49). Cumhuriyetin ilk yıllarında devrimler karşısında meydana gelen olumsuz olaylara karşı Türk Ocakları ve Hamdullah Suphi Tanrıöver'in devrimlere sahip çıktığını görmekteyiz. Bununla ilgili olarak Kubilay'ın öldürülmesi üzerine Türkiye genelinde tüm Türk Ocakları'nda tepkiler verilirken, Hamdullah Suphi de Kubilay'ın öldürülmesi olayının “*en az yüz elli seneden beri devam eden yenilik ve hürriyet mücadelesinin diğer şehitleriyle beraber düşünülmesi gerektiğini*” belirtmiştir. Hamdullah Suphi Tanrıöver'e göre Türk İnkılâbının kökleri çok derindedir (Tanrıöver, 2000, 9). Türk Ocakları, inkılâpları desteklemiş, inkılâpların halka ulaştırılması, benimsetilmesi konusunda çalışmalar yapmıştır.

Türk Ocağı mesai programında köycülük hareketi, ocağın önemli görevleri arasında yer almıştır. Köycülük hareketinin amacı inkılâpları halka benimsetmek, diğer amacı sağlık hizmetlerini köylüye ulaştırmaktır (Sarımay, 2004, 342). Köycülük hakkında Hamdullah Suphi'nin düşüncesi şöyledir:

"Biz köycülüğü yalnız köylülerimizin parasız muayenesi ve tedavisi; onlara gönderdiğimiz biraz kara tahta, tebeşir. Bunlar ve bunların doğrudan doğruya neticeleri olarak düşünmüyoruz. Biz köycülüğü aynı zamanda siyasî bir düşünce ile yeni devir ve inkılâbı köylüye sevdirmek, bugünkü adamların, dünkülerden çok farklı olduğunu göstermek için muhafaza etmek istiyoruz" (Tanrıöver, 1987, 6).

Türk Ocakları köycülük çerçevesinde, 1926 yılından itibaren on üç köyde sağlık hizmetleri vermiştir. Ankara Türk Ocağı Solfasol ve Kalaba'da sıtma hastalığıyla mücadele başlatılmıştır. Yirmi dokuz Türk Ocağı şubesi (Adana, Antalya, Trabzon, İstanbul gibi) dispanserlerde sağlık hizmeti vermiştir. Ayrıca Bursa Türk Ocağı İsabey'de, Adana Kürkçüler, Ankara Ocağı Çakallar köyünde örnek köy kurmaya

çalışmışlardır (Sarıay, 2004, 343). Cumhuriyet öncesi dönem ile cumhuriyet sonrası dönemde de Türk Ocakları resmi ideoloji ile birlikte hareket etmeye çalışmıştır. İlk dönemde İttihat ve Terakki'nin desteğini arkasına alarak faaliyet gösteren Türk Ocakları, Cumhuriyet döneminde de hükümetin desteği ile çalışmalarını sürdürmüştür.

1.3.3. Türk Ocakları ve Devlet

Toplumda Birinci Dünya Savaşı sonlarına kadar, Türk Ocakları'na gösterilen tavır olumlu yönde olmamıştır. Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu hassas durum dolayısıyla Osmanlılık, Batıcılık, İslamcılık ve Türkçülük akımları, Türk Ocakları'nın kurulmasıyla birlikte belirgin bir çizgide çatışmaya başlamıştır.

Hamdullah Suphi Tanrıöver 22 Nisan 1924 yılında Ankara'da gerçekleştirilen Türk Ocakları Kurultay'ında yaptığı konuşmada gösterilen tepkileri şu şekilde dile getirmiştir:

“ Ocak ilk kurulduğu vakit, müthiş bir husumet havasıyla muhat olduğunu gördü. Ona kimse tahammül edemiyordu. Binasını görenler, levhasını okuyanlar kızıyorlardı, eğleniyorlardı. Türk Ocağı kendi karşısında muarız vaziyetinde bir sürü ananeden kuvvet alarak bütün vasıtaları ile bu yeni dernek aleyhinde telkine başladılar. Osmanlılık onun düşmanı idi. Başkalarının milli cereyanlara kapılmasından parçalanmış bir vatanın sahibi ve banisi olan millet nasıl bizzat milliyet cereyanına kapılabiliirdi? Medrese ona dersleriyle, vaazlarıyla bunun bir cürum, bir küfür olduğunun ilan etti. Saray, bir avuç Türk yerine otuz milyon Osmanlı üzerinde hükümran olmayı tercih etti ve bir tek gün Türk'ün milli cereyanına samimi olarak iltifat etmedi, onu duymadı, onu anlamadı. Türk'e ancak kendi hanedanı ile bir mevcudiyet verdiğini düşünen saray, bu yeni iddiaya (Türkçülük ve Türk Ocakları) bir nankörlük gibi bakıyordu. Siyasetin, siyasi endişelerin esiri olan fırkalar bir taraftan ona yardım eder gibi görünüyor, diğer taraftan ondan korkuyorlardı. Hatta o devirlerin en nafiz, en maruf simalarından biri “Acaba Türk Ocağı namıyla karşımızda bir Ermeni Patrikhanesi mi doğuyor?” demişti. Gayri Türk unsurlar nazarında beğenmedikleri, adi ve aşağı gördükleri Türk Milleti'nin milli cereyanı istinadgâhı olmayan gülünç, suni bir iddia, bir özentî idi.” (Türk Ocakları Umumi Kongre Zabıtları, 1924, 4-14).

İngiliz basınında Türk Ocakları'nın kuruluşu, "Asya Kundakçıları", Rusya basınında ise "Tehlike" manşetleriyle haber olmuştur (TY, Tanrıöver, 1930). Anadolu coğrafyasını sömürge haline getirmek isteyen dış güçler Osmanlı topraklarında doğan Türkçülük akımını ve bu akımın örgütlenmesiyle oluşturulan Türk Ocakları'nı karalayan yazılarıyla düşüncelerini ortaya koymakta idiler.

Mustafa Kemal Atatürk her çıktığı yurt gezisinde ocak şubelerini ziyaret ederek, faaliyetlerini yakından izlemiştir. Özellikle yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin yapısı ve fikirlerinin doğru bir şekilde gençlere aktarılması, devrimlerin halk tarafından benimsenip, öğrenilmesi için Türk Ocakları'na önemli görevler düştüğünü her fırsatta dile getirmiştir.

Atatürk 26 Mart 1926 yılında Türk Ocakları delegelerine şöyle seslenmiştir:

"Biz doğrudan doğruya milliyetperveriz ve Türk milliyetçisiyiz; Cumhuriyetimizin mesnedi Türk camiasıdır. Bu camianın efradı ne kadar Türk harsıyla meşbu olursa o camiaya istinat eden cumhuriyet de kuvvetli olur. Türk Ocakları teessüsleri tarihinden itibaren çok yüksek hizmetler ifa etmişlerdir. Bu mesaide devam ediniz ve avdetinizde benim tarafımdan arkadaşlarınıza selamlar söyleyiniz" (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c. III, 1997, 118).

Atatürk, Büyük Zafer'in kazanılmasından hemen sonra, Türk milliyetçiliği çalışmalarının devamını sağlamak için İstanbul, Ankara ve İzmir Türk Ocakları'na Milli Mücadele için toplanan paralardan her birine 2000 lira olmak üzere 6000 lira vermiştir. Atatürk'ün Türk Ocağının başka şubelerine de yardım ettiği bilinmektedir (Acar, 2008, 41). 1924'te Türk Ocakları, Atatürk'ün isteği ile "kamu yararına çalışır dernek" olarak kabul edilmiştir (TY, 1925, 49). Ocaklı gençlerin faaliyetleri Atatürk'ü oldukça memnun etmiştir. Hatta kendi partisinin mensuplarına hitaben; **"Nedir bu durumunuz? Herkes ellerini kavuşturmuş, elpençe divan duruyor. Siz de ocaklı gençler gibi uyanık olun"** demiştir (Tevetoğlu, 1986, 199).

1930 yılına gelindiğinde Türkiye'de ve dünyada önemli gelişmeler meydana gelmiştir. Dünya ekonomik bunalımı, Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kurulması ve devrimlere karşı alınan tavır Cumhuriyet kurucularını endişelendirmeye başlamıştır.

Atatürk, özellikle Serbest cumhuriyet Fırkası'nın kurulmasından sonra bazı Türk Ocakları'nın bu partiye ılımlı yaklaşmasını eleştirmiş ve bu duruma karşı "Türk Ocakları'nın CHF'nin kültür şubesi olduğunu" hatırlatmıştır (Acar, 2005).

Tıpkı Atatürk gibi İnönü de ocakların yaygınlaşması ve kalıcı olması için elinden gelen çabayı göstermiştir. Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak, Türk ocakları hars heyeti üyesidir. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin üyeleri ve hükümette görev alan Bakanların çoğu, illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar, nahiyelerde nahiye müdürleri, belediye reisleri, doktorlar, subaylar, hâkimler, savcılar, öğretmenler, gazeteciler, ocakların başkanı veya yönetim kurulu üyeleri olarak görev yapmışlardır (Karaer, 1992, 24).

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşu, TBMM'nin açılışı ve peş peşe gelen devrimler Türk Ocakları'nın sorumluluğunu arttırmıştır. Ocaklar her kesimden olduğu gibi TBMM ve hükümetten de destek görmüştür. Türk Yurdu dergisinin 9 Haziran 1925 yılındaki sayısında Bakanlar Kurulu'nun Türk Ocakları'na yardım için alınan 3 Mayıs 1925 tarihli kararı şu şekildedir:

"Harsî ve medenî inkışafımızı başlıca avamilden addolunan Türk Ocakları'nın vazifelerinde muvaffak olmalarını temine çalışmak hükümetin siyaseti icabatındandır. Binaenaleyh rüesayı idarenin Türk Ocakları'na müzaheret-i mütemadiye ile bunların terakki ve tekâmüllerine muavenet edilmesi mültezimidir."

Türk Ocakları bütün bakanlıklarla yakından ilişkilidir. En yoğun ilişki ise Maarif Vekâleti ile kurulmuştur. Ocaklar, özellikle harf devriminin ardından Türk milletine yeni alfabenin öğretilmesi için açtığı kurslarla Maarif Vekâleti'nin en büyük yardımcısı olmuştur. Yine okuma-yazma kursları, gece dersleri ve seminerler vererek okur-yazarlık seferberliğine katkıda bulunmuştur. Bunların yanı sıra Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde Milli Eğitim Bakanı olarak görev alan Hamdullah Suphi Tanrıöver Türk Ocakları kadrosunda yer almış isimlerdendir.

Dönemin basınından elde edilen bilgilere göre Türk Ocakları belediyeler, vilayetler ve şahıslardan şu yardımları almıştır;

- 1925 yılında İstanbul Belediyesi'nin 2 000 lira.
- 1926 yılında Babaeski Belediyesi 500 lira, Ankara Belediyesi 10 000 lira, 17 500 lira değerinde bir ev, Ankara Vilayet Meclisi Umumisi'nin verdiği 5 yıl süre ile iki taş ocağı işletme imtiyazı.
- 1927 yılında İzmit Vilayet Meclisi Umumisi 5 300 lira.
- 1928 yılında Giresun Belediyesi 5 000 lira, Menemen Belediyesi 1 000 lira ve 18 dönüm arazi, Mardin Vilayet Bütçesinden Mardin Ocağı için 2 000 lira, Savur Ocağı için 500 lira, Aydın Vilayet Bütçesinden, Aydındaki Ocaklar için 480 000.
- 1929 yılında Samsun Vilayet Bütçesi Havza Türk Ocağı için 300 lira, Mardin Belediyesi Bütçesine Türk Ocağı bina yaptırdığı takdirde 1 500 lira, yaptırmazsa 750 lira tahsisat (Acar, 1992, 27).

1.3.4. Türk Ocakları'nın Kapatılış Nedenleri (1931) ve Kapatılışına Gösterilen Tepkiler, Türk Ocakları'nın CHF'ye Devri ve Mallarının Tasfiyesi

Türk Ocakları kuruluş tüzüğüne göre, hiçbir siyasi partiyle ilişkili olamazdı. Ancak Türk Ocakları'nın İttihat ve Terakki Partisi ile ilişkili olduğu hatta ocakların bu partinin eseri olduğuna dair görüşler ortaya çıkmıştı (Karaer, 1999).

1929 yılındaki dünya ekonomik bunalımı Türkiye'yi de olumsuz etkiledi. Ayrıca 1930 yılında kurulan Serbest Cumhuriyet fırkası ve Menemen olayı huzursuzluk ortamının yaşanmasına yol açtı. Böyle hassas bir ortamda ocaklar ile ilgili olumsuz haberler sık sık duyulmaya başlandı. Ocaklılar her ne kadar siyasi partilerle ilişkilerini reddetseler de ocaklar hakkında verilen demeçler, yapılan yorumlar Türk Ocakları'nın kapatılışına giden süreci hızlandırdı. Türk Ocakları'nın özellikle Cumhuriyet dönemi çok partili siyasi hayata geçiş döneminde, CHF karşısında yer alan siyasal bir kuruluş niteliğini kazanması CHF'nin harekete geçmesine neden oldu (Yetkin, 1983, 63).

Genç Cumhuriyet'in modern şartlarda yerine oturtulması, devrimlerin halk tarafından özümseme, uygulanması adına birçok şubesi yararlı faaliyetler gösteren Türk Ocakları'nın kapatılma kararı bizzat Mustafa Kemal Atatürk tarafından verilmiştir. Peki, bu kararı tetikleyen unsurlar nelerdir?

Tüzük gereği olarak "*Türklerin milli terbiyesi ile ilmi, içtimai ve iktisadi seviyesinin yükseltilmesi ve Türk dilinin geliştirilmesi*" ile uğraşması gereken ve siyaseti

reddeden Türk Ocağı'nın, Birinci Dünya Savaşı ve mütareke yıllarında, büyük değişiklikler ve baskı getiren olayların etkisiyle zaman zaman siyasi eylemlere de girmek zorunda kalması bunlardan biridir (Aydın, 2003, 153).

İkinci bir neden olarak, Hamdullah Suphi'nin Türk İnkılâbını benimseyen sözlerinin yanında türbelerin kapatılmasına, geçmişle olan bağların kopacağı kaygısıyla karşı çıkması gösterilebilir (Baydar, 1968, 307).

Atatürk, 1931 yılında çıktığı yurt gezisinden sonra Türk Ocakları'nı ziyaret etmiş ve Türk Ocakları Yasası'nın 3. maddesine atıfta bulunarak, ocakların CHF ile birlikte çalışması gerektiğini vurgulamıştır. Gençlerin ve öğretmenlerin Türk Ocağı çatısı altında birleşmelerini istemiş, ziyaret ettiği ocaklarda gördüğü faaliyetten memnun olduğunu söylemiş, fakat bazı ocakları da eleştirmişti. Örneğin 17 Şubat 1931 günü Adana Türk Ocağı'na uğradığında ocakların bir köyde okul ve dispanser açtığını öğrenir. Bunun üzerine Atatürk: **“Okul ve hastaneyi devlet yapsın. Sizin asıl göreviniz vatandaşı kültürle beslemektir. Çoğu vatandaşlar Türkçe konuşmuyor. Bunlara Türkçeyi öğretmek gerek”** dedi. Sonra özellikle dil konusunda uzun bir konuşma yapmış ve bu konuda Türk Ocakları'nın dikkat etmesi gereken noktaları şu şekilde açıklamıştır:

“Milliyetin çok açık vasıflarından biri dildir. Türk milletindenim diyen insan her şeyden önce ve behemehâl Türkçe konuşmalıdır. Türkçe konuşmayan bir insan Türk toplumuna mensup olduğunu iddia ederse buna inanmak doğru olmaz. Hâlbuki Adana'da Türkçe konuşmayan 20 binden fazla vatandaş vardır. Eğer Türk Ocağı buna müsamaha gösterirse, gençler ve siyasi, içtimai bütün Türk kuruluşları bu durum karşısında duygusuz kalırlarsa en aşağı yüzyıldan beri devam ede gelen bu durum daha yüzlerce yıl devam edebilir. Bunun neticesi ne olur? Herhangi bir felaket günümüzde bu insanlarla el ele vererek aleyhimize hareket edebilirler“ (Önder, 1984, 13).

Atatürk aynı yurt gezisinin Aydın ayağında da Aydın Türk Ocağı'na uğrayarak ocaktaki gençlere sağlık, sosyal, kültür ve tarım alanlarında köylüyü aydınlatacak ne gibi çalışmalar yaptıklarını, herhangi bir programları olup olmadıklarını sormuş ve gençlerden birinden şu cevabı almıştır; *“Paşam, harcırahımız ve vasıtamız olmadığı için köylere gidemiyoruz”*. Bu cevap üzerine Atatürk şu şekilde konuşmuştur:

“Siz gidemiyorsunuz ama bir sürü yobaz ayağına çarığı gibi, sırtında torbasıyla, karanfil v.s. satıyorum diye inkılâbı köstekleyen yayınlarla köyleri adım adım dolaşiyor. Sizinse bu uğurda en küçük bir tedbiriniz yok. Türk Ocakları, fikri hayatta millete mürebbilik yapmalı, ilim, iktisat, güzel sanatlar ve çeşitli kültür alanlarında vatandaşları yetiştirmek için öncülük etmelidir” (Önder, 1984, 56).

1912-1931 yılları arasında Türkiye’de aktif olarak rol alan Türk Ocakları, ocaklıların tüm tepkilerine rağmen 10 Nisan 1931 tarihinde kapatılmıştır. Türk Ocakları’nın mal varlığı ise CHP’ye devredilmiştir. Ocakların kapatılış sebeplerini birkaç maddeyle şu şekilde sıralayabiliriz.

- Sivil toplum örgütü olarak kurulan ve sonra bakanlık kararıyla “kamu yararına çalışan dernek” haline getirilen Türk Ocakları’nın ilerde siyasi bir parti olarak ortaya çıkmasından çekinen CHP, bir an önce ocakların faaliyetini durdurmak istemiştir. Aslında CHP’nin bu endişesi yersiz değildir. Ocakları teftişe gelen bazı CHP’li müfettişlerin, ocakların kendi partilerinin aleyhine faaliyette bulduklarına dair raporlar sunmaları ve Türk Ocakları’nın gittikçe büyüyen ve kökleşen bir örgüt haline gelmesi kaçınılmaz sonu hazırlamıştır.
- Devrin diğer siyasi ve ekonomik gelişmeleri, menemen olayı, çok partili hayata geçişin getirdiği olumsuzluklar, ekonomik bunalım cumhuriyet devrimlerini tehlikeye düşürmüştü ve siyasi otoritenin tek elde toplanması adına sadece Türk Ocakları değil diğer dernekler de kapatılmıştır.
- Ocak ve Ocaklıların Sovyetler Birliği içinde kalan Türk toplulukları ile yakından ilgilenmeleri, özellikle Rusya’dan kaçanların ocaklara yerleşmeleri ve ocakların Türk gençlerine cihangirlik duyguları aşladığı iddiası. Türk Ocakları’nın ırkçı ve Turancı anlayışa dayanması.
- Siyasi- ideolojik maksatlı yayınlar. Türkçülük akımının etkisiyle bazı aydın ve gençlerin bir araya gelerek kurduğu Türk Ocaklarının, 1930’lu yıllarda Almanya ve İtalya’da kendini gösteren faşist eğilimlerin destekçisi olduğu düşüncesi ocaklarının kapatılış nedenleri arasında gösterilmiştir (Acar,2005, ss. 90-94).

Atatürk, yurt gezisinin sonunda Türk Ocakları'nı CHF ile birleştirme kararını vermiştir. Aldığı bu kararı Hâkimiyet-i Milliye gazetesi muhabirine şu demeçle ifade etmiştir;

“Milletlerin tarihinde bazı devirler vardır ki muayyen maksatlara erebilmek için maddi ve manevi ne kadar kuvvet varsa hepsini bir araya toplamak ve aynı istikamete sevk etmek lazım gelir. Yakın senelerde milletimiz böyle bir toplanma ve birleşme hareketinin verdiği mühim neticeleri idrak etmiştir. Memleketin ve inkılâbın içeriden dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı masuniyeti için bütün milliyetçi ve cumhuriyetçi kuvvetlerin bir yerde toplanması lazımdır. Teessüs tarihinden beri ilmi sahada halkçılık ve milliyetçilik akidelerini neşir ve tamime sadakat ve imanla çalışan ve bu yolda memnuniyeti mucip hizmetleri sebkemiş olan (daha önce yapmış) Türk Ocakları'nın aynı esasları siyasi ve tatbiki sahada tahakkuk ettiren fırkamla bütün manasıyla yekvücut olarak çalışmalarını münasip gördüm. Bu kararım ise milli müessese hakkında duyduğum itimat ve emniyetin ifadesidir. Aynı cinsten olan kuvvetler müşterek gaye yolunda birleşmelidir” (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c. III, 1997, 130).

Nitekim 1927 yılından itibaren CHF'nin bir kültür şubesi haline gelen Türk Ocaklarının, yönetimle hukuki birleşmesinin doğal sonucu olarak, faaliyet alanı Türkiye Cumhuriyeti ile sınırlandırılmış, böylece pantürkist anlayış ortadan kalkmıştır. Sonuçta Türk Ocaklarının amaçları milliyetçilik, halkçılık, medeniyetçilik ve laik cumhuriyetçilik esaslarını korumak ve yaymak olarak belirlenmiştir. SCF denemesi ve menemen olayından sonra CHF'nin ülkedeki bütün güçleri bünyesinde toplayarak parti-devlet bütünleşmesinin gerçekleştirilmesinin sonucu olarak da kapatılmıştır (Sarınay, 2004, 377). Türk Ocakları'nın 1930 yılındaki 6. Kurultayı'ndaki en önemli gelişme, ocak bünyesinde **Türk Tarih Heyeti** kurulmasına karar verilmesidir. Türk Ocağı Aksaray delegesi Afet Hanım ve arkadaşlarının kurula, Türk tarihi ve medeniyetini araştırmak üzere bir heyetin oluşturulması fikri oy birliği ile kabul edilmiş ve ilerde Türk Tarih Kurumu'nun çekirdeğini teşkil edecek **“Türk Ocağı Türk Tarih Heyeti”** kurulmuştur. Bu heyet, Türk tarih tezini oluşturarak bu tezi şark meselesinin anti tezi olarak sunmuştur. Atatürk'ün desteği ile hareket eden **Türk Ocağı Türk Tarih Heyeti**, Türk Ocakları'nın 1931'de kapatılmasından sonra dernek haline getirilmiş ve bugünkü Türk Tarih Kurumu halini almıştır (Acar, 2005, 82-85).

1931 yılının ilk günlerinde basında yer alan haberlerde, CHF'nin il ve ilçelerde Halk Evleri kuracağı, halkın ilgisini çekmek için Halk Evleri sinema, kitaplık ve konferans salonları bulunacağı, Gazi'nin bu konuda ilgililere direktif verdiği, partinin genel kongresine bu konuda teklif götürüleceği belirtilmektedir. Bundan sonra 20 Mart 1931'de Türk Ocaklarının kapatılacağı gayri resmi olarak ilk defa açıklanmıştır. Basında yer alan haberde *"Türk Ocakları infisah ediyor. Bu teşekkülün milli bir rolü kalmamıştır... Türk Ocaklarının Halk Fırkasına ilhakı fikri tahakkuk etmiştir"* denilmekte, Hamdullah Suphi Bey'in de Ocağın tarihi vazifesini ifa ettiği fikrinde olduğu, dolayısıyla *"Bu teşekküllerin hizmet ve mesai tarzını değiştirecek başka bir vaziyete inkılâp eylemesi"* gerektiği vurgulanır. Türk Ocaklarının kapatılması kesinleştiği sırada basında, ocakların tarihi fonksiyonlarını tamamladıkları, görevlerini inkılâplar doğrultusunda yeterince yerine getiremedikleri temalarının işlendiği dikkati çekmektedir (Sarınay, 2004, 361).

Mustafa Kemal Atatürk, yurt gezisinin sonunda Türk Ocakları'nın CHF ile birleştirilmesine karar vermiş ve bu kararını 25 Mart 1931 tarihinde Ruşen Eşref (Ünaydın) aracılığı ile basına açıklamıştır (Türk Ocakları Tarihi, 1998, 363).

"Atatürk'ün Türk Ocakları hakkındaki beyanatından çok kısa bir süre sonra Türk Ocakları'nın son ve olağanüstü kurultayının hazırlıkları tamamlanarak, 10 Nisan 1931 Cumartesi günü Ankara'daki genel merkez binasında toplandı. Başta CHP Genel Sekreteri (Receb Peker) olmak üzere parti ileri gelenlerin ve mebusların da katıldıkları kurultay, Genel Başkan Hamdullah Suphi tarafından açıldı. Türk Ocakları'nın tarihi fonksiyonunu tamamladığı fikrini öteden beri savunanlardan, Manisa Mebusu Mustafa Fevzi'nin kurultay başkanlığına seçilmesinden sonra tekrar kürsüye gelen Hamdullah Suphi, Merkez İdare Heyeti adına, Türk Ocakları'nın son çalışma raporunu okudu. Bu raporda, "Kurultayın olağanüstü toplanma sebebinin Gazi'nin basında yer alan isteği olduğu, CHP'nin dört yıl önceki genel kongresinde yaptığı konuşmada (Büyük Nutuk) Gazi'nin vatani ve inkılâpları gençliğe emanet ettiği, bu tutumunun zamanla gelişip uygulama safhasına geldiği, onun son yıllarda gençlik, dernekler ve eğitim konuları ile yakından ilgilendiği ve kalbinde gençliğin inkılâpların gençlikte emin bir dayanak bulmasının en büyük istekleri arasına girdiği, son bir yılda meydana gelen bazı olayların(Kubilya Olayı gibi) bütün yurtseverleri üzdüğü, medeni düşüncelerin muhafazakâr çevrelerde de yerleşmesi hususunun Gazi'nin ve devlet ileri gelenlerinin zihinlerinde gittikçe yer ettiği, bunu sağlayabilmek için de Gazi'nin CHP kadrolarını

milliyetçi, halkçı ve cumhuriyetçi gençlerle doldurmayı ve memleket meselelerinde onlara da sorumluluk vermeyi arzu ettiği” belirtiliyordu. Raporu okuduktan sonra Genel Başkan, şahsen de, Türk Ocakları’nın CHP ile birleşmelerinin yerinde bir hareket olacağı düşüncesinde olduğunu açıkladı” (Akyüz,1986, 211).

Öğleden sonraki toplantıda Türk Ocakları’nın CHP’ye katılması ve bütün mallarının CHP’ye devredilmesi kararı oy birliğiyle kabul edilmiştir.

İlk olarak Türk Ocakları’nın CHP’nin üzerine kalan borçlarını düzenli bir şekilde ödemesi için alınan kararlara uyulması gerektiği belirtilmiştir. Bu kurallar Ankara’da oluşturulmuş Türk Ocakları Tasfiye Encümeni’nin kararlarıdır. İkincisi, hangi malların satışa sunulacağı kararlaştırılmıştır. CHF’ye lazım olmayan bütün mallar satışa sunulmuştur. Halkın kullanacağı yerler (sinema, fırın, değirmen gibi) yine aynı amaçla satılacaktır. Mektep, kütüphane, dispanser gibi ortak hizmet veren alanlar Sıhhiye Vekâleti ve Hilal-i Ahmer Cemiyeti’ne satılacaktır. Üçüncü olarak, halk evi olarak kullanılacak ocak binaları satılmayacaktır. Bu binalar halk evi olarak kullanıma sunulacaktır. Spor alanlarının, sanat ve tarihi değeri taşıyan gayrimenkullerin satılmamasına da dikkat edilecektir. Dördüncüsü, satışa çıkarılacak mallar müzayede yöntemi ile satılacak, malın fiyatı önemine göre belirlenecek ve ilgililer tarafından ilan edilecektir. Satışlar peşin para ile yapılacak, ancak belediye veya özel idareler en çok üç senede üç taksitle ödeme yapabilecektir. Beşinci kısımda ise tamirleri masrafa değmeyecek malların satılmayacağı, fırkanın ihtiyacından fazla olan spor malzemelerinin makbuz karşılığında Spor Teşkilatına demirbaş olarak hediye edilmesi kararlaştırılmıştır. Son bölümde, malların satılmadan önce hangi kategoriye girdiği belirlenecek ve encümenden mahalline yazılacak cevaptan sonra satılması kararlaştırılmıştır (Arıkan ve Deniz, 2004, ss. 418-420). Türk Ocakları kapatıldığında, 267 merkezi ve 32.000 üyesi bulunmaktadır (Ocaklar Tarihi, 1998, 363).

Genel Başkan Hamdullah Suphi Tanrıöver, Atatürk’ü kırmayarak Türk Ocakları’nın kapatılma kararını imzalar. Ancak kuruluşunun ilk yıllarından itibaren emek verdiği Ocakların kapatılmasına çok üzülür. Atatürk, Hamdullah Suphi’nin bu üzüntüsünü çok iyi anlar ve onu bir süre bu çevreden uzaklaşması için Bükreş Elçiliğine gönderir. Mayıs 1931’de Bükreş elçiliğinde görev yapan Suphi, on üç yıl sonra yurda

döner ve emekliliğini ister. Hamdullah Suphi'nin bütün serzenişine ve direnişine rağmen ocaklar, görevini tamamladığı gerekçesiyle 1949 yılına kadar kapatılacaktır.

1.4. Türk Ocakları'nın Ara Dönemi Ve Üçüncü Varoluşu

1.4.1. Ocakların Yeniden Açılışı (1949-1980)

Türk Ocakları tarihi 1949 yılı ile tekrar başlar. 1946 yılında çok partili dönemle birlikte, Türkiye'de yeni bir dönem başlamıştır. İşte Türk Ocakları'nın yeniden açılma ümitleri de bu tarihte doğmuştur.

1945 yılı ile birlikte Türkiye'de fikir ve politika alanında bir kıpırdanma ve canlanma dönemine girilmiştir. 1946 yılında Demokrat Parti'nin kurulmasıyla birlikte Türkiye'de kalıcı çok partili rejim başlar. 1931 yılında Bükreş elçiliğine gönderilen Hamdullah Suphi 1944'de yurda döner. Türk Ocakları'nın kapatılmasına üzülen Hamdullah Suphi ve Türk Ocaklılar, ocakların yeniden açılması için harekete geçmişlerdir. Bu arada ocaklılık ruhunu canlı tutmak için Hasan Ferit Cansever tarafından 1942'den beri Türk Yurdu dergisi yayınlanmaktadır. Bazı ocaklılar, el konan mallarını (bina, kütüphane, eşya vb.) mahkemeye başvurup geri almak isteseler de, Hamdullah Suphi, siyasi düşmanlık olur endişesiyle bu durumu önler. Suphi'nin asıl amacı Türk Ocakları'nın yeniden kurulmasına zemin hazırlamaktır.

1946 seçimlerinde Hamdullah Suphi, CHP'den Mersin Milletvekili olarak meclise girmiştir. Partide muhalif grup içinde yer alan Hamdullah Suphi, CHP'nin 1947'deki VII. Kurultayında bir konuşma yapar. Bu konuşmasında:

- *Terakkiperver Fırkası ile Serbest Cumhuriyet fırkasını da kastederek, “muhalefete düşman nazarıyla değil, milletin bir sesi nazarıyla bakmanın doğru olacağını” belirtir.*
- *Türk Ocakları'nın yerini alan Halk Evlerine karşı düşmanlık beslemediğini, adının şu veya bu olmasının önemli olmadığını belirterek, **Halk Evlerinin Türk milliyetçiliğinin ocağı haline getirilmesi***
- *Köylerimizin dini vazife görecek imam ve hatiplere ihtiyacı olduğunu belirterek, bu ihtiyacın giderilmesi için **imam-hatip okulları açılmasını** ve bir de dünyanın bütün üniversitelerinde olduğu gibi, Türkiye*

Üniversitelerinde de yüksek din öğretimi veren bir okulun (ilahiyat fakültesi) kurulmasını

- *Türk büyüklerinin 1925'te kapatılan türbelerinin açılmasını istemektedir.* (Acar, 2005, 97).

Hamdullah Suphi Tanrıöver'in CHP Kurultayına sunduğu istekleri partililer tarafından eleştirilir, verdiği kanun teklifleri kendisinin bulunmadığı ortamda reddedilir. Suphi, bütün bu olanlardan sonra daha fazla CHP içinde barınamaz ve istifa eder. Tanrıöver'in bundan sonraki çabası sadece Türk Ocakları'nı yeniden açmak olacaktır.

Uzun süren ve 1949 yılında tamamlanabilen çalışmalardan sonra, Türk Ocakları'nın yeniden açılmasına karar verilmiştir. Kapatıldıkları sırada bütün malları da CHP'ye devredildiği için uygun bir bina temin edilemeyince, açılış töreni, Fatih'in Horhor mahallesinde, Hamdullah Suphi'nin babası Suphi Paşa'dan kalma tarihi konakta yapılmıştır. Bu münasebetle, 10 Mayıs 1949 günü, eski Ocaklılar yeniden bir araya geldiler. Davetliler arasında milletvekilleri, İstanbul valisi, üniversite hocaları ve gençleri ile gazetelerin başyazar ve bazı yazarlarının bulunduğu büyük bir kalabalık vardı. Geçici Yönetim Kurulu Başkanı olarak Hamdullah Suphi, ocakların tarihçesine, kuruluş gayelerine, tarihi hizmetlerine ve değişik konulara dokunan uzun bir konuşma yaptı. Bundan sonraki ilk seçimlerde de, Genel Başkanlığa yeniden getirildi (Akyüz, 1986, 219). 10 Mayıs 1949 tarihinde yeniden açılan Türk Ocakları'nın yönetim kurulunun üyeleri şu isimlerdir:

Hamdullah Suphi Tanrıöver (İstanbul Mebusu, Milli Eğitim Bakanı)

Hasan Ferit Cansever (Doktor)

Burhanettin Develioğlu (Tüccar)

Fethi Erden (Doktor)

Ragıp Nurettin Ege (Eğitimci)

Tevfik Noyan (Yönetici)

Cevat Mustafa Emecan (Yönetici)

Cemil Behçet (Tüccar)

Ahmet Mazhar Akifoğlu (Sular İdaresi Müfettişi) (Türk Ocağı Tarihçe, Mefkûre, Program, Tüzük, 1969, 44-45)

Yeniden faaliyete geçen Türk Ocakları, yayınladıkları beyannamede millet ve milliyetçilik anlayışı, ırkçılık, tarih şuuru, dil anlayışı, komünizm, Türk inkılâbı, eski ve yeni harfler, irtica konularında görüşlerini açıkladılar. 14 Mayıs 1950’de yapılan genel seçimlerinde Adnan Menderes’in liderliğindeki Demokrat Parti iktidara gelmiş, Hamdullah Suphi de DP listesinden bağımsız aday olarak Manisa Milletvekilliğini kazanıp meclise girmiştir. Dönemin cumhurbaşkanı Celal Bayar da eski bir ocaklıdır (Acar, 2005, 98-99). Milliyetçi bir kadronun iktidara gelmesi, Türk Ocakları’na rahat nefes aldirmiştir. Türk Ocakları, devlet bütçesinden yardım almaya başlar. Fakat en büyük sorun hala devam etmektedir. Bina meselesi ve devredilen mallar. Uzun süren uğraşlardan sonra bu malların bir kısmı sadece faydalanma ve kullanma şartı ile Türk Ocakları’na verilmiştir. Ankara Türk Ocağı binası, yeniden Genel Merkez Binası olarak kullanılmış, İstanbul şubesi için de, Aksaray’da, hazine mülkü olan eski bir çorap fabrikası tahsis edilmiştir (Akyüz, 1986, 219-220). Demokrat Parti’nin iktidarı zamanında ocaklar, partinin kendilerine bakış açılarını değerlendirirken, Türk Ocakları Genel Sekreteri Dr. Fethi Erdem, Türk Haberler Ajansı muhabirine şu demeci vermiştir:

“Türk Ocakları’nın kurulduğu günden beri faaliyeti herkesçe malumdur. Esasen Türk Ocakları Türk ruhunun bir tezahürüdür. Türk kadınına sahneye sokan, Türk musikisini tanıtan ve bunlara benzer inkılâpların zeminini hazırlayan Türk Ocaklarıdır. Bugün henüz teşekkül halindeyiz. Türk Ocakları’nu son defa faaliyete geçirdiğimiz zaman, çok müşkül duruma düştük. Sabık hükümet bize alaka göstermedi. Hatta muhalefet etti. Bu yüzden, bize yardım etmek isteyen müesseseler yardım elini çekti. Demokrat Parti hükümeti, Türk Ocakları’nın milli kalkınmadaki faydalarına inandığı için teşebbüslerimize alaka göstermektedir. Şimdi vaziyet DP ile sabık hükümet arasında varılacak bir karara bağlıdır”(Milliyet, 1951, 3).

Fusun Üstel (2003) Türk Ocakları’nın 1950-1960 yılları arasındaki döneminden şu şekilde bahseder;

“1950’lerde Türk Ocağı, DP’deki milliyetçi- muhafazakâr unsurlara yakın, fakat atıl bir yapıdır. Bu dönemde Ocakların geleneksel ilgi almı “Dış Türkler” konusunda daha temkinli bir tutum içinde olmaya özen gösterdiğine tanık olunur. Nitekim 1949 tarihli Türk Ocağı yasasının 2. maddesinde bu temkinli tutum, genel bir “Türklük” söylemi içinden kendini ifade eder: “Türk Ocakları’nın amacı, Türklüğü güçlendirmeye ve yüceltmeye çalışmak, ulusal kültürün her alanda gelişmesi için gerekeni yapmaktır.

Türk Ocağı'nın gözünde Türklüğün esenlik ve mutluluğu tüm insanlığın esenlik ve mutluluğu ile mümkündür."

Türk Ocakları, ikinci kuruluş evresinden sonra 1957 ve 1959 yıllarında olmak üzere iki büyük kurultay yapmıştır. 23 Nisan 1957'deki 15. Kurultayı'nda Merkez Heyeti'nde Prof. Dr. Mümtaz Turhan, Prof. Dr. Mehmet Kaplan gibi bilim adamları vardır. Bu kurultayda hars heyeti üyeleri olarak, Zeki Velidi Togan, Yahya Kemal, Abdülhak Şinasi Hisar, Osman Turan, Oktay Aslanapa, Süheyl Ünver ve Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu gibi fikir, bilim adamları ve sanatkârlar seçilmiştir. Ocakların, 17 Mayıs 1959'daki 16. Kurultayı'nda Hamdullah Suphi rahatsız olduğu için Genel Başkanlığa Prof. Dr. Osman Turan seçilmiştir. Bu kurultayda ocak merkezinin İstanbul'dan Ankara'ya taşınması kararı alınmıştır. Bu yıllarda özellikle Ankara Türk Ocağı tarafından düzenlenen Türk tarihi, Türk fikir tarihi, islamiyet, Türk dili ve edebiyatı, Türk büyükleri, Türkiye dışındaki Türkler, demokrasi ve üniversite meseleleri üzerine konferanslar verilmiş, Çanakkale Şehitleri, Zafer Bayramı, önemli Türk büyükleri (Atatürk, Ziya Gökalp, Mevlana, Yunus emre, Mehmet Akif...) anma günleri düzenlenmiştir (Acar, 2005, 101-103).

27 Mayıs 1960 darbesi Türkiye'de her şeyi değiştirmiştir. Darbe sonucu oluşturulan Milli Birlik Komitesi, Türk Ocakları'nın kapatmak için harekete geçmişse de, Hamdullah Suphi'nin² Cemal Gürsel'e müracaatı üzerine, Ocakların kapanması önlenmiştir. Ancak, bundan sonraki yıllarda Türk Ocakları düzenli ve verimli çalışmalar yapamamışlardır (Akyüz, 1986, 220). 21-22 Haziran 1961 yılında 17. Kurultay toplantısını yapan Türk Ocakları, Hamdullah Suphi'yi tekrar genel başkan seçmiştir.

Türk Ocakları'nın 27 Mayıs 1960 askeri darbesini bir inkılâp olarak gördüğü söylenebilir. Açıkça dile getirilmediyse de ocak yönetim kadrosundaki değişiklikler bunu gösterir. Darbe sırasında Türk Ocakları Genel Başkanı Osman Turan DP milletvekili olduğu için yargılanır ve Ocak Başkanlığı'na Necati Akder getirilir. Umumi Neşriyat Müdürlüğü'ne M. Galip Erdem'in yerine Oktay Evinç getirilir. Yine derginin yayın organı olan Türk Yurdu dergisinin kadrosunda da değişikliklere gidilir. Nurettin

---

² Hamdullah Suphi, 1960 darbesinden önce DP'den ayrılmış, Hürriyet Partisi'nden bağımsız aday olmuş ancak 1957 seçimlerini kazanamayınca, İstanbul'a yerleşerek, Türk Ocakları çalışmalarına devam etmiştir.

Topçu, Nihal Atsız, Erol Güngör, Mümtaz Turhan gibi isimlerin makaleleri Temmuz sayısından itibaren yayımlanmaz. Türk Yurdu dergisinin 1960 yılındaki sayısında 1960 darbesiyle ilgili olarak “*27 Mayıs inkılâbının aziz vatanımıza getirdiği tertemiz sabah havası ve o hava içinde temin ettiği manevi kalkınma hamlesi Türk Ocağı’nın, bütün milli müesseselerimiz ve değerlerimiz gibi, maruz kaldığı bunaltıcı baskıdan silkinerek yıllardır inandığımız ve savunduğumuz prensiplere yeni bir ifade kazandırmasına imkân bağışlamıştır*” satırları geçer (Ocak Haberleri, 1960, 60). Ocaklı aydınların darbe hakkındaki genel görüşleri de hemen hemen aynıdır. Diğer ocaklılar gibi dönemin Türk Ocakları Başkanı Necati Akder de darbe sonrası süreci, ordunun lehine sarf ettiği “*Biz 27 Mayıs inkılâbının gündelik hayatımızda yükselişler gerçekleştireceğine güveniyoruz.*” cümleleriyle ifade eder (TY, 1960, 13). Yani ocaklar 1950-1960 arasında görev yapan DP hükümetlerinin demokrasiyi baltaladığını ve ordunun müdahalesinin yerinde bir karar olduğunu savunan görüşler ileri sürmüşlerdir.

Özetle 27 Mayıs harekâtından sonra Türk Ocakları, darbe öncesi çizgisinden uzaklaşarak daha inkılâpçı bir anlayışı benimsemiştir. Türk Yurdu dergisinde yayımlanan yazılarda da bu değişimi görmek mümkündür. 1959’da özellikle İbrahim Kafesoğlu, Faruk Sümer, Nihal Atsız gibi isimler yazılarında Malazgirt Zaferi’ni işlerlerken, 1960 Ağustos sayısında Alparslan ismine rastlanmamıştır. Yine 1959’da İnönü ismine hiç değinilmemişken 1960 Ağustos sayısında Lozan Antlaşması’nın 37. yıldönümüne yer verilmiştir. Aslında ocakların görüş değişikliğinde Osman Turan, İbrahim Kafesoğlu ve Necati Akder gibi isimlerin rolü vardır. Osman Turan ve İbrahim Kafesoğlu daha muhafazakâr, Necati Akder ise inkılâpçı bir çizgidedir. Türk Ocakları askeri müdahaleden sonra kırılmaya uğramıştır. Bu kırılmanın temelinde ise iktidar geleneği etkilidir. Ocaklar, bu dönemde asker ve sivil bürokrasisinin siyaset geleneği ile bütünleşmeye çalışmıştır denilebilir (Ersal, 2004, ss. 35-40).

Hamdullah Suphi’nin 1966 yılında vefat etmesiyle başkanlığa Prof. Dr. Osman Turan ikinci kez getirilmiştir. Osman Turan’ın başkan olmasıyla birlikte Türk Ocakları, meşruiyetini kanıtlamak için inkılâplar döneminde yaptığı hizmetleri anlatır. Osman Turan’ın başkanlık döneminde Mümtaz Turhan, Hikmet Tanyu gibi önde gelen milliyetçi muhafazakâr aydınlar ocağa destek verse bile istenilen hareketlilik yakalanamaz. Ocaklar o dönemde “yaşlı ve ağırbaşlı” kuruluş olarak nitelendirilir (Üstel, 2003, 267). Türk Ocakları’nın 1966’daki şube sayısı dokuzdur. Bu rakam

ocaklardaki durgunluğu gösterir (Ersal, 2004, 53). Türk Ocaklarının bugünkü Genel Başkanı Nuri Gürgür bu durgunluk dönemini MHP'nin kurulmasıyla ilişkilendirir. Gürgür'e göre Türk milliyetçiliğini referans alan MHP'nin kurulmasıyla var olan potansiyel siyasete kaymıştır (Ersal, 2004, 49). Bu durgunluk dönemi ocakların yayın organı olan Türk Yurdu dergisinde de yaşanmıştır. Aralık 1967'de 342. sayıya kadar düzenli olarak çıkan dergi, 1968 yılında sadece bir sayı çıkmış, bu tarihten 1970 yılına kadar ara verilen derginin yayımına 1970'de çıkarılan iki sayıyla devam edilmiş fakat 1987 yılına kadar sayı çıkarılmamıştır (Ersal, 2004, 53-54).

Ocaklar, 12 Mart 1971 Askeri Muhtırası'na kadar normal dernek çalışmalarını sürdürmüş fakat muhtıradan sonra her dernek gibi Türk Ocakları da sadece yasal gereklilikleri yerine getirmiş fakat çalışmalarını askıya almıştır. 26 Temmuz 1971 yılında ocakların merkez binası, Türk Ocakları'nın elinden uzun bir süre alınmıştır. Tarihi bina, Bülent Ecevit Hükümeti zamanında (25 Aralık 1975) Bakanlar Kurulu kararı ile Resim ve Heykel Müzesi yapılmak üzere Kültür Bakanlığı'na verilmiştir. 1973 yılında Türk Ocakları genel başkanlığında Emin Bilgiç bulunuyordu. CHP'nin yeniden iktidara gelmesi, ocak tarihini yine değiştirmiştir. Ocakların DP zamanında edindiği mallara, kitaplığındaki kitaplara³ el konulmuştur. Türkiye'de esen rüzgârlar Türk Ocakları'nı olumsuz etkilemeye devam etmiş ve ocakları düzenli olmayan faaliyetlere yönlendirmiştir. 1974 yılında genel başkanlık görevine Prof. Dr. Orhan Düzgüneş getirilince, ocaklar Ankara Kızılay'da Çelikkale sokağındaki bir apartman dairesine yerleştirilmiştir. Fakat 12 Eylül 1980 tarihi Türkiye'deki bütün dernekler gibi Türk Ocakları'nın da kaderini değiştirmiş ve Türk Ocakları ikinci kez kapatılmıştır. 1984 yılına kadar kapalı kalan ocaklar 15 Nisan 1984 yılında Olağan Kurultayı'nı toplamış fakat 1986 yılına kadar önemli faaliyette bulunmamıştır. Ocakların yeniden güç kazandığı dönem özellikle Turgut Özal'ın iktidar yılları olmuştur.

1.4.2. Türk Ocakları'nın 1986 ve Sonrası Faaliyetleri

12 Eylül askeri idaresinin sona ermesinden sonra 29 Mayıs 1986 yılında ocaklar üçüncü varoluş sürecine girmiştir. Türk Ocakları üçüncü varoluş döneminde hükümetin büyük desteğini almıştır. Dönemin hükümeti Turgut Özal başkanlığındaki ANAP'tır. 1986'daki açılış törenine başta Başbakan Turgut Özal olmak üzere Devlet Bakanları

³ Milli Kütüphane'ye verilmiş ancak hala büyük bir kısmı hizmete sunulmamıştır.

Kazım Oksay ve Ahmet Karaevli, İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, Kültür ve Turizm Bakanı Mükerrerem Taşçıoğlu ve Başbakanlık Müsteşarı Hasan Celal Güzel katılmıştır. Türk Ocakları'nın açılış haberini Türk Yurdu dergisi şöyle duyurmuştur;

“12 Eylül öncesi aktif çalışma şartlarının bulunmayışı Ocakların resmen hayatını devam ettiren; fakat faaliyet gösteremeyen bir duruma düşürmüştür. Bu sebeple 12 Eylül'de bütün derneklerin faaliyetlerinin menedilmesi Ocak için yeni bir şey getirmemiştir. Türk Ocakları'nın 1912'de kuruluşunu zorunlu kılan neden ve şartların bugün de var olduğu dikkate alındığında yeniden açılışın anlamı ve önemi daha iyi anlaşılır.” (TY, 1987, 51).

Türk Ocakları, 1986 yılındaki açılışı ile dönemin muhafazakâr-milliyetçi hükümeti ANAP ile bütünleştiğini başbakan ve ANAP hükümetinin bazı isimlerinin şu sözlerinden anlayabiliriz: Başbakan Turgut Özal; *“Türk Ocakları'nın tarif ettiği milliyetçilik anlayışı bizim inandığımız milliyetçilik anlayışdır. Ekonomik meselelerimizi milliyetçi muhafazakâr görüşlerimizle çözdük”* (TY, 1987, 55). Başbakanlık Müsteşarı Hasan Celal Güzel ise; *“Türkiye'nin resmi ideolojisi Türk milliyetçiliğidir ve bunu layıkıyla temsil eden kuruluşlar Türk Ocakları ve Aydınlar Ocağıdır”* (TY, 1988, 55). Türk Ocakları, milliyetçi-muhafazakâr hükümetle veya herhangi bir siyasi partiyle bütünleştiğini kabul etmemektedir. Orhan Kavuncu Ağustos 1988 yılında Türk Yurdu'nda yayınlanan *Türk Ocakları ve Siyaset* adlı yazısında bu durumu şöyle açıklamaktadır:

“Ocalara göre, Türk Ocakları'nın çatısı altında her siyasi partiye mensup veya oy vermiş milliyetçiler, bir araya gelebilmektedirler. Türk Ocakları, Türk milliyetçiliği fikrini bütün bir topluma benimsetmeye çalıştığına göre, muhtelif kişi ve kuruluşlarla, siyasi kişi ve partilerle diyalog içinde olacaktır. Ancak bu ilişkinin tabilik sınır, yani konu ve miktarı, dernekler kanununun sınırlamaları bir tarafa, fiili olarak da, siyasi kişi ve partilerden birini diğerlerine karşı tercih etmek şeklinde olamaz... Siyasi partiler, iktidar olmak için kurulmuştur. Türk Ocakları gibi derneklerin ise, tüzüklerinin belirttiği gayeleri gerçekleştirmek üzere, yine tüzüklerinde yazılı faaliyetleri yaparlar...”

ANAP'lı siyasetçilerin söylemlerinden de anlaşıldığı gibi, Türk Ocakları'nın 1986'daki açılışında ANAP'ın milliyetçi, muhafazakâr kanadının etkisi belirgindir

(Üstel, 2003, 267). İktidar partisi ile yakından ilişkili olan Türk Ocakları'nın üçüncü varoluşları ile birlikte rolü biraz daha siyasileşmeye başlamıştır. Ocaklar artık bünyelerinde MHP'den gelen isimleri barındırmaya başlamışlardır. (Can ve Bora, (1991, ss. 207-215). ANAP'taki hareketçi milletvekillerinin ocağa yakınlık göstermeleri ile Türk Ocağı yarı resmi bir görüntü kazanmış ve bürokraside etkinliği artmıştır. Ocaklar, 12 Eylül öncesinde asla sahip olamadıkları olanaklara kavuşarak, başta üniversiteler, milli eğitim ve TRT olmak üzere devletin ideolojik aygıtlarında büyük etkinlik kazanmışlardır. Bazı konularda iktidarla çatışma yaşanmıştır. Özellikle İstanbul Şube Başkanı Cezmi Bayram Türk Yurdu dergisinde yayımlanan makalelerinde, iktidarın eğitim politikalarını özellikle din dersleri konusunda, Özal'ın çok sık kullandığı dönüşüm tabirini ve TRT'de sol kadrolaşmaya gidilmesini ağır bir dille eleştirmiştir.

Türk Ocakları 1986'da başlayan yeni faaliyet döneminde yayın, sempozyum, konferans, dergi-kitap yayınları, bölge toplantıları ve anma günü çalışmalarına başlamıştır. Türk Ocakları, ülkeye ve millete yapmış oldukları hizmetlerden dolayı devlet büyüklerine, kişi ve kuruluşlara armağanlar vermektedir. Türk Ocakları Merkez Heyeti, 12 Mart 1987'den itibaren her yıl "Türk Ocakları Armağanları" verilmesini kararlaştırmıştır. Ayrıca çeşitli zamanlarda verilmek üzere bir de "Şeref Armağanları" ihdas edilmesini kararlaştırmış ve bu armağanın başına Galip Erdem adı eklenmiştir (Türk Ocakları,1998, 10).

Türk Ocakları, 28 Mart 1987 tarihinde ilki "**Birinci Milliyetçilik Tarihi Araştırmaları İlimi Kongresi**" olmak üzere bilimsel toplantılar düzenlemeye başlamıştır. Bu tarihten itibaren Olağan Büyük Kurultaylar her iki yılda bir düzenli olarak toplanmaktadır. 1988 yılındaki kurultayda Merkez İdare Heyeti'ne şu isimler seçilmiştir: Genel Başkan Prof. Dr. Sadi Somuncuoğlu, Ayvaz Gökdemir, Prof. Dr. Mustafa Kafalı, Acar Okan, Doç. Dr. Celal Er, Alaaddin Korkmaz, Hüseyin Erdem, Sevgi Kafalı (Acar, 2005, 105).

1989 yılında Türk Ocakları Genel Merkezi ile Kültür Bakanlığı arasında ortak bir çalışmayla "**Türk Şiveleri ve Rusça Kursu**" (TÜŞKUR) açarak Türk Dünyasının kültür birliğinin sağlanmasında yararlı olacak bir faaliyet başlatılmış, böylece Türk Cumhuriyet ve topluluklarındaki kişi ve cemiyetlerle kültürel ilişkiler kurulmuştur

(Türk Ocaklarını Tanıyalım, 1995, 22). Türk Ocakları, Mayıs 1989'da Bulgaristan'ın, Türklere karşı uyguladığı Bulgarlaştırma (asimilasyon) ve yıldırma politikalarını kınayan mitingler düzenlemiştir. Azeri katliamına (19 Ocak 1990) tepki göstermiş ve Eğitim ve Kültür Vakfı'nın düzenlediği yemekli toplantılarda Türkiye ve dünyadaki son gelişmeleri yakından takip etmeye devam etmiştir (Acar, 2005, 105-106).

1990'larda Türk Ocakları, merkez sağ partilerin Türkçü-Milliyetçi ve milliyetçi-muhafazakâr kanatlarının ve bu çizgideki entelijensiyanın en geniş yelpazesinin temsil edildiği bir yapı olarak belirli bir etkinlik kazanmıştır. Ocaklar, özellikle taşrada, diğer milliyetçi-muhafazakâr örgütlerle, sanayi-tüccar ve esnaf örgütleriyle, üniversitelerle ve kimi zaman da bürokratik makamlarla yakın ilişki içinde faaliyet göstermektedir. Ocakların yayın organı Türk Yurdu dergisi özellikle taşra üniversitelerinde milliyetçi akademisyenlerin önemli bir yayın alanı olmuştur. Türk Ocakları 1990'dan sonra hayli yoğun seminer, yayın, konferans, panel vb. etkinlikler düzenlemiş ve Türk dünyasına yönelik ilginin uyandırılması konusunda çalışmalar yapmıştır. Bu dönem, Türk Ocakları'nın milliyetçilik anlayışı İslamcılık ile bütünleşmiş ve Dış Türkler "millettaş" olmanın yanı sıra "dındaş" olarak da görülmeye başlanmıştır. Özellikle Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla Türk Ocakları'nın Türk dünyasına olan sorumluluk anlayışı kültürel alanının ötesine taşınmıştır. Yine 1990'lı yıllarda ocaklar için Kıbrıs davası, Ermeni meselesi, Kürt sorunu, milli devlet felsefesine bağlılık, milli kültürün korunması gibi durumlar oldukça önemlidir. Türk Ocakları, batılılaşmanın kültürel etkilerinin milli kültürün karakterini bozacağı tehlikesini dillendirir ve bu çerçevede "yabancı dilde öğrenim"e karşı çıkarak, Türkçenin korunması için tedbirler alınması gerektiğini savunmuştur (Üstel, 2003, 267-268). **Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın Gap televizyonunda Kürtçe yayın yapılsın** şeklindeki beyanları Başkan Düzgüneş tarafından endişe ile karşılanmış ve devletin bütünlüğünün zarar göreceği belirtilmiştir. Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı kurucusu Nevzat Kösoğlu da Kürtçe yayının milli bütünlüğü bozacağı endişesi ile Cumhurbaşkanı Turgut Özal'a 11 Kasım 1992 tarihinde sunduğu mektubu 1994 Haziranında Türk Yurdu'nda yayınlanır (Ersal, 2004, 86-87).

21-23 Mart 1993 ile 20-30 Ekim 1994 tarihleri arasında Antalya'da ve İzmir'de düzenlenen Türk Devlet ve Toplulukları Dostluk, Kardeşlik ve İşbirliği Kurultaylarına Türk Ocakları Merkez Heyetinden ve Hars Heyetinden temsilciler katılmış, yine 27-29 Temmuz 1993'te Kırım Bahçesaray'da yapılan Kırım Türkleri Milli Meclisi

Kurultayı'na Sadi Somuncuoğlu ve Nevzat Kösoğlu katılımcı olmuştur. 5-15 Ağustos 1993 tarihinde Tataristan'ın başkenti Kazan'daki 1. Türk Dünyası Gençlik Kampı düzenlenmiştir (Türk Ocakları'nı Tanıyalım, 1995, 22-23). 21 Ocak 1994'de Çuvaşistan cumhurbaşkanının Çubuksarı'daki yemin törenine, 24 Ocak 1994'te Tataristan'ın Kazan'da yapılan “**Tatar Kurultayı**’na ve **Türk Kültür Merkezi**’nin açılışında Türk Ocakları yetkilileri bulunmuştur. Ocak yetkilileri, 18 Mayıs 1994 yılında Kırım’da (Akmescit) yapılan “**Sürgünün 50. yılı**” törenlerine de katılmıştır. Bunlar dışında çeşitli zamanlarda Türk Cumhuriyet ve topluluklarındaki milliyetçi cemiyetlerden heyetler davet edilerek ağırlanmış, bu heyetlere Türkiye Cumhuriyeti tanıtılmış ve yetkililerle iletişim kurulması sağlanmıştır. 1993 ve 1994 yıllarında Çuvaşistan, Hakas, Karaçay ve Kumuk Cumhuriyetlerinden gelen temsilciler misafir edilmiştir. (Türk Ocakları'nı Tanıyalım, 1995, 23) Bütün bu faaliyetlerden de anlaşıldığı gibi Türk Ocakları özellikle Türk dünyası ile bağlantılarını koparmamaya gayret etmiş ve bu alanda çalışmalarını yoğunlaştırmıştır.

16 Nisan 1994'te toplanan 30. Büyük Kurultay'da 1975'ten beri Türk Ocakları Genel Başkanlık görevini üstlenen Prof. Dr. Orhan Düzgüneş görevinden ayrılmış ve yerine Sadi Somuncuoğlu getirilmiştir. 1994 Haziranında Türk Ocakları'nın yayın organı olan Türk Yurdu dergisinin, devrin Kültür Bakanı Fikri Durmuş Sağlar'ın (Sosyal Demokrat Halkçı Parti) kararıyla kütüphanelere alınması yasaklanmış ve bu yasak Türk Yurdu yazı kurulunun kararıyla protesto edilmiştir. 1994 yılının diğer bir gelişmesi ise 20 Ekim'de İzmir'de toplanan Türk Kurultayıdır. 1995 yılında Ocaklarda ilk Şeref Belgesi verilmiştir. Bu belge Hamdullah Suphi'den sonra Türk Ocakları başkanlık görevini en uzun süre yapan Prof. Dr. Orhan Düzgüneş'e verilmiştir. Yine 1995 yılında Millet ve Milliyetçilik İlmi Kongresi'nin beşincisi toplanmıştır. Bu yılın önemli bir sempozyumu da Türk Ocakları, Türk Demokrasi Vakfı, Türkiye Diyanet Vakfı ve Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'nın ortaklaşa düzenledikleri “**İslami Değerlerin Geleceği**” sempozyumudur. 1996 yılı Türk Ocakları için Türkiye dışına açılma yılı olmuştur. 1927 yılında faaliyet alanı Türkiye cumhuriyeti olarak sınırlandırılan Türk Ocaklarına, 1996 yılından itibaren **Türkiye dışındaki derneklerle işbirliği yapma, üye olma ve şube açma yetkisi** “verilmiştir. Bu yetki resmi olarak ancak 2000 yılında 2908 sayılı Dernekler Kanunu'nun 11. maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca kararlaştırılmıştır” (Acar, 2005, 109-111,126).

1997 yılında Türk Ocakları'nın özellikle eğitim ve öğretim alanlarındaki atılımlarından söz etmek mümkündür. Bugünkü adıyla Özel Türk Yurdu Okulları olarak Merkezi ve Ticaret Limited Şirketine ait Özel İsem Doruk Dershanesi öğretime açılmıştır. 13 Haziran 1996 senesinde ise Özel İsem İlkokulu ve Özel İsem Anadolu Lisesi öğretime başlamıştır. 1997 yılında İspir Eğitim Merkezi ve Ticaret Limited Şirketi hisselerinin %99,7'si Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı'na devredilmiştir. 10 Ekim 1997 tarih ve 201 sayılı karar ile okulun adı Özel Türk Yurdu İlköğretim Okulu, Özel Türk Yurdu Lisesi ve Anadolu Lisesi olarak değiştirilmiştir. 1999 yılı Ekim ayında İsem İspir Merkezi Ticaret Limited Şirketi adı Yurt Eğitim Kurumları Ticaret Limited Şirketi olarak değiştirilmiştir (<http://www.turkyurdu-okullari.com>).

Özellikle 28 Şubat kararlarından sonra Türk Ocakları, dönemin hükümeti RP ile askeri bürokrasi arasında orta yol arayıcısı konumundadır. 28 Şubat 1997 tarihinde Milli Güvenlik Kurulu ile Erbakan'ın başbakanlığındaki 54. Hükümet arasında yapılan toplantının ardından alınan kararlar Türk siyasi tarihine **28 Şubat Kararları** olarak geçmiştir. Devrim yasalarının ihlali karşısında harekete geçen savcılarının da etkisiyle 8 yıllık eğitim, laiklik, demokratik-sosyal hukuk devletinin korunması gibi söylemlerle, İran rejimi sempatanlarının ve ülkede aktif faaliyet yürüten tarikatların etkinliğinin azaltılması amacını güden kararlara karşın Türk Ocakları'nın takındığı tavır şöyle özetleyebiliriz:

Türk Ocakları Genel Başkanı Nuri Gürgür, “Devrim kanunlarının uygulanmasını isteyen bir kurum olarak, laiklik-şeriat tartışmalarını medyanın tırmandırdığını, bu aşamaya gelinceye kadar Refahlı yöneticilerin yanlış tutum sergilediklerini, özellikle Sincan Belediyesi'nin düzenlediği Kudüs gecesi ve CHP'nin örgütlediği Kahrolsun Şeriat sloganlarının olayları körüklediği, toplumun inançlarına ve demokratik ortama gölge düşürdüğünü açıklamıştır (Gürgür, 1997, ss. 1-3; 1999, 5). Türk Ocakları yayın organı Türk Yurdu dergisi ise meseleye 8 yıllık kesintisiz eğitim açısından bakmıştır. Dergideki hâkim olan görüş, 8 yıllık eğitim modelinin Türk Eğitim tarihinin en karmaşık dönemini yarattığı, böyle hassas bir konunun ayaklar altına alınarak toplumun bir kısmının taleplerinin kısıtlandığı, sonuç olarak çocukların hangi okullarda okuyacaklarına devletin karar vermesinin toplumsal çatışmaya neden olacağıdır (Özdemir, 1997, 1; Selçuk, 49-51). Özetle Türk Ocakları 28 Şubat sürecinde, 27 Mayıs 1960 askeri darbesinde olduğu gibi askeri kanatla bütünleşmekten vazgeçmiştir.

1998 yılına gelindiğinde Türk Ocakları'nın sayısı 48'dir. Demirel nezdinde DTCF'de Çağdaş Türk Lehçeleri Bölümü açılması için girişimde bulunulmuş, Türk Ocakları Kültür Armağanı Fethullah Gülen'e verilmiştir. 1999 yılı Türk Ocakları özellikle Marmara depreminden sonra bir sivil toplum örgütü olarak merkez ve şubeleriyle beraber yardım kampanyaları başlatmıştır. Türk Yurdu dergisi Eylül ayında deprem sonrasında yapılacaklar listesini sıralayan bir genelge hazırlamış ve bu genelgeyi şubelerine göndermiştir.

1.4.3. Türk Ocakları'nın Bugünkü Yapısı, İşlevi ve Faaliyetleri

Türk Ocakları kendi deyimiyle Türkiye'nin geçmişten geleceğe uzanan en köklü sivil toplum kuruluşudur. Türk Ocakları Derneği tüzüğünün birinci maddesine göre; derneğin amblemi 1912'de kabul edilen ve tarihi nitelik kazanmış olan, cepheden görülen "Bozkurt" başıdır ve derneğin siyasetle ilgisi yoktur. Derneğin ülküsü; milli kültürün (hars), ahlak ve fikir hayatının geliştirilmesi, milli birliğin kuvvetlendirilmesi, toplum yapısının sağlamlaştırılması ve Türklüğün yüceltilmesidir (Türk Ocakları Derneği Tüzüğü, 2008, 3).

Bugün Ocağın teşkilatında Yönetim Kurulu, Denetim, Danışma Kurulu, Hars Heyeti, Hanımlar Kurulu, Gençlik Kolları, Sanat ve Edebiyat Kurulu, Akademik Çalışma Kurulu, TÜRDAM kuruluşları barınmaktadır. Bu oluşumlara bakılacak olursa;

1.4.3.1. Genel Başkan

Tüzüğün 16. maddesine göre, Genel Başkan, merkez ve şubelere ait bütün organların başıdır. Derneği temsil etmek ve dernek adına beyanda bulunmak yetkisi kendisine aittir. Genel Başkan, Merkez Yönetim Kurulu toplantılarını idare eder, kararlarını başkanlık divanı ile birlikte yürütür, gerekli hallerde ilgili organları toplantıya çağırır. (Tüzük, 2008, 14) Türk Ocakları'nın bugünkü Genel Başkanı Nuri Gürgür'dür. Genel Başkanın isteği üzerine toplanan Başkanlık Divanı, merkez organlarının kararlarını yerine getirir (Madde 15). Başkanın isteği üzerine toplanır. Başkan ve Başkanlık Divanı diğer üyelerinin görevden alınmaları ancak Merkez Yönetim Kurulu Üye tam sayısının dörtte üçünün oyu ile mümkündür (Tüzük, 2008, 13).

• Başkanlık Divanı

Madde 15: Merkez organlarının kararlarını bu kurul yerine getirir. Başkanın isteği üzerine toplanır. Başkan ve Başkanlık Divanı diğer üyelerinin görevden alınmaları ancak Merkez Yönetim Kurulu Üye tam sayısının dörtte üçünün oyu ile mümkündür.

Türk Ocakları tarihinde bugüne kadar Genel Başkanlık görevini üstlenen isimler şöyledir;

- Mehmet Emin Yurdakul (1912)
- Ahmet Ferit Tek (1912)
- Hamdullah Suphi Tanrıöver (1912-1931/ 1949-1959/ 1961-1965)
- Prof. Dr. Osman Turan (1959-1960/ 1960-1961/ 1966-1973)
- Prof. Dr. Necati Akder (1960-1961)
- Prof. Dr. Emin Bilgiç (1973-1974)
- Prof. Dr. Orhan Düzgüneş (1974-1994)
- Sadi Somuncuoğlu (1994-1995)
- Nuri Gürgür (1996- ...)

- **Genel Başkan Yardımcısı;** Genel Başkanın bir de yardımcısı vardır. Başkanın bulunmadığı veya başkanın gerekli gördüğü hallerde başkanın tüm yetkilerini kullanır. Bugünkü Genel Başkan Yardımcısı Yücel Hacaloğlu'dur.
- **Genel Sekreter;** Tüzüğün 18. maddesinde Genel Sekreterin görevlerine yer verilmiştir. Genel Sekreter, Merkez Yönetim Kurulu gündemini tespit eder, kararları zapt ve imza altına alır, uygulamaları takip eder. Türk Ocakları Genel Merkezi ile şubeler ve muhtelif çalışma grupları arasında uyumu sağlar, faaliyetlerin düzenli olması için gerekli tedbirleri alır. Başkan veya yardımcısı bulunmadığı hallerde Merkez Yönetim Kurulu toplantılarına başkanlık yapar. Genel Sekreter, görevlerini yardımcıları arasında paylaşabilir. Ayrıca, merkez bürosu ve memurlarının idari yönden birinci amiridir; büronun kendisiyle ilgili çalışmalarını düzenler (Tüzük, 20008, 14).
- **Genel Muhasip;** Türk Ocakları Tüzüğü'nün 20. maddesine göre; derneğin hesaplarının usulüne uygun olarak tutulmasını sağlar. Bu görevlerin yerine getirilmesinde merkez büro personeli genel muhasip tarafından görevlendirilir.

Bu hizmetlerden dolayı bütün personel genel muhasibe karşı sorumludur. Gelir ve gider akışlarını Merkez Yönetim Kurulu kararları çerçevesinde takip eder. Merkez Yönetim kurulunun uygun göreceği ikinci bir üye ile birlikte harcama evrakını düzenler. Kullanılacak avansların zamanında kapatılmasını ve kanunun belirlediğinden fazla kasa mevcudu tutulmamasını sağlar. Şubelerin mali konulardaki problemlerinin çözümüne yardımcı olur (Tüzük, 2008, 15). Türk Ocakları'nın bugün Genel Muhasibi Galip Tamur'dur.

1.4.3.2. Merkez Genel Kurulu

Türk Ocakları Derneği, Merkezi ve yerel olmak üzere iki türlü teşkilata sahiptir. Merkez Organları: Genel Kurul, Merkez Yönetim Kurulu, Merkez Denetleme Kurulundan oluşur. Şube organları ise, Şube Genel Kurulu, Şube Yönetim Kurulu ve Denetleme Kurulundan oluşur.

• Merkez Yönetim Kurulunun Seçimi ve Görevleri

Madde 14: Merkez Yönetim Kurulu asil ve yedek üyeleri ayrı ayrı listelerle Genel Kurulun oyuna sunulur. Seçimde en çok oy alan asil ve yedek üye listelerindeki on birer kişi asil üye ve yedek üye olarak tespit edilmiş olur. Kurul, üye tam sayısının ekseriyeti ile toplanır ve işbu tüzükte aksinin belirtilmediği hallerde kararlarını toplantıya katılanların çoğunluğunun oyu ile alır.

Kurulun görevleri şunlardır

a. *Seçilmesini takip eden ilk toplantısında, kendi üyeleri arasından, üye tam sayısının ekseriyetinin oyu ile bir başkan, bir başkan yardımcısı, bir genel sekreter, bir genel muhasip ve iki genel sekreter yardımcısı seçerek iş bölümü yapar, bu heyete başkanlık divanı denir.*

b. *Dernek, Tüzüğü çerçevesinde ihtiyaç duyulacak olan konularda temel ilkeleri belirler, Türk Ocakları Derneğinin politikasını tespit ve tayin eder. Gerekli görmesi hâlinde bunları, şubelere ve tüzükte belirlenmiş bulunan kurullara iletir. Şubeler ve kurullar iletilen bu esaslara uymak ve gereğini yerine getirmekle yükümlüdür (Tüzük, 2008, 11).*

• Merkez Hars Heyeti

Madde 21: Merkez Hars Heyeti, isimleri Merkez Yönetim Kurulunca belirlenen üyelere oluşur. Üye sayısı yirmi beşi geçemez.

Hars Heyetine üye olabilmek için millî kültür ve ülkü alanında şahsiyeti, yayınları ve diğer faaliyetleriyle ile tanınmış olmak şarttır.

Hars Heyeti, bir Başkan, bir Başkan vekili ve bir raportör seçerek çalışmalarını düzenler, karar ve tekliflerini Merkez Yönetim Kuruluna veya gerekirse Yüce Divan'a götürür; Hars Heyeti, kendi Başkanı ve Genel Başkan'ın göstereceği lüzum üzerine toplanır; kararlarını toplantıda bulunanların ekseriyeti ile alır. Lüzumu halinde Yüce Divan'a katılacak üyelerini seçer.

Hars Heyeti, Türk Ocakları Derneğinin ilim, fikir ve ülkü kaynağı olup, şubelerin çalışmalarına ve yayınlara rehberlik eder; kararları tavsiye niteliğinde olup, Merkez Yönetim Kurulu vasıtasıyla yürütür.

• Yüce Divan

Madde 22: Yüce Divan, Merkez Yönetim Kurulu ile eşit sayıdaki Hars Heyeti üyesinden oluşur. Genel Merkez ve Şube Yöneticileri ile üyelerin disiplin suçlarına bakar. Yüce Divanın başkanı Türk Ocakları Derneği Genel Başkanı'dır ve onun isteği üzerine toplanır.

• Yerel Teşkilât

28. maddeye göre, derneğin yerel teşkilâtını illerde, ilçelerde, beldelerde veya yurt dışında kurulan dernek şubeleri oluşturur. Şubeler, genel kurul, şube denetleme kurulundan yönetim kurulu oluşur.

Türk Ocakları şubelerinin faaliyetleri;

1. Şubeler tarafından haftanın belirli günlerinde seminer ve sohbet toplantıları düzenlenmektedir.
2. Ülkenin önemli meseleleri ve Türk Milleti'ni ilgilendiren hususlarda Genel Merkezle ortaklaşa açık oturumlar, paneller ve basın toplantıları düzenlenmektedir.
3. Şubelerin bir kısmı haftalık yayın organları ve bültenler çıkarmaktadır.
4. Şubelere devam eden gençler için tiyatro, folklor, spor ve müzik kolları kurulmakta ve bu yolla gençlere yönelik kurslar açılmaktadır.
5. Çeşitli müzik şöenleri ve eğlenceler düzenlenmektedir (Türk Ocakları'nı Tanıyalım, 1995, 24).

1.4.3.3. Hanımlar Kurulu

Türk Ocakları Hanımlar Kurulu, Türk Ocakları Genel Merkezi Bünyesinde ilk kez 1997 tarihinde oluşturulmuştur. Bu kurulun elde ettiği gelirlerle her dönem, başvuru yapan başarılı üniversite öğrencilerine burs verilmektedir. Ayrıca bu kurul aylık ve yıllık olarak kültürel toplantılar ve kahvaltılar düzenlemektedir. Türk Milleti için içinde bulunulan ayın önemli konuları alanında yetkili bir konuşmacıdan dinlenmektedir. Gezi, çaylı toplantı, iftar programları, dini günlerde toplantı, ihtiyaç sahibi olan aileye veya kişilere ayni ve nakdi yardımlar yapılmaktadır. 2006- 2007 eğitim-öğretim döneminde 75 üniversite öğrencisine burs veren Hanımlar Kurulu, daha çok gence burs vererek onları desteklemek istediklerini ve eğitim alanında ülkenin geleceğine yönelik yatırım yapmaya kararlı oldukları dile getirmektedir. Türk Ocakları Hanımlar Kurulu'nun bugünkü başkanı Prof. Dr. Filiz Avşar'dır. Bir başkan yardımcısı, bir sekreteri, 8 asil üyesi, 11 yedek üyesi ve 17 tane de Çalışma Grubu üyesi mevcuttur.

Türk Ocakları Hanımlar Kurulu'nun faaliyet alanları; Türkiye'nin gündeminde yer alan sinema filmlerini⁴ bursiyer ve kursiyer öğrencilerle izlenmesi, filmlerin gerek teknik gerekse senaryo eleştirisinin yapılmasıdır. Burs verilen öğrencilerle düzenli olarak bir araya gelinerek burs dağıtımı yapılır, çeşitli illere geziler (Kırım, Eskişehir, Çanakkale) düzenlenir, halk eğitim merkezleriyle işbirliği içerisinde Liderlik ve vizyon geliştirme; İngilizce, mefruşat vb. alanlarda kurslar düzenlenir ve bu kurslar sonunda

⁴ Nefes, Osmanlı Cumhuriyeti, 120 vb. film.

sertifikalar dağıtılır. Gündemdeki konular, aylık ve yıllık önemli gün ve hafta toplantıları⁵, sohbetli sabah kahvaltıları düzenlenir ve bu kahvaltılarda Türk ve dünya basınına ilgilendiren konularda (ABD' başkanının Türkiye ziyareti ve Orta Doğu Politikaları, Türk-Ermeni ilişkileri vb.) alanlarında uzman isimler konferans verir. Konserler ve bahar şöenleri düzenlenir. Düşkünler yurdu ziyaret edilerek, toplanılan ilaçlar yurt doktoruna teslim edilir. Hayır pazarları kurulur, açık artırmalar düzenlenir ve elde edilen gelirler öğrencilerin burs ihtiyacı için kullanılır. Anadolu'nun çeşitli köylerindeki okulların kırtasiye, giyecek, ayakkabı gibi temel ihtiyaçları karşılanır.

1.4.3.4. Gençlik Kolları

Türk Ocakları bünyesinde kurulan Türk Ocakları Gençlik Kolları yürütme kurulunun bir başkanı, genel sekreteri, basın- yayın- iletişim üyesi, genel muhasibi, Türk dünyası ve sosyal faaliyetlerden sorumlu üyeler bulunmaktadır ve bu kolun çeşitli illerde şubeleri vardır. Türk Ocakları Gençlik Kolları dışında Genç Kalemler ve Genç Hikâyeciler olmak üzere iki kolda da faaliyetler sürdürülmektedir. Gençlik kolları bünyesinde 7 farklı masada gençler çalışmalarını sürdürmektedirler. Bu masalar;

- Tarih Masası
- Türk Milliyetçiliği ve Tarihi Masası
- Kültür- Sanat ve Edebiyat Masası
- Türk Dünyası ve Uluslararası İlişkiler Masası
- İslami- Dini Bilgiler Masası
- Ekonomi Masası
- İletişim Masası

Türk Ocakları Gençlik kollarının Özel Eğitim Programı adı altında gerçekleştirdiği bir programı bulunmaktadır. Bu program Türk Ocaklarına gelen hazırlık, 1. ve 2. sınıf öğrencilerine yönelik oluşturulmaktadır. Programda, Türkiye'nin güncel meseleleri hakkında Türk Ocaklı gençleri bilinçlendirmek ve gelen öğrencilerin birlikteliklerinin artırılması amaçlanmıştır (http://www.turkocagi.org.tr/faaliyet_genc.php).

⁵ Dünya Kadınlar günü, Öğretmenler günü, Türk Ocakları'nın kuruluş günü gibi yapılır.

Türk Ocakları gençlik kolları faaliyetleri günlük, haftalık, aylık ve yıllık programlar şeklinde düzenlenmektedir. Gençlik kolları çalışma grubu, panel, sempozyum, konferans, sosyal faaliyetler, genel eğitim (kitap okuma ve tartışma) ve her ay düzenli olarak yapılan ayın yorumu faaliyetleri ile çalışmalarını sürdürmektedir. Gençlik kolları özellikle “Gençlerin Gözünden Türkiye” sloganıyla çalışmaktadır. Genel Eğitim (kitap okuma ve tartışma) kısmında gençler kırmızı ve beyaz grup olarak iki kısma ayrılıp, kitap okumakta, tanıtmakta ve sonunda iki grup okudukları kitapları tartışarak, kesitler çıkarmaktadır. Ayın yorumu bölümünde ise, o ay Türkiye gündemindeki bir konuda panel düzenlenmekte ve uzman kişiler bu panellere davet edilmektedir. Günümüzde gündemde olan konular Türkiye’nin Türk dünyası ve Avrupa Birliği ile ilişkileri, milliyetçilik ve değerleri, tarih şuuru, Türkiye’nin inanç yapısı, Türk yargısı ve küreselleşmedir.

1.4.3.5. Sanat ve Edebiyat Kurulu

Madde 25: Sanat - Edebiyat Kurulu bu alanda temayüz eden eserleriyle sanat ve edebiyatımıza katkı sağlayan isimler arasından iki yıl için seçilir. En fazla on beş kişiden oluşan kurul ilk toplantısında aralarında bir başkan bir başkan yardımcısı ve raportör seçer. Sanat - Edebiyat Kurulu, ayda bir defa toplanır. Sanat - Edebiyat Kurulu bu alanda etkili çalışmaların yapılabilmesi için görüş, düşünce ve tekliflerini Merkez Yönetim Kuruluna sunar (Tüzük, 2008,17). Sanat ve Edebiyat Kurulu, 19 Nisan 2008 tarihinde yapılan 37. Türk Ocakları Genel Kurul toplantısından sonra oluşturulmuştur (http://www.turkocagi.org.tr/faaliyet_sanat.php). Adından anlaşıldığı üzere bu kurul müzik, şiir dinletisi, fotoğraf ve slayt gösterileri ve belgeseller gibi sanat alanında çalışmalarını sürdürmektedir. Sanat ve edebiyat faaliyetlerinin yanı sıra toplumu yakından ilgilendiren konularda da (Kaybolmakta olan şehir Hasankeyf...) belgeseller hazırlanmaktadır. Müzik konserlerinde TRT sanatçıları ile sık sık bir araya gelinmektedir.

“Kurulun çalışma programı:

- Türk sanat ve edebiyatını tanıtmak ve geleceğe yönelik hedeflerini belirtmek amacıyla konferans, panel, sempozyum vb. toplantılar düzenlemek,
- Sergi açmak,

- Konser düzenlemek,
- Kurslar düzenlemek,
- Eser (kitap, resim, beste) tanıtmak,
- Halk oyunları öğretmek,
- Tiyatro ile ilgili çalışmalar yapmak,
- Ocak mensubu sanatkârları eserleri ile tanıtmak,
- Ocağın sanat ve edebiyat alanındaki çalışmalarını kitle iletişim araçlarıyla tanıtmak,
- Yarışmalar düzenlemek,
- Yayınlar yapmaktır.” (Türk Ocakları 37. Olağan Büyük Kurultay Raporu, 2008, 107-108)

1.4.3.6. Akademik Çalışma Grubu

Bu kurul, yeni fikirler üretmek ve düşünce dünyasına katkıda bulunmak amacıyla, Türk Ocakları bünyesinde bürokrasi, üniversite, tıp ve iş dünyasının temsilcilerinin katılımıyla 2002 yılında oluşturulmuştur. “Üniversitelerde görev yapan akademisyenliğe aday araştırma görevlilerine, doktora, yüksek lisans öğrencilerine ve devletin önemli kurumlarında görev yapan genç bürokratlara özel bir eğitim olanağı sağlamak ve milli şuur sahibi genç Türk gençlerinin yetişmesine zemin oluşturmak ve bu amaç doğrultusunda Türk Ocakları’nın bir ‘okul’ hüviyeti kazanmasını sağlamak gayesiyle oluşturulmuştur.” (Türk Ocakları 36. Olağan Büyük Kurultay Raporu, 2006, 91). Bu çalışma grubu Türkiye’nin ve dünyanın gündemine göre şekillenen geniş bir yelpazede seminer, panel, konferans ve çalıştaylar düzenlemektedir. Ayrıca Çınaraltı sohbetleri, Türkiye ve Ocak gündemleri programlarına konuk aldıkları yazar, öğretim üyesi, eski veya yeni milletvekilleri, büyükelçiler, bakanlar ve uzmanlarla konferanslar ve söyleşiler gerçekleştirilmektedir. Terör, etnik kimlik, azınlıklar, soykırım, Avrupa Birliği, milliyetçilik ve ekonomi gibi alanlarda fikir bildirilmektedir.

1.4.3.7. TÜR DAM

TÜR DAM açık anlamıyla Türk Ocakları Stratejik Araştırma ve Dış Temsilcilikler Merkezidir. Türkiye’nin uluslararası arenada daha güçlü olmasına, çeşitli uluslar arası problemlerin çözümüne ve Türk dünyasında yakınlaşmaya hizmet edecek teklifler ve görüşler geliştirmek üzere, Türk Ocakları Genel Merkezi bünyesinde kurulmuştur. Kendi içinde yürütme

kurulu oluşturulmuştur. TÜR DAM, Türk Ocakları'nın yurt dışı temsilcisidir. İlgilendiği konular misyonu gereğince Türkiye'nin dış meseleleridir (<http://www.turkocagi.org.tr/turdam.php>).

1.4.3.8. Ocakbaşı Sohbet Programları

Türk Ocaklılar arasında dostluk, bilgilendirme, ortak düşünme ve müzakere ortamı yaratmak amacıyla Türk Ocakları Genel Merkezinde 2006 Aralık itibari ile haftalık sohbet toplantılarına başlamıştır. Bu sohbet toplantılarında amaç; konu üzerinde ortak düşünme ve tartışma olanağı sağlamaktır. Sohbet, bir konu üzerinde 45 dakika konuşmacının sunumu ve 45 dakika katılımcıların soru ve katkılarıyla oluşmaktadır. Sohbet esnasında konu dışına çıkılmamasına ve zaman planlanmasına özen gösterilmektedir. Konuşmacı dışında konuyla ilgili uzmanlar da bu toplantılara davet edilmektedir.

(<http://www.turkocagi.org.tr/modules.php?name=Duyurular&pa=showpage&pid=126>)

Ocakbaşı sohbet programlarında sohbet konuları diğer kollarda da olduğu gibi Türkiye ve dünyanın canlı gündemidir. Kürt açılımı, dil meselesi, Ermeni olayları, Alevilik ve yoğun olarak Türk dünyası sohbet konularından bazılarıdır.

1.4.3.9. Bölge Toplantıları

Türk Ocakları 2004 yılından itibaren bölge toplantıları düzenlemektedir. Bu toplantıları Türk Ocakları Genel Başkanı, Genel Sekreter, Yönetim Kurulu üyelerinin bazıları, Danışma, Hars veya Denetleme kurulundan bazı isimler, toplantının yapıldığı şehrin valisi, Türk Ocakları şube başkanları ve üyeleri katılmaktadır. Toplantılarda bölgedeki Türk Ocağının faaliyetleri, bölgenin ihtiyaçları, halkı bilgilendirme ve bilinçlendirme, takip edilmesi gereken ülke ve dünya sorunları, Türk Ocakları'nın daha aktif ve popüler olması için yapılması gerekenler, ocaklara üye sayısının artırılması için gerekli adımlar, Türk Ocakları Genel Merkezi'nden gönderilen program akışları ve yapılması gereken çalışmalar sunulup, karara bağlanmaktadır.

1.4.3.10. Kurultaylar

Türk Ocakları 1913 yılından 2008 yılına kadar toplam 37 Kurultay toplantısı gerçekleştirmiştir. Bu toplantılar 1984'ten itibaren olarak itibaren ikişer yıl arayla

yapılmaktadır. Ancak 1984 öncesi kurultayların gerçekleştirildiği tarihler düzenli değildir. Bazen üç yıla bir, bazen iki yıla bir, bazen de aynı yılda iki kez kurultay toplanmıştır. 37 kurultaydan 12'si İstanbul, 25'i Ankara'da gerçekleştirilmiştir.

Türk Ocakları kurultaylarında, Ocakların işlevi ve faaliyetleri açıklanmakta, Türkiye ve dünya gündemi yakından takip edilerek konuşmalar yapılmakta, yönetim kurulu, denetleme kurulu faaliyet raporları okunup oy birliği ile onaylanmakta, Türk Ocakları tüzüğündeki değişiklikler, eklemeler veya çıkarmalar okunup, oylamaya sunulmakta, tahmini bütçe duyurulmakta, yeni yönetim kurulu belirlenmekte ve görev dağılımı yapılmaktadır. Ayrıca kurultaylarda Türk Ocakları armağanları da verilmektedir.

(<http://www.turkocagi.org.tr/modules.php?name=AnaModul&op=KurultayRaporlari>)

1.4.3.11. Türk Ocakları Armağanları

Türk Ocakları Merkez Heyeti, 12 Mart 1987'den itibaren her yıl "Türk Ocakları Armağanları" verilmesini kararlaştırmıştır. Dört dalda verilmesi kararlaştırılan armağanlar, 1995 yılında beş dala çıkarılan bu armağanlar Türk Ocakları'nın tarihinde büyük hizmetleri bulunana Ocaklı beş büyüğün adına tahsis edilmiştir. Armağanların isimleri şöyledir:

Ziya Gökalp/ Türk Ocakları İlim ve Teşvik Armağanı

Hamdullah Suphi Tanrıöver/ Türk Ocakları Kültür Armağanı

Dr. Hasan Ferit Cansever/ Türk Ocakları Hizmet Armağanı

Prof. Dr. Osman Turan/ Türk Ocakları Türklük Araştırmaları Armağanı

Nihal Atsız/ Türk Ocakları Türk Dünyasına Hizmet Armağanı

Galip Erdem / Türk Ocakları Şeref Armağanı

Ayrıca Türk Ocakları Merkez Heyeti muhtelif zamanlarda verilmek üzere bir de "Şeref Armağanları" ihdas edilmesini kararlaştırmış ve bu armağanın başına Galip Erdem adı eklenmiştir (Türk Ocakları,1998, 10; Bkz Ek 1-6).

BÖLÜM II

TÜRK OCAKLARI'NIN EĞİTİM ANLAYIŞI VE TÜRK OCAKLARI

2.1. Türk Ocakları ve Milli Eğitim İlişkileri

Türk Ocakları ve Milli Eğitim ilişkilerini Türk Ocakları eski başkanı Prof. Dr. Orhan Düzgüneş şöyle açıklamaktadır:

“Türk Ocakları'nın kuruluşundan bu yana Milli Eğitim faaliyetleri arasında sıkı bir ilişki vardır. Aslında Türk Ocakları birer eğitim yuvasıdır. Bunlar MEGS Bakanlığı'nın okul dışı yaygın eğitim yapan müesseselerine benzetilebilir... Türk Ocakları, fertleri daha çok içyapı bakımından teçhiz etmeğe ve sağlamaştırmağa çalışmaktadırlar. Bu Ocaklar toplumunda her zaman var olan dirlik ve birlik bozucu cereyanlara kendini kaptırmayan, maddeye ve şahıslara köle olmayacak selâbette, devletin her bakımdan güvenebileceği vatandaşlar yetiştirmeğe gayret etmektedir... Türk Ocakları yabancı kültür emperyalizminin hususiyle çocuklarımızda ve gençlerimizde meydana getirmekte olduğu tahribata ve kültür birliğini bozmaya bilerek veya bilmeyerek vasıta olan çeşitli yayınların etkilerini gidermek ve önlemek mecburiyetini duymaktadır... “ (TY, Aralık 1988, 5-6).

Türk Ocakları-Milli Eğitim Bakanlığı ilişkileri yalnızca sempozyum, konferans ya da basın açıklamalarıyla sınırlı değildir. Ocakların bazı yayınlarının Talim ve Terbiye Kurulu'nun kararları ile okullarda öğrencilere okutulduğunu Özcan şu cümlelerle açıklamaktadır:

“ Türk Ocakları Umumi Reisi ve İstanbul Milletvekili Hamdullah Suphi Tanrıöver'in merkez heyetinin neşriyatı olarak basılan Günebakan isimli eserinin, 1928 Harf İnkılâbı'ndan sonra yetişkinlere okuma yazma öğretmek gayesiyle girişilen seferberlik sonucu tesis edilen Millet Mektepleri talebesi için faydalı görülerek tanesi 100 kuruştan 1200 nüshasının satın alınması ile ilgilidir. Günümüzde olduğu gibi o dönemde de Bakanlık tarafından satın alınacak, tavsiye edilecek her türlü basılı eğitim aracı, kitap ve süreli yayınların eğitim açısından uygunluğuna Talim ve Terbiye Kurulu karar vermekte idi.” (Özcan, 2009, 53).

Yine başka bir yazısında bu konuyla ilgili olarak:

“Cumhuriyet yönetimi ülkenin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntılara rağmen 1928 yılında yapılan harf inkulâbından sonra yayın hayatını yeniden canlandırabilmek gayesiyle kendi neşriyatı dışında özel kesimce çıkarılan dergi ve kitaplardan belli bir miktarda satın alarak genel ve okul kitaplıklarına gönderilmesini temin etmiştir. Bu maksatla Ankara’da Türk Ocakları Genel Merkezi tarafından neşredilmekte olan Türk Yurdu dergisinin okul kitaplıklarında bulunması faydalı görülerek lise, ortaokul ve öğretmen okullarına gönderilmek üzere 1 Haziran 1930 tarihinden itibaren 260 adet abone olunması Talim ve Terbiye Kurulu’nun 15.7.1930 tarih ve 97 sayılı kararı ile kabul edilmiştir” demektedir (TY, Özcan, Mart 2009, 97).

Hamdullah Suphi’nin Milli Eğitim Bakanlığı yaptığı zamanı da içinde barındıran 1912-1931 yılları arasında ocakların milli eğitim üzerinde hissedilir bir etkisi olmuştur. Türk Ocakları’nın üçüncü varoluş yılından günümüze kadar gelen süreçte ocaklarla milli eğitim ilişkisi eskiye oranla azalmıştır. Örneğin ocaklar, XII. Milli Eğitim Şurası’na (12-22 Haziran 1988) davet edilmemiş ve davet edilmeyişten duyduğu üzüntüyü bir mektupla Milli Eğitim Bakanı’na açıkça bildirmiştir. Mektupta, Türk Ocakları’nın geçlerin teşvikiyle kurulduğu, bütün mesaisini gençlerin yetiştirilmesine adanmış, kıyamete kadar Türk gençlerini yetiştireceği, gençlik meseleleri seminerleri düzenlenerek, gençlerin sorunlarına çözüm arandığı yazılmış ve bütün bu çalışmaların hatırına kendileri davet edilmese bile yayın organı olarak Türk Yurdu’nun Milli Eğitim Şurası’na davet edilmeyi hak ettiklerini Türk Ocakları İstanbul Şube Başkanı Cezmi Bayram dillendirmiştir (TY, 1988, 5).

Ocaklar özellikle dil, anadilde eğitim, yabancı dilde eğitim, spor, din, tarih, öğretmen, eğitim sistemi, ders kitapları gibi birçok eğitim konusunda düşüncesini gerek sözlü gerekse yazılı olarak bildirmiştir. Ocakların eğitime verdiği önemi Türk Ocakları Yasası’nın 8. maddesindeki *“Ocağa kabul edilecek Türkler, okur- yazar olmalı ve muayyen bir meslek ve maişete sahip olmalı”* ifadesinden anlayabiliriz (TY, Nisan 1928, 239). *“Her Ocak Cuma günleri halkın eğitimi amacıyla düzenli olarak konferans tertip edecektir. Konferansı verenlerin sahasında uzman olmasına dikkat edilecektir”* görüşü de bunu destekleyen bir diğer örnek olarak verilebilir (Sarınay, 2005, 28). Ocaklar, açtıkları halk ve çırak dersaneleri, kütüphaneler ile halk eğitimine katkıda

bulunmuşlar, bazı şehirlerde ve köylerde okul açmışlar, fakir öğrencilerin eğitim masraflarını karşılamışlardır. Örneğin Çeşme Ocağı'nda dershanenin açıldığına dair şu bilgilere rastlanır: *“Ocak dahilindeki iki sınıflı bir halk dershanesi açılmıştır. Dershanenin 65 talebesine her gece muntazam dersler verilmektedir”* (TY, Ocak 1926, 161). Yine *“26 Ocağımızda halk dershaneleri vardır. On ocağımızda Fransızca, İngilizce, Almanca, İtalyanca ve Rusça olmak üzere lisan tedris olunmaktadır. Adana ve Eskişehir ocaklarımızda birer daktilo kursu açılmış, birkaç hanım mezun olmuştur. Beş ocağımızda usul defteri ve ticaret kursu açılmıştır. Halk dershanelerine ve lisan kurslarına müdaviim 3418 talebe vardır”* bilgisi bunlardan bir diğeridir (TY, Nisan 1928, 233). Türk Ocakları'nın kurulduğu yıllardan itibaren halk eğitimine verdiği önemi o yıllarda yayınlanan bir gazete şöyle dile getirmiştir; *“Amerika'da yayımlanan 'Mektep ve Cemiyet' adlı mecmuada, Türkiye eğitimi hakkında yayımlanan bir yazıda; halk eğitimi araçlarından kulüpler, konserler, sanat sergileri, müzeler ve kütüphanelerin İstanbul'da bile yeterince gelişemediği belirtilmekte; bu boşluğun yaklaşık 300 merkezde teşkilatlanan Türk Ocakları tarafından doldurulmaya çalışıldığı dile getirilmektedir”* (Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi, Ocak 1929, 2).

Türk Ocakları, çağdaşlaşmanın kuralı olarak dünyadaki gelişmelerin takip edilmesi ve bu gelişmelerin ülke, millet ve devlet gelenekleri çerçevesinde uygulanmasından yana olmuştur. Hiçbir zaman batıya arkasını dönmemiştir. Ocakların batıyı yakından izlediğini Türk Ocakları Genel Başkanı Hamdullah Suphi'nin söylemlerinden anlayabiliriz: *“Bütün medeni alem terbiye ve tedris meselelerini daimi bir tetkik ve münakaşaya tabi tutmaktadır. Milleti terbiye ve tedris işini, kendi geleneklerimiz içinde halletmek iddiasında bulunamayız; bunda Garp aleminin azami irşat ve delaletinden azami istifadeye muhtacız. Sübyan mektepleri gibi garp tesirlerinden tamamıyla uzak kalmış olan mekteplerimizin hali, doğru usulün, doğru anlayışın ne tarafta olduğunu göstermeye kifayet eder. Bugünkü hayatımızı ve son zaferimizi ancak batılı tarzda kurulan eğitim kurumları olan mekteplere borçluyuz”* (Tanrıöver, 2000, 132, 127). Yine Hamdullah Suphi, İlköğretim kanunu ile köylüye *“Para ver, senin için mektep yapacağım”* diyerek köylünün üzerine yıkılan vergi maddesini eleştirmiştir. Tanrıöver, okulun yapımı için gerekli bedelin köylüye yüklenmesini doğru bulmayarak, okul açmanın devlet işi olduğunu *“Devletin maarif programlarını aynen tatbik etmek, devletin daimi mürakabasına tabi olmak şartıyla, dünyanın her tarafında olduğu gibi, yalnız iptidai değil, tali tahsil derecelerini temin*

edecek hususi mektepler açılabilir. Bunda fayda vardır. Fakat devlet, çocuğu ailesinden aldığı günden itibaren onu mesleklerin muhtelif yolları arasından son noktaya kadar kendi eliyle götürmelidir. Ben bu işte son derece devletçiyim” demiştir (Tanrıöver, 1987,66, 72).

Türk Ocakları'nın eğitim anlayışını şekillendiren en önemli isim şüphesiz Hamdullah Suphi Tanrıöver'dir. Tanrıöver ilki 1920 yılında, ikincisi ise 1925'te olmak üzere iki defa Milli Eğitim Bakanı olarak görev yapmıştır. Türk Ocakları'nın birinci ve ikinci dönemlerinde de genel başkanlık yapan Hamdullah Suphi, Milli Eğitim Bakanı olduğu dönemde *“Maarifimizin ruhu milliyet, istikameti garp, hedefi milli iktisattır”* (Tanrıöver, 1931, 127) diyerek başkanlığı yaptığı Türk Ocakları'nın eğitim politikasını şu şekilde özetlemiştir:

“Türk Ocakları yaygın eğitimin yanında örgün eğitime de önem vermişlerdir. Adana, Ayvalık, Bursa ve Tarsus Ocakları ilk, orta ve ticaret okulları açarak bu okulların binalarını ve donanımlarını kendileri yapmış, öğretmenlerin ücretlerini karşılamış, öğrencilerin aynı biçimde giyinmelerine yardımcı olmuşlardır... 31 Mart 1928 tarihinde ‘Memleketin dâhil ve haricindeki irfan merkezlerinde Türk talebesine mahsus yurtlar tesis ve idame etmek ve talebeyi himaye etmek’ amacıyla kurulan Türk Maarif Cemiyeti, 1928-1933 yılları arasındaki beş yıllık faaliyet döneminde ancak yedi yurt, altı okul açabilmiştir. Başlıca amacı yurt açmak olan ve okullar yapmak olan Türk Maarif Cemiyeti'nin beş yılda ulaşabildiği sonuç bu olduğuna göre, çok yönlü faaliyet gösteren Türk Ocakları'nın eğitim sahasında yaptığı çalışmalar takdirle anılabilir” (Türk Ocakları Tarihi, 1998, 369).

Hamdullah Suphi, Milli Mücadele yıllarında halkın direnişe geçmesi, Türk Ocakları'nın yurt genelinde yaygınlaşması, Atatürk devrimlerinin halka doğru bir şekilde ulaştırılması, Cumhuriyet rejiminin yerleştirilmesi gibi pek çok alanda etkili olduğu kadar batıcı tavrı ile de bilinmektedir. Batı medeniyetinin kabul edilmesini savunan Tanrıöver, kendisinin ve Türk Ocakları'nın hiçbir zaman dar bir milletiyetperverlik gütmeklerini her fırsatta dile getirmiştir. Hamdullah Suphi, bir yandan Türk kültürünün anlatılması ve geliştirilmesine özen gösterilirken diğer yandan da Alman müziği, İtalyan ressamlığı, İngiliz edebiyatı, Roma kanunları, Yunan sanatının da tanıtılmasından yanadır. Tanrıöver, Türk milletini, batı medeniyetinin üyesi

görmüş ve Atatürk devrimlerinin yapılmasıyla Türkiye'yi ve Türk Ocakları'nı batılılığın temsilci olarak değerlendirmiştir (Tanrıöver, 1987, 36). Özellikle Türkiye'deki eğitimin genel hedefinin batıya doğru olması gerektiğini dile getiren Hamdullah Suphi, batı medeniyetini oluşturan her milletin kendi kültürünü koruduğu ve batı medeniyetinin beynelmilel bir medeniyet olduğu düşüncesindedir.

Türk Ocağı'nın milli eğitim ve hedeflerini açıkladığı çalışma programında, faaliyetlerinin sınırını çizdiği madde 28'de: *“Türk Ocağı umumi merkezde bir ‘Milli Kültür ve Mefkûre Mektebi’ kurar. Bu mektepte Türk tarihi, medeniyeti, edebiyatı, dili, sanatı, içtimai, iktisadi meseleleri üzerinde dersler verir. Bir müdürün idaresinde devam eden bu tahsil sonunda mezunlara birer diploma verir”* denmektedir (Türk Ocağı Tarihçe, Mefkûre, Program, Tüzük, 1969, 29).

Türk Ocakları, 20 Mayıs 1928 tarihli rakam devrimi ile 1 Kasım 1928 yılındaki Yeni Türk harflerinin kabul ve uygulanması ile ilgili kanunlarının kabul edilmesinden sonra harf ve rakam seferberliğine başlamıştır. Türk Ocakları Genel Sekreteri İzzet Ulvi tarafından kaleme alınan bir makalede rakam ve harf devrimleri ile ilgili olarak:

“Eski rakamlara faik olduğu malum bulunan millet meclisince kabul buyrulan kanunun mucibince zamanı gelince bütün muamelatta kullanılacak olan beynelmilel rakamların halka öğretilmesi, tedris edilmesi için Ocaklarımız derhal faaliyete geçmelidir. Aynı zamanda bütün Ocaklarımızın muamelatında beynelmilel rakamları kullanmasını muvafık bulmaktayız. Bu hususlarda muntazam bir sa'y ile Türklüğe hizmet edilmesini himmet ve gayretinizden bekler ve mesai derecesine dair merkeze peyderpey malumat verilmesini rica ederiz. Selam ve muhabbetlerimizi sunarız aziz kardeşlerimiz” (TY, Temmuz 1928, 55).

düşünceleri ileri sürülürken başka bir makalede ise:

“... Asırlardan beri Arap harflerinin müşkülât ve esareti altında inkişaf edemeyen dilimiz aynı zamanda öğrenilmesi güç bir lisan haline gelmiştir. Yeni harfler sayesinde lisanımız süratle tamim edilecek ve okuma- yazma bilmeyenler kısa bir zamanda bu saadete nail olacaklardır. Gazimizin sözlerini daima hatırımızda tutmalıyız... Binaenaleyh Büyük Müncinin gösterdiği hedefe doğru Ocaklarımızın derhal seferber olmaları ve bütün halka rehberlik etmeleri lazımdır. Ocaklar için en güzel, en sevimli bir mesai sahası açılmıştır.

Derhal bu hususta faaliyete geçerek yeni harflerimizin süratle öğrenilmesi için kurslar açmanızı ve bütün mesai ve kudretinizi bu nokta üzerinde teksif ederek azami miktarda muvaffak olmanızı bekleriz. Kurslar, birisi hiç bilmeyenlere ve diğeri de Arap harflerini evvelden bilenlere olmak üzere iki devreden ibaret olmalıdır. Bu kurslar tevali etmekle beraber köylülerle de imkan dairesinde iştilgal edilmelidir. Elifbamızın son şeklini size gönderiyoruz. Tedrisatı bu esasat dahilinde yapmalısınız...”

denmektedir (TY, Ağustos 1928, 46).

Yukarıdaki bu açıklamalardan sonra Türk Ocakları şubeleri, açtığı kurslar hakkında merkeze bilgi vermiş ve 73 Ocağın telgraf ve tezkereleri ile işe koyuldukları bildirilmiştir. Bu tezkerelerin yarısından fazlası yeni harflerle yazılmıştır (TY, Eylül 1928, 139) ve 250 ocağın en az 50 bin kişiye yeni harfleri öğretmekte olduğu bildirilmiştir (TY, Ağustos 1928, 98).

Türk Ocakları, Türk eğitim sisteminin batıdan ayrılması, Türklüğün özü, gelenek ve görenekleriyle kendine has biçimlenmesi için özellikle Türkçü örgütlerinin atılımlarıyla uzun vadeli önlemler almaya çalışmışlardır. Ziya Gökalp’in *Milli Terbiye ve Maarif Meselesi*, *Hars ve Medeniyet* adlı eserlerinden yola çıkarak ve diğer Türkçü aydınların da görüşlerine başvurarak bir eğitim stratejisi belirlemeye çalışmışlardır. Türk Ocakları’nın 1923-1936 seneleri arasında başarıyla uyguladığı ve Türk Milli Eğitim sistemine yaptığı katkılar şu şekildedir;

1. Milliyetçilik prensiplerinin talimatnamelere girmesi: Türk Ocakları’nın etkisiyle 1912’den itibaren talimatnamelerde değişiklikler yapılmaya başlandı. Öncelikle Mekâtib-i İptidâiyeye adı verilen ilkokulların talimatnamelerinde değişiklikler yapılarak “Osmanlı Terbiyesi” yerine “Milli Terbiye” terimi kullanılmaya başlandı. Yapılan düzenlemelerle ilkokulların amacı şöyle düzenlendi: İlkokulların gayesi çocukları vatanperver, üstün ve gayur bir insan olarak yetiştirmek, memleketin yükselmesi için milli varlığımızı muhafaza edecek adam yetiştirmektir (Mekاتب-i İptidaiye Talimatnamesi, 1331, 1; aktaran: TY, Aytekin, Ağustos 1988, 7-8)

2. Tarih programlarında Türk tarihine yer verilmesi: Osmanlı Devleti’nde tarih eğitimi Osmanlı hanedanı ile ilgili olup, Türk tarihini kapsamamıştır. Hazırlanan yeni

tarih programıyla öğrencilere milli şuur verilmesi amaçlanmıştır. Tarih dersi müfredatının yeniden tanzim edilmesi eğitim sistemi içinde yapılan düzenlemelerin en hayırlısıydı. Bu suretle genel eğitim müesseselerinden mezun olan çocuklar kendi milli tarihini de öğrenmiş oluyordu. Türk tarihi müfredat programları, Türkistan ve Türkler, Hunlar, Oğuz Han ve Evladı, Türkler ve İslamiyet, Çingiz Han, Kıpçak Hanlığı, Timur Hükümeti, Kayı Hanlığı, Osmanlı Devleti idi (İptidai ve İdadi Programı, 1330; Sultani Programı, 1331; aktaran, TY, Aytekin, Ağustos 1988, 8).

3. Okullara sosyoloji dersinin konması: İkinci Meşrutiyet'in ilanına kadar Osmanlı İmparatorluğu eğitim siteminde İslam kültürüne ağırlık verilmektedir. Türk Kültürü'nü çocuklara derli toplu veren bir ders, müfredat programı içinde yer almamış, Türk kültürü konuları çeşitli ders müfredatları arasına sistemsiz bir şekilde dağıtılmıştı. Türk Ocakları'nın başlattığı milli tarih, milli dil ve milli kültür sloganı çerçevesinde ve Ziya Gökalp'in çabalarıyla Selanik İttihat ve Terakki Okulları'na sosyoloji dersi konmuş ve bu uygulama daha sonra bütün okullarda yaygınlaştırılmıştır.

4. Azınlık ve yabancı okulların yıkıcı ve bölücü faaliyetlerine karşı tedbir alınması: Osmanlı İmparatorluğu yapısı gereği birçok milleti içinde barındırıyordu. Uyguladığı hoşgörü politikası gereği ve yabancı devletlerle ilişkileri hoş tutmak amacıyla ülke topraklarında yabancı ve azınlık okullarının kurulmasına göz yummuştu. Bu okullar öğrencilerine kendi milli eğitim sistemlerindeki müfredat programlarını, kendi dillerinde kendi tarihlerini okutuyor ve Osmanlı topraklarında kendi vatandaşını yetiştiriyordu. Osmanlı halkı bu duruma hoş bakmıyor ve okullara arazi verenleri protesto ediyordu. İşte Türkçüler burada devreye girmiş ve tepkilerini meşru zeminlerde ortaya koymaya çalışmışlar, uzun mücadelelerden sonra Türkçenin, Türk tarihinin azınlık ve yabancı okullarda zorunlu ders olarak, Türkçe okutulmasını sağlamışlardır.

5. Dilde sadeleştirme gayretleri: Türkçülük fikrini geniş halk kitlelerine yaymak, aydın ile halk arasındaki dil farkını kaldırmak üzere Türk dilinin düzeltilmesi ve sözlüklerin oluşturulması gibi eğitim sistemi için hayati meseleler üzerinde bilimsel birçok çalışmalar yapılmış ve sonuçta olumlu yönde birçok karar alınmıştır. Öğretmen yetiştiren okullarda Türkçe dışındaki dillerin ikinci plana itilmesi, devlet memuriyet sınavlarında Türkçe dersinden sınava girilmesi ve Türkçe dersinin haftalık ders saatinin yükseltilmesi gerçekleştirilen uygulamalardır.

6. Ders kitaplarının yeniden düzenlenmesi: Ders kitaplarının düzenlenmesine ilişkin tepki de ilk olarak Türkçülerden gelmiştir. Bu konuda dikkat çeken en önemli nokta, ders kitapları arasında imla kurallarının bulunmayışıydı. Birçok ders kitabı farklı imla kurallarına göre yazılmıştı. Bu nedenle öğrenciler arasında dil birliği sağlanamıyordu. Türkçüler bu konuyu Meclis-i Mebusan'a getirdiler. Aytekin'e göre Türk eğitim sisteminde, İslamiyet'in kabul edilmesine kadar Türk, İslamiyet'in kabulüyle İslam, Tanzimat'tan Balkan savaşlarına kadar da batı kültürünün etkisi hissedilmiştir. Eğitim sisteminde Türk kültürüne öncelik verilmesi felsefesi Türkçüler tarafından başlatılmış, uzun mücadelelerden sonra haklılığı anlaşıldığından Türk Ocakları'nın gayretleriyle maarif sistemine getirilmiştir (TY, Aytekin, 1988, ss. 7-9).

Türk Ocakları, Türkiye'deki milli eğitim sisteminin sorunları ve yapılması gerekenleri dile getirirken, özellikle Türk Cumhuriyetleri topluluklarıyla ilişki halinde olunması gerektiğini ısrarla vurgulamaktadır (Türk Ocakları 30. Olağan Büyük Kurultay Raporu, 1994, 15).

Türkiye'deki eğitim sisteminin düzenlenirken ilk olarak merkez teşkilatının düzenlenmesi üzerinde ocakların ana düşüncesidir. Genel Başkan Nuri Gürgür'ün bu konuyla ilgili düşünceleri şöyledir:

“Türk eğitim sistemi yeniden yapılandırılmalıdır. Eğitim sistemimiz merkezi bir görünüm arz etmektedir... Bakandan, işi yapan memura kadar dokuz- on kademelik bir hiyerarşi mevcuttur. Böylece kurum içi iletişim güçleşmekte, hatta zaman zaman ortadan kalkmaktadır. Hiyerarşik basamakları dolduran yönetici konumundaki kişilerin öğretmenliğin değişik branşlarından gelmeleri işi daha da zorlaştırmaktadır. Merkez örgütlerinde aşırı büyüme eğilimi gözlenmektedir. Aynı işi yapan farklı daireler bulunmaktadır... Kendisinden beklenen görevleri yapacak kadro ve örgüt yapısına sahip olmayan Talim ve Terbiye Kurulunun yapısı değiştirilmeli, üniversiteler başta olmak üzere çeşitli kamu ve özel sektör kuruluşlarının, sendikaların bu kurulda temsili sağlanmalı ve kurul özerkleştirilmelidir. Eğitim sistemimiz mesleği öğretmenlik olan amatör yöneticiler tarafından yönetilmektedir... Bakanlık ile üniversite arasında sağlanacak iyi bir diyalogla Milli Eğitim Bakanlığı'na yönetici ve uzman yetiştiren 'Milli Eğitim Akademisi' açılmalıdır... Yönetim ile ilgili önemli bir problem de yönetim kademelerinde aşırı tabakalaşmadır. Bu durum yönetimin daha da merkezileşmesine

neden olmaktadır. Oysa modern örgütlerde bu tür kademeler 3-4 'ü geçmemektedir. Milli Eğitim Bakanlığımız 21. yüzyılın ihtiyaçlarına göre yeniden yapılandırılmalıdır. Etkili, çabuk karar alabilen fonksiyonel bir yapıya kavuşturulmalıdır” (Türk Ocakları 32. Olağan Büyük Kurultayı, 1998, ss. 31-33). Türk Ocakları, Türkiye’de eğitim alanına yeterince yatırım yapılmadığından yakınmaktadır. *“Gönüllü katkılar ve eğitim sektörüne özel teşebbüs girişi yetersizdir. Yapılan tahsislerin azami verimliliği sağlayacak, kaliteyi ön plana alacak bir rasyonellikte kullanılıp kullanılmadığı da kabil-i münakaşadır. Sayın Milli Eğitim Bakanı, İstanbul’daki bir okulda 120 kişilik sınıftan bahsetmektedir. Burada ne eğitimi, öğretimi olur? İkili, üçlü öğretimler, en normal görüneninde 50-60 kişilik sınıflar devam ederken hangi ilkesi, ülküsü, amacı konuşabilir?”* (Türk Ocakları 28. Olağan Büyük Kurultay Raporu, 1990).

Her sorunun eğitim ile aşılabacağına inanan ocaklar, Türkiye’yi yakından ilgilendiren küreselleşmeye karşı milli eğitimi ilaç olarak görmektedir. Türk Ocakları tarafından Ayvaz Gökdemir’in vefatının birinci yılını anmak için hazırlanan **Milli Eğitimin Temel Meseleleri** panelinde Milli Eğitimin sorunları konuşulmuş ve üretilen çözüm önerileri sunulmuştur. Ayvaz Gökdemir ismi ocaklar için önemlidir. Gökdemir’in Öğretmen Okulları müdürü olmasını milat kabul eden Türk Ocakları , *“Takım halinde verdiğimiz ve gerçekleştirdiğimiz tek kararımız da maalesef budur”* (Bayram, 2009, 29) diyerek Ayvaz Gökdemir’in kendileri için ne ifade ettiğini dile getirmişlerdir. Panelde, Prof. Dr. Orhan Aslan *“ Bu eğitim sistemini bozup yeniden yapalım. Türkçe konuşmayan bir eğitim olmaz. Doğru tarihimiz, doğru biyolojimiz, doğru evrimimiz, dolayısıyla doğru kimliğimiz yok. Ama hiçbir şey için geç kalmış değiliz. Her şeye yeniden başlayabiliriz”* diyerek sosyal sermayenin tükendiğine ve bunun da kimliksizleşmeye yol açtığını vurgulamıştır. Yine bu panelde Prof. Dr. Ahmet Bican, iki yılda bir değişen müfredatları, aile ve eğitim sisteminin çocuklara Türk dili, kültürü, tarihi ve edebiyatı öğretmediğini dile getirerek eğitim sistemi çalışmadığı için nesillere aktarım yapılamadığını söyledi. Prof. Dr. Ülker Akkutay da *“ ... Her dönem eğitimde büyük işler yapıldığı söylenmesine rağmen eğitim anlamını yitirmiş, rutinleşmiştir. Bunu tek bir bakanlığın sırtına yüklememeli, devlet sorunu olarak ele almalıyız. Dünyayı küçültmeye devam eden küreselleşmeye karşı eğitim ve öğretim başrolde olacak, ulusların mücadelesi daha bir hız kazanacaktır. Yani, oyunun sonucunu, eğitim ile öğretmenler yönlendirecektir”* demiştir. Panelde Türk Ocakları

Merkez Yönetim Kurulu üyesi Prof. Dr. Çağatay Özdemir ise ‘Milli Eğitimimizin Sosyal Sermaye Oluşturma Gücü’ başlıklı bir tebliğ sunarak şu sözleri sarf etmiştir:

“Sosyal sermaye, sosyal erdemlerin tüm bireyler arasında paylaşılmasıdır, eşgüdüm ve işbirliğini teşvik eden, içtenliğin hakim olduğu normlar birliğidir. Kaynakları ise tarih ve kültürdür. Maalesef bugün kimliğimiz konusunda emekleme dönemindeyiz. Eğitim düzeyimiz ilköğretimden öte geçememiştir. 8 yıllık eğitim, acaba neden hala 11 yıla çıkartılmamaktadır? Bir ülkede insanların birbirine güveni her geçen gün azalıyor, sosyal sermaye dibe iniyor demektir. Her gün birtakım bölünmeler yaşayan Türkiye’yi, bir yerden bir yere sıçratacak sosyal sermayeyi nasıl oluşturacağız? Milli eğitimimizin genel amaçları içinde sosyal sermaye maddeleri net bir şekilde var. Ama gerçekleşmiyor. Neden gerçekleşmiyor, öğretmen mi, müfredat mı, aile mi, dış faktörler mi etkili, bunların araştırılması lazım. Sosyal sermayemiz niteliğindeki genel amaçlar kâğıt üzerinde kalıyorsa, bir yere varamayız” (<http://www.turkocagi.org.tr/modules.php?name=News&file=article&sid=1523>)

Türk Ocakları bugünkü genel başkanı Nuri Gürgür’e göre (TY, 1999, s.102-103, 108) Türk Ocakları’nın eğitime bakış açısı şöyledir:

“Türk Ocakları çalışma tarzı bakımından bir milli mektep olma özelliğine sahiptir. Programlarının çok önemli bir bölümünü milli şuur sahibi, milli kültürüne vakıf, şahsiyetli aydınların yetişmesini sağlayacak konular teşkil eder... Bugün ülkemizde her alanda, siyasi ve bürokratik hayatımızda, üniversitelerimizde Türk Ocakları’nın fikri ve kültürel çalışmalarından etkilenmiş, milliyetçilik fikrini buralarda benimseyip, öğrenmiş pek çok tanınmış şahsiyet mevcuttur... Gençliğin iyi yetişmesi yani yeterli eğitim ve terbiye alması toplumun geleceğinin teminat altında bulunması anlamına gelir. Küreselleşmenin kültür hayatındaki etkileri hesaba katıldığında, eğitim ve terbiyenin önemi daha da artmaktadır... Gençlerin milli kimliklerinin şuuru içerisinde yetiştirilmesi gerekliliğini ne devlet olarak ne de üniversiteler çerçevesinde konunun önemini idrak edilebildiği ne yazık ki söyleyemeyiz” diyerek ‘öğretim kademelerinin her birinde beceriksiz yöneticiler ve idraksiz yetkililerin elinde heder edilen, imtihan sistemlerinin kobayı haline getirilen ve küreselleşmenin yozlaştırıcı bombardımanının karşısında sahipsiz ve desteksiz bırakılan, adeta kaderine terk edilmiş bulunan gençliğimizin Allah yardımcısı olsun’ diyerek bugünkü eğitim sistemini eleştirmektedir (Gürgür, 1999, 108).

Ocağın aylık dergisi Türk Yurdu, Türkiye'nin çeşitli problemleri hakkında özel sayılar yayınlarken eğitim konusuna bazı sayılarında yer vermiştir. Türk Yurdu, milli kültürdeki yön değiştirmeyi eleştirerek, milli dil, milli tarih, milli kültürün oluşumunu hazırlarken Atatürk'ün erken vefatının, Kemalist paradigmaya ters düşen teorileri gündeme getirdiği ve milli eğitim politikasından uzaklaşıldığını şu sözlerle tamamlamıştır:

“Kemalist ideoloji, Gökalp'ten beri ileri sürülen milli kültür politikası yönünden sosyal yapıyı güçlendirmeye çalışırken, kültürde hümanistler, bu gerçeği bir yana iterek, Latin-Yunan köklere dönmeyi -sanki biz Batılıymışız gibi- yeğlemişler, ancak batıdan hümanist ve evrensel değerlerini aldıktan sonra, kendi gerçeğimize yönelebileceğimizi önermişlerdir... Milli kültürdeki bu yön değiştirmeler, bugün de milli eğitim politikası içinde bir senteze ulaşamamış, milletleşme süreci sosyo- antropolojik anlamda kaosa dönüşmüştür... Artık kültür ve eğitim politikası milli bir dava olmaktan çıkmış, yaz boz tahtasına dönmüştür. Bir hedefi ve rasyonel düşünce sistemi bulunmayan eğitim sistemimiz, 'rastgele' bir çizgide yön almaktadır”(TY, Temmuz 1994, 37).

Türk Ocakları'na göre eğitimin milli olmasının amacı ise şu şekilde açıklanmaktadır:

“Eğitimin milli olması doğrudan doğruya yetiştirilecek insan tipi ile ilgilidir. Başka bir ifade ile 'Nasıl bir insan yetiştirmek istiyoruz?' sorusunun; eğitimin milli olması ilkesinden hareketle cevaplandırılması gerekir. Yeryüzünde hiçbir ülke gösterilemez ki, başka bir toplum insan tipine uyan kuşaklar yetiştiresin. Mesela Portekiz eğitim sistemi, İspanyol gibi düşünen, yaşayan, inanan insan yetiştiresin. İngiliz eğitim sistemi, Fransız toplumuna uygun insan modelini benimsesin... Eğitimimizin milli niteliğe kavuşması amacıyla yapılabilecek olanlardan birkaç örnek; ilkokul ve ortaokul programlarının öngördüğü ilkelerden de yararlanılarak aşağıda sıralanmıştır;

1. “ Çocukların milli varlığın birer parçası olduğu, ileride hangi mesleğe girerlerse girsinler, milli ödevlerini başaracak birer Türk yurttaşı olarak yetiştirilmeleri gerektiği hatırdan çıkarılmamalıdır.
2. Öncelikle aile ve okul milli kültürü aşlamak mecburiyetindedir...
3. Okul öncesi eğitim kurumlarından başlayarak üniversiteye kadar her eğitimin kademesinde, adı ne olursa olsun her derse, milli hedeflere ulaştırılacak birer vasıta olarak bakılmalıdır...

4. *Anadilimizin yeterli seviyede ve doğru olarak öğretilmesi; eğitimin milli olma şartını yerine getirmek açısından çok büyük bir öneme sahiptir...*
5. *Her eğitim düzeyinde okutulan birçok dersin programları hazırlanırken; her dersin konuları içine milli kimlik ve idealleri vurgulayacak mesajlar yerleştirilmelidir...*
6. *Genç insanların eğitimleri sırasında, onların en çok okuyan, düşünen, ülkede ve dışarıda olup bitenlere karşı duyarlı, bunları izleyen ve yorumlayan birer insan olmaları öğütlenmeli, bu sayılanlar nasihat niteliğinde bırakılmayarak, önce onun eğitiminden sorumlu olanlar bu davranışı sergilemelidir...*
7. *Özellikle kitle iletişim araçlarını idare edenlerin, hazırladıkları her türlü programın milli değerleri zedelemeyecek nitelikte olmasına özen göstermeleri gerekir..."* (TY, Yılmaz, 1995, s.49, ss. 50-51).

Türk Ocakları'nın Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'e sunduğu raporda eğitimle ilgili öğrenci projesi yenilenmesini dile getirmiştir. Bu raporda çözüm konusunda *"Öğrenci projesi, öğrenci değişimidir. 1992 yılında uygulamaya konulan bu proje güzel ve yerindedir ancak verimli kılınamamıştır. Bunun nedeni ve bu projeye gelen öğrencilerin başarısızlığı, ilk yıllarda eş dost tavsiyesiyle seçilen öğrencilerin Türkiye'ye gelmesidir. Son yıllarda bu görevi YÖK ve ÖSYM merkezi bir sınavla yerine getirmektedir. Bu problem dışında bir başka sorun da Türkiye'ye gelen öğrencilerin ülkemiz diline uyum sağlayamamalarıdır. Bu nedenle TÖMER programları yeniden düzenlenmelidir. Bunun için yeterli yetkiye sahip, görev bilinci olan, hizmet heyecanı duyan bir müşavir görevlendirilmeli ve devlet gelen öğrencilere maddi anlamda daha çok destek olmalıdır"* denmektedir (TY, Gürgür, 2007).

2.1.1. Türk Ocakları'nın Tarih Anlayışı ve Tarih Eğitimi Bakışı

Türk Ocakları için tarih ve tarihçilik ayrı bir öneme sahiptir. Türk Ocakları, milli tarih anlayışını savunmaktadır. Marksist tarih anlayışını reddeder. Onlara göre Türk tarihi cumhuriyetle başlamaz. Cumhuriyet ne kadar Türklerin ise, Selçuklu ve Osmanlı da Türklerindir. Birçok kurum, mevzuat, milletlerarası alandaki ekonomik ve sosyal yükümlülükler taşıyan anlaşma Osmanlı'dan devir alınmıştır (Acar, 2005, 180-181; <http://www.turkocagi.org.tr/modules.php?name=Basin&pa=showpage&pid=105>).

Türk Ocakları'nın düşüncelerini dile getirdiği Türk Yurdu dergisinde, Türkiye'deki tarih eğitiminin önemi, sorunları ve yapılması gerekenlerle ilgili, öneriler şu şekilde dile getirilmektedir;

- *Öğretimin temel unsuru olan program ve ders kitapları sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel değişme ve yenileşmeler ile ilmi sonuçlara göre değerlendirilmelidir. Asgari beş yılda bir uzmanlar tarafından kontrol edilmeli ve yapılan araştırmaların sonuçları program ve ders kitaplarına yansıtılmalıdır.*
- *Ders kitapları öğrenciyi sıkan, ezbere dayalı ve bilgi yığını niteliğinde değil, milli tarih şuurunun verilmesi biçiminde olmalıdır.*
- *Ders kitaplarında, tarihte karşı karşıya gelmiş ve savaşmış olan Türk hükümdarları hakkında (Timur, Yıldırım Beyazıt, Fatih, Uzun Hasan gibi) verilen yanlış bilgiler düzeltilmeli, her birinin Türk olduğu, hadisenin o zamanın şartları altında meydana geldiği, dolayısıyla da o zamanın şartları altında ele alınması gerektiği öğretilmelidir.*
- *Başta Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemi olmak üzere mağlubiyetlerimizin çoğunlukta olduğu dönemler küçültücü ve kötileyici ifadelerden kaçınılmalı, hadiseler zamanın siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel şartları içerisinde bir bütün olarak verilmelidir.*
- *Türk Tarihi dersleri, sosyal bilgiler dersinden ayrı olarak verilmelidir.*
- *Öğretimde Türk tarihinin bütünlüğü muhafaza edilmelidir.*
- *Öğretimi desteklemek amacıyla, ilgi uyandırmak için harita, resim, diya ve diğer 'öğretimi destekleyici yardımcı unsurlar' ile konularla ilgili bol okuma parçaları seçilmelidir.*
- *Meslek liselerinde de, lise ve ortaokullarda uygulanan tarih programı uygulanmalıdır.*
- *Kitle öğretiminde önemli olan TRT ve FR TM (Film Radyo ve Televizyonla Eğitim Merkezi) programlarında Türk tarihine gereken önem verilmelidir. Kitle iletişim araçlarındaki yayın programları uzman tarihçiler tarafından hazırlanmalı, denetlenmeli, milli tarih şuurunu destekleyici mahiyette olmasına çalışılmalıdır.*
- *Resimli tarih dergileri yayımına hız verilmeli, bu türden yayınlar denetimden uzak tutulmamalıdır" (TY, Koçak,1992, 50).*

Türk Ocakları'na göre, Cumhuriyet dönemi eğitim politikaları iki döneme ayrılmıştır. Birinci dönem (1923-1938) millileştirme politikası dönemi, ikinci dönem (1938-1950) hümanistleştirme politikası dönemidir. Eğitimde millileşmekten uzaklaşıp,

batı milletleri tarihi üzerinde yoğunlaşılması ocakların ve derginin tepkisine neden olmuştur. Hümanistleşme ile birlikte ders kitaplarında Yunan ve Roma tarihine ağırlık verilmesi, ocakların milli tarih anlayışına ters düşmektedir.

Türk Ocakları, Türk Yurdu Dergisi'nin Mart 2002 sayısını tarih eğitimi konusuna ayırmış ve tarih öğretiminin yeniden ele alınması gerektiğini vurgulamıştır. Tarih derslerinin, bilgisayar teknolojisi ve onun getirdiği yeni öğretim yöntemleriyle yapılarak, üniversitelere tarih öğretmeni ve tarihçi yetiştiren bölümlerin yeniden yapılandırılması gerektiği, tarihçilerin, arşiv vesikalarına dayalı çalışmaları, yüksek lisans ve doktora çalışmalarıyla ortaya çıkan yeni ürünlerin, okul tarih ders kitaplarına yansıtılmasını önermektedir (TY, Özdemir, 2002, 48).

Tarih derslerinin daha verimli olması, öğrencilerin motivasyonlarının yüksek düzeyde tutulabilmesi için anlatım tekniğinin daha görsel (müze ve tarihi alan gezisi gibi) materyallerle desteklenmesini öneren makaleler Türk Yurdu dergisinde yayınlanmıştır. Ayrıca dersi verecek öğretmenin formasyon bakımından yeterli seviyede yetiştirilmesi, ders kitaplarının düz anlatımın dışında öğrencinin bilişsel ve duyuşsal düzeyleri göz önünde bulundurularak tekrar düzenlenmesi, teknolojik olanaklardan daha fazla yararlanılması (tepegöz, slayt, film, video gibi), test tekniği dışında yeni değerlendirme kriterlerinin belirlenmesi, öğretmenlere doküman kullanım kılavuzunun verilmesi ve derslerin dokümanla öğretilmesinin yaygınlaştırılması gibi önerilerde bulunmaktadır (TY, Safran, 2002, 77-86).

Türk Ocakları Genel Başkanı Nuri Gürgür, lise tarih kitaplarında “*şoven tarih anlayışından ve milliyetçi saplantılardan*” uzaklaşarak yakın dönemlere ağırlık veren, çağdaş ve demokratik bir üslubun benimseneceği yolundaki söylemlere tepki göstermiş, ortaokullarda milli tarih ve milli coğrafya derslerinin sosyal bilgiler şemsiyesi altında geniş ölçüde kırpılıp, güdük ve etkisiz bir hale getirilerek, “*şoven tarih anlayışından kurtuluyoruz*” denmesinden oldukça rahatsız olduğunu belirtmiştir. (TY, Ocak 2002, 1, 4)

2.1.2. Türk Ocakları'nın Din Anlayışı ve Din Eğitime Bakışı

Türk Ocakları'nın kurulduğu günden bu yana özen gösterdiği konulardan biri de dindir. *“Türk Ocakları ve Türk milliyetçileri, dini millet varlığı ve milli kültür için varlık sebebi olarak görürler. Türk Ocakları ve Türk milliyetçileri gerek Osmanlı gerek Cumhuriyet döneminde dini dışlayan bir anlayışa sahip olmamıştır. Türk Ocakları ve Türk milliyetçileri, Türk milleti için ‘din’ denilince İslam dinini anlarlar. Türk Ocakları mensupları kendilerini, ‘Müslüman Türk’ kimliği ile tarif ettikleri gibi; Türk’ü ‘Türkçe konuşan Müslüman’ diye anlamışlardır”* (Acar, 2005, 177, 180). Türk Ocakları, dinin ülkenin önemli bir konusu olarak algılanmamasından ve varlığının kabul edilmemesinden son derece rahatsız duymakta ve bu durumu çizmeyi aşmak veya İslam düşmanlığı olarak yorumlamaktadır (TY, Bayram, 1988, 1).

Trabzon Türk Ocağı tarafından köy camilerinde Türkçe hutbe okutulmuş ve Türkçe hutbe halk üzerinde olumlu hava yaratmıştır (TY, 1926, s.143). Bu hutbede şu satırlara yer verilmiştir; *“Ey halk. Allah’a hamdolsun ki bizi Türk milletinden yarattı. Çünkü Türk milleti milletlerin en eskisi, en cesuru, en fedakârı ve hulasa en iyisidir ve yine şükredelim ki Cenab-ı Hak bizi İslam dini ile müşerref kılmıştır. Zira İslam dini, dinlerin en mükemmelidir. Bu iki sebepten dolayı ne kadar iftihar edip göğsümüzü kabartsak azdır...”* (a.g.d, 1926, 143).

Türk Yurdu dergisinde yayımlanan İrfan Görkaş'ın makalesine göre çocuklara Allah kavramı (imanın) öğretilmelidir. Bu öğrenme tiyatro oyunundan, televizyondan ya da gazetelerden de olabilir. Allah kavramının öğretilmesi insanları anlamak, ahlak kurallarını hayata uygulama zorunluluğudur. Yazara göre çocuklar, Tanrı'nın varlığını öğrendiklerinde, kendilerini güvende bulacaklardır. Bu yüzden din eğitime gereken önemin verilmesinden yanadır. Yapılması gerekenler arasında televizyon kanallarında din öğretimi verilmesi, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın ilkokullar dâhil her orta dereceli okula bir Kur'an-ı Kerim mealinin gönderilmesi ve yine Diyanet İşleri Başkanlığı'nın dini öğretim filmleri hazırlatarak televizyonlarda yayımlanmasıdır (TY, 1988, 21-22).

XII. Milli eğitim Şurası'nda *“1981 anayasasının 24. maddesinin 4. fıkrası din eğitimi ile ilgili“Din ve ahlak eğitim ve öğretimi devletin gözetimi altında yapılır, Din Kültürü ve ahlak öğretimi ilk ve ortaöğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler*

arasında yer alır, bunun dışındaki din eğitimi ve öğretimi ancak, kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanuni temsilcisinin talebine bağlıdır” diyen dönemin Yargıtay Başkanı Ahmet Coşar’a tepki göstermiştir. İstanbul Türk Ocakları Başkanı Cezmi Bayram’ın tepkisi ”...Uygulamalı din eğitimi isteyen kişinin bir öğrenci ise bu dileğini okul sıralarında karşılamasından ve bunun resmi müesseseler vasıtasıyla yerine getirilmesinden daha tabii yol olamaz. Esasen, bu gibi talep ve ihtiyaçların okul içinde karşılanmaması, inkılâp kanunlarından olan Tevhid-i Tedrisat kanunu hilafına uygulama ve müesseselerin ortaya çıkmasına sebep olacaktır. Dolayısıyla çözümün okul içinde aranması en doğru yoldur...” şeklindedir (TY, 1988, 1-2).

4-6 Aralık 1998 yılında Türk Ocakları tarafından düzenlenen ‘Cumhuriyetin 75. Yılında Türkiye’de Din Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu düzenlenmiştir. Sempozyuma katılan bütün Türk Ocakları üyeleri ve katılımcılar sonuç bildirgesinde din eğitimi konusunda ortak düşüncelerini şöyle ifade etmişlerdir: “Toplumun manevi çimentosu olan dinin, çatışma alanı ve aleti olarak değil, huzurun, barışın ve kardeşliğin kaynağı olarak algılanması gerekir. Bunun için din öğretimi ve eğitiminin bu hedeflere uygun tarzda yapılması bir zorunluluktur” (TY, 1999, 57).

Türkiye’nin laik eğitim sistemi içinde din eğitiminin herhangi bir zarar oluşturmadığını düşünen Türk Ocakları, asıl zararın devlet eliyle değil de ailelerin din eğitimi vermesiyle olacağı kanaatindedir. “Din eğitimi ailelere bırakıldığı takdirde, sağlıklı ve doğru bilgiye ulaşmada fırsat eşitliği bozulacağından ve bazı dini- toplumsal yapıların bu yapılara katılmamış olan kimselere kendi görüşlerini empoze etme ve eğitimin ideolojik bir şekle bürünmesine sebep olacağından, devletin herkese yeterli ve asgari bir din kültürü ve ahlak bilgisi vermesi kaçınılmaz olacaktır”. Türk Ocakları’na göre okul dışındaki din eğitimi, hangi mekânda verilirse verilsin, pedagojik eğitim almış ilahiyat mezunları tarafından profesyonel kanallar aracılığıyla çocuklara ulaştırılmalıdır. (TY, Kutlu, 2005, 265).

Türk Ocakları Genel Merkezi ve Kütahya Şubesi işbirliği ile düzenlenen 6. Milli Eğitim Sempozyumu’nun önemli bir kısmı Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi ve ders kitaplarına yansımalarıyla ilgili düşüncelere ayrılmıştır. Sempozyum sonucunda öneriler şöyledir:

- Tüm din öğretimi kurumları arasından seçilecek nitelikli bir kadro ile koordinasyon kurulu oluşturulmalıdır.
- Diyanet İşleri Başkanlığı'na, üniversitelere, özellikle din, sosyoloji, psikoloji, antropoloji, hukuki ve idari sistemle ilgili üniversitelere, İçişleri ve Adalet Bakanlıkları'na laiklik uygulamaları ile ilgili araştırmalar yaptırılmalı ve rapor haline getirilmelidir.
- Laiklik tarifi ışığında devletimizin din eğitimi politikası tayin ve tespit edilmelidir.
- Gerekirse sorunları çözmeye yönelik araştırmaların ve projelerin finansını sağlamak için tüm din eğitimi kurumlarını çatısı altına alacak güçlü bir vakıf kurulmalıdır.
- İlkokulun ilk üç sınıfına zorunlu din kültürü ve ahlak bilgisi dersleri konulmalı, isteyen her öğrencinin daha doyurucu din eğitimi alabilmesi için genel öğretim kurumları programlarına isteğe bağlı din eğitimi dersi dâhil edilmelidir.
- Lise Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programlarının ve kitaplarının sorunlarının çözümüyle İlahiyat Fakülteleri ve Din Kültürü Ahlak Bilgisi Öğretmenleri işbirliği yaparak düzenlenmeli ve soru bankaları oluşturulmalıdır.
- Ders öğretmenleri kurulan bu birime sorunlarını bildirmeli ve burada toplanan sorunlar fakültelerin akademik birimlerine dağıtılarak değerlendirilmelidir (6.Milli Eğitim Sempozyumu,1996, ss. 158-160).

Genel Başkan Nuri Gürgür, Türk Ocakları'nın 37. Olağan Büyük Kurultayı'nın açılış konuşmasında (37.Olağan Büyük Kurultay Raporu, 2008) 80'li yılların ortalarına kadar Türk eğitim sisteminin normal bir unsuru olan İmam- Hatip okullarının bu siyasi hareketle 'arka bahçe' ilan edilip, çözümlenememesini eleştirmiştir. Bu okulda okuyan öğrencilerin zenciymiş gibi ikinci sınıf insan muamelesi görmelerini, diplomalarının kamu hizmetlerinden dışlanmalarını dile getirerek bu soruna çözüm bulunmasını istemiştir.

2.1.3. Türk Ocakları'nın Müzik- Sanat Anlayışı ve Müzik Eğitime Bakışı

Türk Ocakları'nın müzik ve sanata verdiği değer, bünyesinde kurduğu Hars Heyeti ve Sanat ve Edebiyat Kurulu'nun varlığından anlaşılabilir. Eğitim felsefesi olarak milliliği savunan ocaklar, müzik ve sanat eğitiminde de bu anlayışlarını sürdürmektedir. Müzik eğitimi alanında batının tekniğini almaktan yana olmakla birlikte, Türk Ocakları'nın müziğe bakışı Türk müziği penceresindedir. Türk Ocakları, düzenlediği her konferansın ardından yorulan beyinleri dinlendirmek amacıyla konserler düzenlemiştir.

Bugün de Türk Ocakları, Türk Ocakları Genel Merkezi Türk Müziği Korusu ile müzik çalışmalarına devam etmektedir. Türk Ocakları Genel Merkezi bünyesinde Sanat Edebiyat Kurulu tarafından oluşturulan amatör "*Türk Müziği Korusu*", çalışmalarına Kültür ve Turizm Bakanlığı Klasik Türk Müziği Ses Sanatçısı Selma Adar yönetiminde devam etmektedir. Ocak, Türk müziğinin özellikle genç kitlelere ulaştırılmasından yanadır.

Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı'nın kurucusu ve araştırmacı-yazar Nevzat Kösoğlu ocakların müzik eğitimi alanındaki görüşlerini açıklarken, Cumhuriyet döneminde ilk ve orta öğretim programına batı müziğinin girişini eleştirir, yani kaval ve sazın müzik eğitiminden kaldırılıp yerine Türklükle ilgisi olmayan mandolinin konulmasına tepki gösterir. Kösoğlu, Türk müziğinin milli ders programlarına yavaş ve sessizce girmeye çalışmasını milli onur açısından yaralayıcı bulur ve Türkiye'de müzik eğitimi konusunda yapılması gerekenler hakkında önerilerde bulunur. Türk müzik tarihinin öğrenilmesi amacıyla okullarda müzik eğitiminin türkülere dayandırılması, iki yüz ya da daha fazla türkü ve şarkının ilköğretim ve lise programlarında yer alması, her müzik öğretmenin en az bir Türk müziği çalgısını kullanmasının zorunlu hale getirilmesi ve müziğin kuramsal bilgilerinin temel konularla sınırlı olması bu önerilerden bazılarıdır (Kösoğlu, 2005, 228).

Türk Ocakları'na göre, Türk müzik eğitiminin batı etkisinden arındırılarak Türk müziği yapısına kavuşturulmalıdır. Bunu yaparken de türkülerden, Türk müziği çalgılarından, Türk müziğin tarihsel yapısından faydalanılmalıdır. Özellikle Sosyal Bilgiler öğretiminde türkülerden yararlanılmalıdır. Öğrencilere tarihsel olaylar

öğretilirken türkülerden yararlanılması anlatımı güçlendirir ve öğretimi daha verimli hale getirir. Yine bu yöntemle öğrenciler empatik düşünme alışkanlığı kazanarak, derse daha kolay motive olurlar. Türküler sayesinde kültürel miras öğrenilir ve dersler türkülerle renklendirilerek daha eğlenceli hale getirilir (TY, 1957, 162).

Türk Ocakları, özellikle çocukların ninni dinleme çağından itibaren müzik eğitimi aldığı, bu sebeple daha kreşlerde bulunan çocuklara Türk müziği ve türkü eğitimi verilmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu durum örgün eğitimi yakından ilgilendirmektedir. Kreşlerde, Türk müziği ezgileri fon olarak verilmeli, çocukların kulakları bu ahenkle terbiye edilmelidir ve Ziya Gökalp'in yüzyıl önceki uyarılarına da uyarak, türkü söylenmeye başlanmalıdır (Kösoğlu, 2010, 26).

Türk Ocakları'nın Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'e sunduğu Türk Ocakları raporunda Türk Dünyası Müzik Topluluğu'nun⁶ desteklenmesi, kardeş Cumhuriyetlerden sanatçıların belli bir süre Türkiye'ye davet edilmesi, Türkiye'den olabildiğince fazla miktarda Türk halk müziğini içeren ses ve saz kasetlerinin yapıp kardeş Cumhuriyetlerin okullarına dağıtılarak, kültür merkezlerine öğretmenler gönderilip öğretici kurslar açılmasını önermişlerdir (Ocaklar Raporu, 2007).

2.1.4. Türk Ocakları'nın Spor Anlayışı ve Spor Eğitimine Bakışı

Türk Ocakları özellikle Türklerin tarih boyunca yapmaya alışık oldukları ata sporlarının eğitimine önem vermiştir. Güreş, boks yanında, halter ve eskrim de spor dallarına eklenmiş, lisanslı spor öğretmenleriyle 200'den fazla ortaokul öğrencisine eğitim verilmiştir (TY, Erden, 1955, 876-877).

Toplumunu bütün alanlarda eğitmeyi, bilgilendirmeyi kendine görev sayan Türk Ocakları, kuruluşunun ilk yıllarında Slavların spor teşkilatını beğenerek bu oluşumdan faydalanmayı ocaklar için gerekli görmüşlerdir. Ocaklar o yıllarda spor alanında büyük bir ayrımı fark etmiştir. Bu da jimnastiğin önemidir (TY, Sırrı, 1928, 216).

Türk Yurdu'nun spor eğitimine yer verdiği sayıda spor ve beden eğitimi ile ilgili önerilerden bazıları, sporun tabana yaygınlaştırılması, yetenekleri keşfeden ve onları

⁶ Türk Dünyası Müzik Topluluğu, Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde 2000 yılında oluşturulmuştur.

spora yönlendirecek birimlerin oluşturulması, Türkiye’de beden eğitimi ve sporun en önemli kaynağı olan okullardaki potansiyelin değerlendirilmesidir. Kaliteli antrenörler tutabilmek için ekonomik açıdan spor desteklenmeli, Türk sporunda başarı devşirme sporcularla hedeflenmemeli, Türk sporunun ve sporcusunun alt yapısı ve geçim kaygısı çözülmeli, lisans programında ve temel eğitim içerisinde yer alan beden eğitimi ve spor programları psiko-sosyal dinamikleri içerecek şekilde hazırlanmalıdır. Tesisler doğru yerde ve yeterli sayıda olup, medya sporu gündemde tutmaya çalışılmalıdır (a.g.m. , 2009, 64-65).

2.1.5. Türk Ocakları’nın Türkçe ve Türk Dili Anlayışı ve Türkçe Eğitime Bakışı

Türk dili ve Türkçe Türk Ocakları’nın yumuşak karnıdır. *“Türk Ocağı sade bir dil fikrini müdafaa edegelmiştir. Karşılığı Türkçede mevcut olan başka köklerden gelmiş kelimeleri kullanmamaya daima dikkat ettik... Türk dilinin dehasına onun kelime üretme imkanlarına uygun yüzlerce doğru ve güzel kelime bulduk ve bunlar dilimiz için hakiki bir kazanç oldu”* (Cansever, 1995, ss. 57-58). “Ders kitapları ve yardımcı yayınlarda Türkçenin fakirleştirilmesine ve kurallarının bozulmasına olanak tanımak, müfredatlarda Türk ve İslam bilginlerinin buluşlarına görüşlerine küçük ölçüde yer vermek yanlıştır...” (TY, Düzgüneş, 1988, 6). Türk Ocakları Genel Başkanı Nuri Gürgür, 6. Milli Eğitim Sempozyumu’nda Türkçenin ilim dili olamayacağını açıklayan YÖK Başkanının bu sözünü eleştirmiştir.

“ Maarif hayatımızın zirvesini teşkil eden üniversitelerimizin konumu gereği en yetkili yöneticisi durumunda bulunan bir insanın Türkçe’nin ilim dili olamayacağı yolundaki beyanını endişeyle ve üzüntüyle karşıladık. Endişelendik; çünkü bu kanaat sadece bu beyanı yapanın değil ne yazık ki başkalarının da kanaatlerini aksettirmektedir. Böyle olduğu için kendi ana lisanını, Türkçe’yi layıkıyla öğretemediğimiz çocuklarımızı İngilizce eğitime sevk ediyoruz. Türkçe bilmeyen, Türkçe düşünmeyen, yazmayan bir insanın ne tarih şuuruna sahip kılınması ne de milli kültürünü öğrenip benimsemesi mümkün değildir...”(6.Milli Eğitim Sempozyumu Raporu, 1996, 9).

Türk Ocakları dil konusunda sadece yakın tarihlerde değil eski yıllarda da önlemler alınmasından yana olmuştur. Gayr-i müslim okullarında Türkçe öğretimin Türk öğretmenler tarafından yapılması gerektiğini öneren ocakların gerekçeleri şöyledir: *“Türkçe muallimlerin tayininde Maarif İdaresi hakk-ı kanunisini tamamiyle*

kullanarak ve talebenin seviyesine göre ders saatlerini arttırmalıdır. Bilhassa Türkçe tedrisatında müsamahası noksan himmeti görülecek müdürlerin vazifesine nihayet verilmelidir... Türkçeye çalışmayan talebe sınıfta bırakılır. Ve talebe nezdinde Türkçenin ehemmiyeti ziyadeleşir...” (TY, 1917, 143). Yeni Türk harflerinin halka öğretilmesi için çalışan Ocaklar Arap harflerinin bırakılıp, Latin harflerinin kabulünü “...Arap harflerine gelince: Altta, üstte bulunan noktalarıyla, kelimenin başında, ortasında, sonunda ve yalnız iken başka şekilleriyle ve birçok ‘den dan’ları aşağı yukarı harflerin hiçbir intizama tabi olmaksızın sarkması dolayısıyla ibtidai olduğu meydandadır. Aynı zamanda eli, gözü yorucu ve dikkati yıpratıcıdır. Bu sebeplerle öğrenilmesi güçtür ki bir milletin irfan ve terakki hayatında bunun ne büyük bir darbe olduğu aşikârdır...” diyerek desteklemiştir. (TY, Ulvi, 1928, 299). Türk Ocakları tüzüğü’nün 3. maddesinde “*Türk dilinin korunması, gelişmesi ve yayılması için çalışmalar yapar; Türkler ve yabancılar için, başta Türkçe olmak üzere, Türk lehçeleri ve yabancı dil kursları açar. Eğitim dilinin Türkçe olmasını benimser ve savunur*” ilkesi ocakların dil anlayışını ortaya koymaktadır (2008, 4).

Türk dilinin korunması için gerekli önlemlerin alınmasını hatta yasal haline getirilmesini öneren Ocaklar cumhurbaşkanına sunduğu raporda, Fransa’nın dil konusundaki uygulamalarını hatırlatarak, Türkçe ve dil konusunda şunları dile getirmiştir:

“Milli kültürüne önem veren ve dilin toplum hayatındaki yerini, milletin oluşumundaki etkisini ve rolünü iyi bilen gelişmiş ülkeler, Fransa örneğinde olduğu gibi, yasal önlemler alırlar. Bu ülkelerde başta eğitim kurumları ve basın organları olmak üzere, yabancı kelimelerin kullanılmasına yasal olarak imkân verilmez. Devlete dilin korunması hususunda denetim yetkisi verilmiş olması son derece doğal karşılanır... Kültürel yozlaşma tehlikesinin en acı sonuçları dil konusunda yaşanıyor. Türkçe’imiz başta İngilizce olmak üzere yabancı kelimelerin istila tehdidiyle karşı karşıyadır... Türkçe’mizin en önemli meselelerinden biri ‘yabancı dilde eğitim’ konusudur... Yabancı dilin öğretilmesinin sağlanması, yabancı dille eğitim yapılması anlamına gelmez. Türkçe’mizi melez bir dil olma tehlikesinden arındırmak için ciddi tedbirlerin alınması kesin bir ihtiyaç haline gelmiştir. Gecikmeden doğacak kayıpların telafisine imkan bulunamayabilir” (TY, 2000, 7).

Türk Ocakları’nın Gebze şubesi, Türk Dil Bayramı sebebiyle 26 Eylül 2009 tarihinde bir basın açıklaması yapmıştır. Bu açıklamada, Türkçenin iki milyon

kelimeyle dünyanın en eski kültür ve yazı dillerinden olduğundan bahsederek Gazi Mustafa Kemal'in dil devrimini hatırlatmıştır. Dil birliği, Türk milleti olarak yaşanması için en önemli şarttır denilerek, anadil farklılıklarının tartışılmasının ve alfabeğe yeni harfler ilave edilmesinin büyük hata olduğu dile getirilmiştir. Bunu açıklarken:

“Türk Ocakları ve Türk milliyetçileri, dilde millileşmeyi savunurken diller arası bilgi alışverişinin normalliğini açıklar ve dillerin saf, öz, arı vs. olmayacağına inanır. Dilbilimi verilerinin de bunu gösterdiğini dillendirerek, alışverişin dilin başka diller tarafından istila edilmesine göz yummak değildir”

ifadesini kullanır (Acar, 2005, 175). Dil toplum yapısı ve kültür aktarımında önemli olduğu kadar eğitimde de önemlidir ve dil sosyal hayata istenen yönde katkıda bulunur. Çünkü milletlerin sosyal yapısı ile eğitimin esasları arasında anlamlı bir bağ vardır. Türk Milli Eğitim sistemine düşen görevde, milli esaslar ön plana çıkarılmalıdır (TY, Özdaş, 1998, 14).

Türk Ocakları Genel Başkanı Nuri Gürgür, Talim ve Terbiye Kurulu'nun Türkçe konusundaki tutumunu politik ve ideolojik emellere bağlamaktadır. “...Bir taraftan yabancı dil eğitiminin yol açtığı tahribat, diğer taraftan devletin eğitim politikası haline dönüştürülmek üzere olan dil ve kültür kırımı sonucunda Türkçe ölüyor, öldürülüyor; kültürümüz çökertiliyor... Çağdaş şair ve yazar olarak sunulmak istenen, ortaokullardan başlanarak Türkçe kitaplarına özenle yerleştirilen isimlerin ekserisinin politik ve ideolojik kimliği, ne yapılmak istendiğinin somut belgesidir...” (TY, a.g.m, 2002, 3-4)

Bu söylemlerden ve düşüncelerden de anlaşılıyor ki, Türk Ocakları'nın önerdiği eğitim dili Türkçe'dir ve anadilde eğitim yapmak şarttır. Türk Ocakları'nın yayın organı Türk Yurdu dergisi, çocuklarda ve gençlerde Türkçe konuşma, Türk dilini yaşatma hevesi uyandırmak için dil konusunda pek çok makale yayınlamaktadır. Özellikle Yavuz Kartallıoğlu'nun bu alandaki çalışmaları çok fazladır. Kartallıoğlu, bebeklere veya çocuklara alınan kıyafetlerin ve oyuncakların arasında Türkçe yazılı olanların tercih edilmesini önermektedir. Mekan ve yer isimlerinin, gazete veya billboard ilanlarının, tişörtlerde baskılanan yazıların Türkçe olmasına dikkat edilmesi gerektiği düşüncesindedir (TY, Kartallıoğlu, Ocak, Haziran, Temmuz 2009, Temmuz 2008).

Türk Ocakları Genel Başkanı Nuri Gürgür'ün 08 Haziran 2000 yılında Cumhurbaşkanı'na sunduğu raporda Türk dili ile ilgili:

“Kültürümüzdeki yozlaşma tehlikesinin en acı sonuçları dil konusunda yaşanıyor. Türkçemiz başta İngilizce olmak üzere yabancı kelimelerin istila tehdidiyle karşı karşıyadır. Hatta bu gelişme sürerse çeyrek yüzyıl sonra Türkçe kelimelerin de yer aldığı melez bir dille konuşma ihtimaliniz söz konusudur. Başkentimizin en seçkin semtlerinde iş yerlerini isimleri hemen hemen tümüyle yabancı dillerden seçiliyor. Basın ve televizyonlarımız da bu konuya gerekli hassasiyet gösterilmediğinden, bozuk Türkçe kullanılması giderek yaygınlaşıyor”

sözleri bu konuda duyulan hassasiyeti göstermektedir (<http://www.turkocagi.org.tr/linkler001.php>). Türk Ocakları, 2003 yılında düzenlenen Eurovision şarkı yarışmasına Türkiye'nin İngilizce şarkıyla katılmasını da basın açıklamasıyla eleştirmiştir.

“Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'nun 24 Mayıs 2003 tarihinde Letonya'nın başkenti Riga'da yapılacak olan 48. Eurovision Şarkı yarışmasına ülkemiz adına, ilk defa sözleri İngilizce olan bir şarkıyla katılması son derece duyarsız, yanlış ve kaygı verici bir tutumdur. “Eurovision” Şarkı yarışmasına genellikle her ülke, sözleri kendi milli dilinde yazılmış eserlerle katılmaktadır. Ülkemiz insanların duygu, düşünce, kültürel ve yaratıcılığı da en güzel şekilde milli dilimiz Türkçemizle yansıtılabilir” (http://www.turkocagi.org.tr/basin_aciklama.php).

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'e sunulan Türk Ocağı raporunda (2008) Türkiye'nin kardeş Cumhuriyetlerle ilişkisini güçlendirmek adına bir takım yeniliklere ihtiyacı olduğunu dile getirmiştir. Bu konuda Türk Dünyasında ve bütün Dünyada Türkçe öğretiminin yaygınlaştırılmasına çalışılması gerektiği raporda vurgulanmıştır. TİKA bu konuda desteklenmelidir. Kardeş Cumhuriyetlerle Türkiye arasında bir ortak alfabe oluşturma fikri gündemde tutulmalıdır. Türkçe konuşan Devlet Başkanları zirvesi devam etmelidir. “Türkçe Konuşan Ülkeler Birliği projesi hayata geçirilmelidir” görüşleri savunulmaktadır.

2.1.6. Türk Ocakları'nın Edebiyat Anlayışı ve Edebiyat Eğitime Bakışı

Türkçülük ve Türk milliyetçiliğinin önemli bir parçası olan Türk Edebiyatı eğitimi üzerine yoğunlaşan Türk Ocakları, eğitim sisteminin edebiyat öğretmeni yarattığı modelden vazgeçilerek, edebiyatı zevkle yoğrulup tartışma ortamına girecek, düşünebilen mantıklı öğrenciler yetiştirilmesinden yanadır. Okunan şiiri, hikâyeyi, romanı çağdaş bir yorumla öğrencilerine aktaracak edebiyat öğretmenin özlemine çeken ocaklar, bayatlamış tekerlemeleri tekrar edip durmayan edebiyat öğretmeni modelini önermektedir (TY, Tuncer, 1980, 39).

Türk Ocakları, özellikle divan edebiyatı öğretiminin devam ettirilmesinden yanadır. Divan edebiyatının “anlaşılmaz ve kötü” imajının ortadan kaldırılmasından yanadır. Çünkü ocağa göre divan şiirindeki dil, kültür dilidir ve bu dil Türk edebiyatının hangi köklerden geldiğinin anlaşılması için yok sayılmamalıdır (TY, Açıkgöz, 1990, 41).

Milli kültürün önemli unsurlarından olan divan edebiyatının lise edebiyat kitaplarından çıkarılacağına ilişkin haberler Türk Ocakları Genel Başkanı Nuri Gürgür tarafından ağır eleştirilere uğramıştır. Nuri Gürgür, dönemin Milli Eğitim Bakanı'nın “*Failatün devri bitiyor. İslam kültürünün ortak özelliklerini yansıtan, geniş ölçüde Arap ve Fars etkisi taşıyan divan edebiyatı yerini çağdaş edebiyata bırakacak*” sözlerine “*Türkiye’de eğitim yoluyla radikal bir kültürel değişim ve dönüşüm meydana getirmek, yeni bir toplum yapısı kurmak niyeti açıkça ifade edilmektedir. Bu yeniden yapılanma çabalarının merkezi Milli Eğitim Bakanlığı’dır*” şeklinde karşılık vermiştir (TY, 2010, 2).

2.1.7. Türk Ocakları'nın Yabancı Dil Anlayışı ve Yabancı Dilde Eğitime Bakışı

Türk Ocakları'nın eğitim anlayışında önemli bir konu da yabancı dilde eğitimidir. Birebir yapılan görüşmelerde “Türk Ocakları Türkiye’de nasıl bir eğitim modeli ya da anlayışı içerisindedir?” sorusuna alınan cevap “Türk dili ile Türkçe eğitim modelini destekliyoruz” dur. Türk Ocağı programının 30. maddesi “Ocak, Türkler ve ecebiler için Türkçe kursları açar. Resmi tahsilin yabancı dillerde yapılmasını Türk kültürü ve dili açısından zararlı ve milli hâkimiyet prensiplerine aykırı sayar” şeklindedir (Türk Ocağı Tarihçe, Mefkûre, Program, Tüzük, 1969, 29). Bu ifade Türk Ocakları'nın

yabancı dilde eğitime karşı tutumunu ortaya koymaktadır. Ocaklar, Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi, özel bütün kurumları ve kuruluşlarında kullanılacak dilin Türkçe olmasından yanadır. Bu konudaki düşünceleri şu şekilde açıklanmaktadır:

“Türkiye’deki eğitim sisteminin milli olmasının ilk şartı, şüphesiz ki eğitimin Türkçe yapılıyor olmasıdır. Maddi ve manevi kültür hazinemizin nesilden nesile taşınması, aktarılması, yaşatılması, yayılması ve geliştirilerek ifade edilmesi ancak ana dil sayesinde mümkün olur. İyi bir ana dil eğitimi öğretilmek istenilen bilgilerin de temelini teşkil eder... Her ülkede eğitim dili, kendi ana dilidir. Yabancı dil ayrıca öğretilir... Yabancı bir dili öğretmek ile yabancı dille öğretim farklı şeylerdir. Bugün yabancı bir dil öğrenmenin, önemini kabul etmeyen yoktur. Ancak eğitimimizin amacı, yalnız yabancı dil öğretmek olamaz... Zaten böyle bir uygulama 1982 tarihli anayasamızın 42. maddesine de aykırıdır. İlgili maddede ‘Türkçeden başka hiçbir dil eğitim ve öğretim kurumlarında, Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez’ der... Milli eğitimin olmadığı bir ülkede milli bilinç de oluşmaz... Türkçe eğitim yapılan okullarda bili Türk dili layıkıyla öğretilmezken, yabancı dille eğitim yapan okullarda yetişen öğrenciler Türkçeye nasıl vakıf olacaklardır?... Türkiye Cumhuriyeti’nin bütün okullarında eğitim dili Türkçe olmalıdır. Yabancı dil ek olarak ve modern metotlarla öğretilmeli, fakat kesinlikle Türkçenin yerini almamalıdır. Türk dilinin güzellik, zenginlik ve sadeliğinden, kendi dilinde düşünebilme zevkinden hiçbir Türk gencini mahrum etmeye hakkımız yoktur...” (TY, Temizyürek, 2001, ss. 404-406).

Türk Ocakları II. Milli Eğitim Sempozyumu’nda ilim ve öğretim dilinin Türkçe dışında bir dil olmaması gerektiğini, eskiden de aynı şeylerin Arapça ve Farsça yüzünden olduğunu söylemektedir: *“Tarih tekerrür ediyor, vaktiyle Arapça ve Farsçasıyla övünen aydınımızın yerini şimdi İngilizcesiyle övünen aydın alıyor. Yoksa biz Arapça ve Farsçaya yönelen atalarımıza, Türkçeyi ihmal ettikleri için değil de İngilizceye yönelmedikleri için mi kızıyoruz...”* (TY, Ercilasun, 1988, 10). Türk Ocakları yabancı dilde eğitime karşı çıkarken sadece İngilizce, Fransızca ya da Almancaya tepkili değildir. Ortak dilde eğitim düşüncesinden yana olduğu için Kürtçe eğitimin de karşısındadır. Bu görüş *“... Kürtçenin ana dil olarak benimsenmesine, serbestçe konuşulmasına ülkemizde hiçbir engel yoktur. Bu konudaki kaset ve yayın yasakları yıllar önce kaldırılmıştır. Ancak bu durum yeterli sayılmıyor. İstenen Kürtçenin okullara girmesinin kapılarını aramak, TV yayınlarına imkân sağlamak*

suretiyle etnik kimliğin resmen kabul ve ilan edilmesidir...” cümleleriyle açıklanmaktadır (TY, Gürgür, 2002, 4).

Türk Yurdu dergisi de yabancı dilde eğitim yapan liseleri ve üniversiteleri ticari kurum olarak nitelendirmekte, “*bu okulların surf bölüm İngilizce olduğu için tercih edildiğini*” vurgulamakta ve Türkiye’de bu okulların mantar gibi çoğalmasından rahatsızlık duymaktadır (TY, Kartallıoğlu, 2009). Yabancı dilde eğitimin kültür ve kişilik faciasına yol açtığını dile getiren ocaklar, Türk halkının çocuğunu İngiliz gibi yetiştiren, İngilizce öğretim veren okullarda okutmak için para harcamasını yanlış bulmaktadır. Yine, yabancı dilde eğitim veren orta ve yüksek öğretim kurumları ile Türkçe eğitim veren normal lise ve üniversitelerin başarı oranında da büyük farklılıklar olduğu yapılan araştırmayla kanıtlanmıştır. Ocakların yaptığı araştırma, yabancı dilde eğitim veren çok prestijli üniversitelerde, öğrencilerin basit konular⁷ üzerinde yoğunlaştıklarını, ailelerini küçümsediklerini, Türkiye ve dünya gündeminden habersiz olduklarını göstermiştir. Ocaklara göre, yabancı dilde eğitim-öğretim sömürgelere has bir sistemdir ve kültür emperyalizminin ta kendisidir. Ocaklar, Sansaryan Okulu, Antep ve Maraş Kolejleri, İstanbul ve Tarsus Amerikan Kolejleri, Galatasaray Lisesi ve ünlü Robert Koleji’ni Hıristiyanlık dinini Türk ve İslam ülkelerinde yaymak ve Hıristiyan batının değer yargılarına bağlı kuşaklar yetiştirip ‘Kaleyi içerden fethetmek’ amacıyla kurulan kolejler arasında görmektedir (TY, Demirbaş, 1994, ss. 52-56).

Türk Ocakları demokrat olmak dilini feda etmek anlamına gelmez düşüncesindedir. Türkiye’nin Özal’ı yıllarında devlet kuruluşu olan TRT’ye Kürtçe televizyon yayını için teklifte bulunulması gerek sağ ve sol görüşlü aydınlarda özellikle Türk Ocakları’nda kuşku yaratmıştır (TY, Düzgüneş, 1992, 62). Sekizinci Cumhurbaşkanı Turgut Özal’ın 1990’lı yıllarda PKK meselesini devletçe Kürtlere Kürtçe eğitim ve okul açma, TV yayını gibi hususlarda yeterli imkânlar sağlanmayışından, izin verilmeyişinden kaynaklandığını söyleyerek Türk Devleti’nin bu hususlarda Kürtlere hoşgörü gösterirse bölünme tehlikesinin ortadan kalkacağını dile getirmesi Türk Ocakları’nı öfkelenmiştir (TY, Gürgür, 1992, 3).

---

⁷ Feminizm, marka giyinme, entellik.

Kurulduğu ilk yıllarda da eğitim için yurt dışına öğrenci gönderen ve onlarla sürekli iletişim halinde olan Türk Ocakları, yurt dışı eğitiminde olan öğrencilerin ya da yabancı işçi çocuklarının da ana dillerini öğrenme hakkı olduğunu ve mümkünse yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının Türkçe eğitim-öğretim almalarından yanadır. Türk ailelerinin yoğun olarak yaşadığı ülke ve bölgelerde Türk yuvaları, Türk okulları açılmalı, “Yurtdışı İşçi Çocukları Eğitim Vakfı” gibi vakıflar kurulmalı, Türkçe dergiler çıkarılması küçük yaştaki çocukların Türkçeyi unutmamasına özen gösterilmelidir tezini savunmaktadır. Özellikle Almanya’daki Türk çocuklarının Almanlaştırılması projesine karşı konulmalıdır. Yurt dışındaki Türk öğretmen sayısı arttırmak, Türkçe ve Türk Kültürü derslerinin saatlerini yükseltmek, Türk lisesi veya Türk koleji açmak ve Türk kütüphaneleri kurmak diğer öneriler arasındadır (TY, Erkal, 1987, 28).

Türk Ocakları’nın 26 Kasım 1988 tarihinde düzenlediği II. Milli Eğitim Sempozyumu’nda yurt dışındaki Türk çocuklarında kimlik krizi ve Türkçenin önemini açıklarken şunlar söylenmiştir:

“ Türk insanı kendi çocuklarının geleceği ile ilgili perspektif tayin etmede şaşkınlığa düşmektedir. Bu perspektifsizlik içinde mağdur olan kesim Federal Almanya’da doğan ve çok küçük yaşta Türkiye’yi terk eden çocuklardır. Anne babanın iradesiyle çocuk tek dille Almanca yetiştirildiğin takdirde belki bu çocuğun Alman okullarında yükselme şansı artacaktır ama kendi anadilini bilmeyen bir çocuk yabancılaşma süre içinde kendisinin ne olduğunu sorgulayacağından, karşısına çıkacak kimlik bunalımından nasıl kurtulacağı konusunda stratejiler geliştiremeyecektir... Diğer yandan Türkiye’nin uzun yıllara dayalı ihmalleri söz konusudur. Türk Milli Eğitim temel kanununa göre yurt dışında ve Federal Almanya’da yaşayan Türk işçi çocuklarının eğitim ve öğretiminden Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı direkt sorumlu değildir...” (TY, Özdemir, 1988, ss. 19-20).

Türk Ocakları 32. Olağan Büyük Kurultayı’nda konuşulan konulardan biri de yurt dışı eğitiminin uzun süre olmaması gerektiğidir. Lisansüstü eğitime giden öğrencilerin gittikleri ülkeyi umut kapısı olarak görmelerinin, Türkiye’de yapılabilecek konularda yurt dışına kaynak aktarmanın anlamsız olduğundan yanadır. Uygulanan model için: *“...Bu model yurtiçi- yurtdışı ortak bir programa dönüştürülmeli ve öğrenciler uzun yıllar yerine 1-2 yıl için yurt dışına gönderilmelidir. Bu durumda daha*

fazla öğretim elemanı yurt dışına gitme imkânı bulacaktır. Türkiye'ye döndüklerinde de birbirlerini daha iyi anlayan bir çalışma atmosferi oluşturabileceklerdir” denilmektedir (TY, Özdemir, 1998, 34).

2.1.8. Türk Ocakları'nın Bilim- Teknoloji Anlayışı ve Bilim Eğitime Bakışı

Bilim politikaları, bilimsel ve teknolojik kurumların oluşturulmasıyla başlar. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün 'Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir' sözü bilim ve bilimsel çalışmalara ne kadar önem verdiğinin göstergesidir. Türk Ocakları, üniversitelerin ve bilim hayatının en üst kuruluşu olan YÖK Başkanı Prof. Dr. Kemal Gürüz'ün '*Türkçe ile bilim yapılamaz*' sözünü büyük bir üzüntüyle karşılamıştır (6. Milli Eğitim Sempozyumu, 1996, 170).

Türk Ocakları'na göre bilimsiz bir teknoloji düşünülemez. Bilim demek insan demektir. Bilime önem vermeyen bir ülke ne insanını ne de teknolojisini elinde tutabilir. Bilimin yeterince sahiplenilmediği ve teknik olanakların olmadığı ülkelerde yaşayan insanlar teknolojinin hem maddi hem de mekanik nimetlerinden faydalanmak üzere ülke dışına çıkmaya başlar. Bilim ve teknoloji yoksunluğu beyin göçünün öncü nedenlerindedir. Beyin göçü probleminin nasıl halledileceğine yönelik birkaç çare şöyledir; "*İlim adamlarına ilmi çalışmalarını rahatça yapabilecek maddi imkanlar sağlanmalıdır... Milli eğitimimiz öğrencilerine milli ve manevi şuur aşılacak şekilde düzenlenmelidir... Memleketimizde tatbik sahası bulunmayan ilim dallarına el atılmalı, araştırma merkezleri kurulmalıdır... Her kuruluşta geçerli değilse de ilim adamlarının hür bir çalışma ortamı bulamaması gibi durumlara mani olunmalıdır...*" (TY, Akyol, 1987, 58).

Türkiye'de bilim ve teknolojinin alt sisteminin üniversiteler olduğunu dile getiren ocaklar, Türkiye'nin bilim ve teknoloji alanında doyması için bütün kurumların üniversiteler ve TÜBİTAK ile işbirliği içerisinde olmasından yanadır (TY, Acun, 2009, s.261-264). Bu işe bakanlıkların ihtiyaçlarını tespit ve tedarik etmekle başlayıp, üniversite hocalarının maddi sıkıntılarının hafifletilmeye çalışılmasıyla giderilmesi istenmiş ve devamla: "*Ek ders yerine, gerek fonlardan yararlanmak üzere üniversitelere, gerek TÜBİTAK'a, gerek bakanlıklara gerek özel sektöre sunulacak proje tekliflerine hocaların ve yardımcılarının ücretlerini de makul ölçüde dâhil etmek”*

bilime ve bilim eğitimine yapılacak en büyük katkıdır denmiştir (TY, Düzgüneş, 1990, 6). Yine başka bir yazıda aynı konuya temas edilerek: *“Türkiye’nin bilimsel geleceğini oldukça karanlık görülmektedir. Türkiye’nin ciddi etütlere dayalı teknolojik hedefler göstererek, ülke sanayisini uluslararası rekabete yönlendirmesi, bu görev için mevcut beyin potansiyelini harekete geçirmesi, tespit edilecek dallarda elit bilim ekipleri yetiştirmesi”* gerekli görülmektedir (TY, Şahin, 1991, 34).

Türk Ocakları Kuşadası şubesi bilim çağında bilgisayar ve bilgisayar programının önemli olduğunu ve kendilerinin de bu konuda hassas olduklarını düzenledikleri Pardus Bilgisayar İşletim Sisteminin Tanıtım toplantısında şöyle dile getirmişlerdir: *“Bilgi çağında, milletler bilgiye ne kadar hükmederse kendi güvenliklerini ve ekonomilerini de o kadar garanti altına alırlar. TÜBİTAK bünyesinde ve özelde Türk mühendislerin önemli katkı sağlayarak geliştirdikleri PARDUS bilgisayar işletim sisteminin kamuda ve özelde yaygın kullanılması, milli bir hassasiyettir...”*

(<http://www.turkocagi.org.tr/modules.php?name=News&file=article&sid=2656>).

Bilim ve teknoloji eğitimi verilirken dikkat edilmesi gereken unsur kültür erozyonunu engellemektir (TY, Avcı, 1990, 32). Türk Ocakları ve Türk Yurdu dergisi televizyonda yayınlanan, Türk kültürüne, geleneklerine ve misafirperverliğine uymayan bazı programları sert dille eleştirmektedir. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin yakından takibini savunan dergi, bu takibi yaparken kendi özünden ödün vermeden yapma taraftarıdır. Son zamanlarda yayınlanan “Yemekteyiz” programı bundan nasibini almıştır. *“Bir kültür kendini ancak yemek ve evlilik konularındaki hayati pratikleri kutsallaştırarak (totem ve tabu) var kılabilir. Türk kültüründe ‘yemek’ kutsaldır. Ancak o yemek, şimdi ‘araçsal bir incelemenin’ soğuk nesnesi halinde inşa edilmektedir. Bilim ve bilim adamları laboratuvarlarda bu incelemelerini yapar ve medyada bu tür soğuk aklın inceleme nesnesi haline getirilen yemek, artık bizim nesnemizdir, kutsal nimetimiz değil...”* (TY, Akpolat, 2009). Televizyon yayıncılığı konusunda hassas olan ocaklar, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’e sunduğu Türk Ocağı raporunda bu alanda köklü bir yenileşme ve atılımı önermektedir (Türk Ocağı Raporu, 2008). Özellikle Türk dünyası ile ilişkilerin gelişmesi için Cengiz Han ve Denizler İmparatoru gibi dizilerin yaygınlaştırılmasını, TRT-Türk ve TRT-Int kanallarının yararlı programlarına ağırlık vermelerini önermiştir.

2.1.9. Türk Ocakları'nın Üniversite Anlayışı ve Üniversite Eğitimine Bakışı

Her fırsatta 'Gençlik gelecektir' diyen ocaklar, üniversiteye giden yolun doğru bir ilköğretim ve ortaöğretimden geçtiğine inanmaktadır. Üniversitelerde verilen eğitimden önce üniversitelerin yönetim ve işleyiş mekanizmasını değerlendirerek, özellikle rektörlük seçimleri ve rektör atama konusunda eleştirilerini dile getiren ocaklar, "Sistemi değiştirmek gerekir, kişiyi değil" der (TY, Ortaş, 2007). Rektörlük seçimleri hakkında sert eleştirilerde bulunur:

"... Bu seçimler sistemin boşluklarını, çarpıklığını, bir kere daha ortaya koydu. Öncelikle rektörlerin bu 'tek adam' egemenliği fevkalade yanlıştır. Bugün özellikle bazı büyük üniversitelerde muazzam bir 'rant' olayı yaşanmaktadır... Rektörlük seçimleri giderek bir hizmet yarışı olmaktan çıkar, başka maceralara kayar... En seçkin beyinlerin, bilim insanlarımızın yer aldığı bu kurumlarda 'tek adam' egemenliği evvela bu aydınlara saygısızlıktır. Rektörle iyi geçinmeyen bir öğretim üyesinin kariyer kapılarının kapanabildiği, hayatının istenirse karartıldığı ortamı normal ve adil bulmak mümkün değildir. Bu 'patronaj' düzenin şimdiye kadar ciddi bir tepki görmeden bu günlere gelmiş olması düşündürücüdür... Üniversitelerin esas problemleri ortada iken, rektörlük seçimlerinin bu derece öne çıkması, sistemi bütünüyle yeniden yapılandıracak girişimlerin gündemde olmaması, ülkemiz açısından kaygı vericidir." (TY, Macit, 2008)

Yine bir başka yazar aynı konuda: "Rektör seçimleri yerini profesyonel yönetim ekiplerine bırakmalıdır. Üniversitelerin gelişimine katkı sağlayan kurumların temsilcileri ve merkezi hükümet tarafından oluşturulacak bir mütevelli heyet sistemine geçilmelidir. Tüm yöneticiler için yetersizlikleri durumunda görevden alma mekanizmaları geliştirilmelidir" demektedir (TY, Özdemir, 2009). Türk Ocağı'nın İstanbul'da Askeri Tıbbiye öğrencilerinin çabalarıyla kurulmuş olduğunu hatırlatan Türk Ocakları Genel Başkanı Prof. Dr. Orhan Düzgüneş ise şunları söylemektedir: "... Demek, Türk milliyetçiliği meş'alesi bir yüksek öğretim müessesinde hazırlanmış, zamanın tanınmış ilim ve fikir adamları tarafından yakılmış, Türk Ocakları'ndan bütün yurdu aydınlatmıştır... Bütün bu olumlu gelişmelere rağmen üniversitelilerin, özellikle öğretim üyeleri ve yöneticilerin, büyükçe bir çoğunlukta Türk Ocakları ile ilişki kurmada hala tereddüt ettiklerini hayretle ve üzümlere müşahede etmekteyiz..." (TY, Düzgüneş, 1987, s. 1-3).

Türk Ocakları, üniversitelerde milli konularda düzenlenen sempozyumlara devlet dairelerindeki bürokratlar ve öğretim üyelerinin katılımından yer bulamayan öğrencilerin sıkıntılarından yakınmaktadır ve Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi derslerinden başka bir program uygulanmamasından şikâyetçidir ve bu dersler hakkındaki fikirleri şöyledir: “Genel kanaat şudur ki, bu dersler öğrencilerin ilgilerini çekecek, milli duyguların geliştirilip pekiştirecek şekilde verilmemekte, öğrenciler bu derslere devam ve sınıf geçme mecburiyeti olduğu için, bir bakıma kerhen, girmektedirler. İmtihanlarda gösterilen müsamahaya rağmen başarı notlarının ortalaması %60 civarında olmaktadır. İmtihandan, hele mezuniyetten sonra %60’lık bilgi de kısa zamanda eriyip gitmektedir” (TY, a.g.m. , 1987, 3).

Ocaklar, bazı üniversitelerin Türk Dili dersini başlarından atılacak bir bela olarak görmelerini eleştirmektedir. Onlara göre üniversitelerin en büyük ihtiyacı dil ve Türkçe dersleridir. Çünkü üniversiteden mezun olan öğrencinin dilekçe yazabilecek durumda olamaması bu derslerin eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Bunun için hiç olmazsa öğrenci işleri ve bürolarının her yıl ihtiyaca göre çeşitli örnek dilekçeleri hazırlayıp, görülebilecek yerlere asmasını tavsiye etmektedir (TY, Özarslan, 1988, 46). Türk Ocakları’nca üniversitelilere şunlar aşılanmalıdır:

“Bizce üniversiteli gençlerimize milli kültürümüze ait hususiyetler, milli hasletlerimiz, tarihimiz, coğrafyamız, tarih boyunca idarede, adalette, askerlikte, ilimde ve sanatta gösterdiğimiz üstünlükler anlatılarak onların önce bu millete mensup olmakla öğünmelerini, gelecek nesillerin de kendileri ile öğünmelerine vesile olacak eserler yaratmak, en azından çocuklarına saygı ve iftiharla anılacak isimler bırakmak üzere çok çalışmalarını, bu şuurla çalıştıkları takdirde muhakkak muvaffak olacaklarına inanmalarını telkin etmek lazımdır. Türk gençleri ancak bu telkinlerle milli birlik ve bütünlüğümüzü pekiştirecek maddi ve manevi güce kavuşturabilirler ve kendi menfaatlerini bu birlik be bütünlük içinde şerefli yollardan sapmadan sağlayabileceklerine inandırılabilirler. İşte üniversite ve yüksek okullarda eksik olan bu eğitimi büyük ölçüde Türk Ocaklarının tamamlayabileceklerini savunmaktayız. Şubelerimiz evveliyetle üniversite merkezlerinde veya üniversitelere bağlı yüksek öğretim kurumlarının buldukları şehirlerde açmak istememizin esas sebebi budur. İdarecilerle öğretim üyelerinin bu gerçeği fazla vakit kaybetmeden kabul etmelerini bekliyoruz...” (TY, Düzgüneş, 1987, 3).

Türk Ocakları'nın üniversiteler hakkında dile getirdikleri bir başka sorun ise siyasal radikalleşmedir. Üniversitelerimizde bu siyasal radikalleşmenin önu açılmadıkça çağı yakalamanın güç olduğu söyleyen Türk Ocakları, Türkiye'deki laiklik kavramının eksikliğinden de üniversiteleri sorumlu tutmaktadır (TY, Türkdoğan, 1991, ss. 22-23).

Ocaklara göre üniversitelerin yönetimi ve denetimi bilimsel çalışma alanı haline getirilmeli, sosyo- ekonomik olarak gelişmiş şehirlerde yeni devlet üniversiteleri açılmalı, yardımcı doçentler, araştırma görevlileri merkezi sınavla alınmalı, üniversitelerin farklılaşmasına izin verilmeli, üniversite giriş sistemi sadece öğrenci merkezli değil üniversitelerin de önceliklerini yansıtacak şekilde düzenlenmeli, uzaktan öğretim sistemleri etkin ve yaygın biçimde kullanılmalı, TÜBİTAK ve bakanlıklara bağlı araştırma merkezlerini de içine alan 'Yükseköğretim ve Bilim Bakanlığı' kurulmalıdır (TY, Özdemir, 2009).

Fiziki mekânların, öğretim kadrolarının, öğrencilerin, öğrenim dokümantasyonunun bulunmasını yüksek öğrenim olmazsa olmaz şartı olarak gören Türk Ocakları, Türkiye üniversitelerinde bu durumun böyle olmadığını kanısındadır. Hükümetin son zamanlarda her ilde üniversite açmasıyla övünmesine anlam veremeyen Ocaklar *"bir tabela asmakla üniversite kurulmaz, önemli olan ona derslik, kütüphane, laboratuvar temin etmektir"* fikrindedir. Ayrıca Türk Ocakları, nitelikli akademisyen ihtiyacının hızla artmakta olduğunu ve 2025'e gelindiğinde bu sayının 90 bine ulaşmak zorundayken 70 bine yükselebileceğini, Avrupa Birliği'nin en düşük ortalamasına göre de bu rakamın 150 bine çıkması gerektiğini ileri sürmektedir (TY, Gürgür, 2009, ss. 3-4).

Türk Ocakları, Türkiye'deki üniversiteler hakkında şu sonuca varmıştır ve yapılması gerekenleri şöyle belirtmiştir:

1. "...Üniversitelerimiz, 12 Eylül öncesi yirmi yıllık süre içinde birer reform acenteleri haline getirilmiş ve aşırı derecede siyasallaşmıştır... 'Bizden- sizden yöntemi uygulanmak suretiyle ideoloji ağırlıklı bir ayıklama modeli ön plandadır... Fakülteler ve üniversitelerde sınavlar sadece ve sadece zevahiri kurtarmak amacına yöneliktir... Yeteneğin yerini ideolojik tercihlerin alması, üniversitelerde olumsuz bir ayıklamanın doğmasına yol açmakta, bu da başarı oranını düşürmektedir...

2. ...Eğitim sistemi, Batılılaşma süreci yeni norm ve önermelerle üniversitelerimizde tartışma konusu yapılmalıdır. Her kuruluş görüşlerini özgürce açıklamalıdır. Milli eğitim, milli bilim politikası kadar demokratik sistemimiz, dini sistemimiz de objektif boyutlarıyla üniversiteler ölçüsünde yeniden yorumlanmalı ve değerlendirilmelidir...

3. ...Üniversitelerimizin, özerklik (muhtariyet) veya merkeziyetçi yasalarla rayına oturabileceği felsefesi tartışmaya açılmalıdır...

4. ...Üniversiteler, doğrudan vakıf kuruluşları veya özel üniversiteler biçiminde halkın denetimine terk edilmelidir... Günümüzde, her yıl ÖSYM dışı yüz binlerce gencin okuma şansını yitirmesi en büyük milli felakettir. Bu nedenle, özel- vakıf üniversitelerinin kurulması büyük şirket ve kuruluşların bu vatana olan borçlarıdır..." (TY, Türkdoğan, 1992, 21-24).

Türk Ocakları 32. Olağan Büyük Kurultayı'nda konuşan Genel Başkan Nuri Gürgür, üniversitelerin akademik yükselmeler dışında araştırma faaliyetlerinden uzaklaştığını ve rekabet yoksunluğuyla kalitenin düştüğünü açıklamış ve şunları söylemiştir:

"Üniversitelerimizin vizyonsuzluğu devam etmektedir. Tüm üniversiteler yüksekokula dönüşmüş, ders verme tek faaliyet olarak görülmektedir. Araştırma faaliyetleri akademik yükselmeler dışında rağbet edilen bir uğraş olmaktan çıkmıştır. Üniversitelerimiz birinci öğretim yükünü kaldıramazken- özellikle gelişmekte olan üniversiteler- ikinci öğretim ile uğraşmaktadır. Öğretim üyeliği meslek olarak cazibesini yitirmiştir. Yetenekli gençler bu mesleğe girmek istememektedirler. Üniversitelerin kendi içlerinde Türkiye ve Dünya'da rekabete açık olmamaları daha da içeriye kapanmalarına neden olmaktadır. Rekabet yokluğu standartların ve kalitenin düşmesine yol açmaktadır. Mevcut yapı içerisinde üniversiteleri değişime ve yenileşmeye yöneltecek bir dinamizm bulunmamaktadır" (1998, 33).

Aynı konuşmada, eğitim fakültelerine de temas ederek, 1997 yılında 'İlköğretmen Okulları'na dönüştürülen okulların, hiçbir bilimsel araştırma ve analiz yapılmadan bazı bakanlık yetkilileri ve YÖK tarafından ortadan kaldırıldıklarını, hiç öğretmenlik yapmamış YÖK yetkililerince çeşitli fakültelerden öğretim elemanlarının toplanarak nasıl öğretmenlik yapılacağını anlatmalarını eleştirmiş, işletmeci, veteriner, ziraat mühendisi, gazeteci ve diğer meslek gruplarının öğretmen olarak

görevlendirilmesini yanlış bulduğunu ifade etmiştir (Türk Ocakları 32. Olağan Büyük Kurultayı, 1998,.33-34).

Türk Ocakları, üniversiteler ve üniversitelerin gelecekları hakkında düşüncelerini sunarken, üniversitelerde türban meselesine de değinmiştir. Nuri Gürgür düşüncelerini şöyle dile getirmektedir:

“Üniversite çağına gelen, her türlü yasal sorumluluğu ehil olduğu varsayılan, reşit bir insanın bir genç kızın başını nasıl örteceğine başkalarının karar vermesinin hukuki, insani ve haklı bir gerekçesi yoktur. Cumhuriyetin temel kuruluş ilkelerinden biri olan laikliğin, üniversitelerde başını örtmeyi tercih eden bir grup kız öğrencinin varlığıyla tehlikeye gireceğini, bunu dine dayalı sosyal ve toplumsal düzen kurmayı amaçlayan akımları güçlendireceği, sonuçta anayasal düzeni yıkma raddesine gelecek bir dizi anti-laik taleplerle rejimin altının oyulacağına ilişkin iddiaların, ülkemiz şartlarında ne sosyolojik, ne siyasal ve ne de tarihi haklılığı vardır. Bu konularda Türkiye ile İran’ı kıyaslamak objektif kriterlere dayanmayan zorlamalardır” (<http://www.turkocagi.org.tr/modules.php?name=Degerlendirme&pa=showpage&pid=257>).

2.1.10. Türk Ocakları’nın Dershane Anlayışı ve Dershane Eğitime Bakışı

Türk Ocakları, üniversitelerdeki öğretim teknikleri, kadroları ya da yapısal bozukluklarla ilgilenirken, bu sorunun kökeninin üniversiteye kadar verilen eğitimden kaynaklandığını düşünmektedir. Üniversitelere girmek için umut kapısı olan dershaneler konusunda oldukça endişe duyan ve Türkiye’de eğitimin özel dershanelerin ellerine bırakılmasından şikâyetçi olan Ocakların bu konudaki düşünceleri şöyledir:

“... Üniversite öğrencileri ‘irşad, mürşit, iptidai, değirmi’ kelimelerinin anlamlarını bilmiyorsa, ‘pars’ kelimesini 80 kişilik bir sınıfta sadece 4 kişi biliyorsa, ‘iflas’ ifadesi mübalağalı sayılabilir mi?... Bunun sebebi ne? Pek çok sebebi var, ama şu anda en önemli sebebi dershanelerdir, hepsi kaldırılmalıdır... Sadece sınıf geçmesi, o da dershaneler sayesinde oluyor. Ancak dershane kâğıtlarının yuvarlakları arasında Sinekli Bakkal, Namık Kemal, Vatan yahut Silistre yok...” (<http://www.turkocagi.org.tr/modules.php?name=News&file=article&sid=1523>).

Ocaklar, “Ortaöğretimde, Milli Eğitimde yaşanan karasızlık ve her yene bakana göre eğitim sisteminin değişmesi, gençlerin eğitim- öğretim ve meslek seçimlerinde düzeltilmesi mümkün olmayan problemlere neden olmaktadır. Bu konu ile ilgili ilk başta bir Milli Eğitim Planı oluşturulmalıdır. Üniversiteye giriş ve yerleştirme usulü milletin faydasına uygun biçimde projelendirilip, uygulanmalıdır. Gelişmiş ülkelerde görülmeyen üniversite hazırlık kursları, üniversiteye girebilme şansını devlet okullarının elinden almaktadır. Ayrıca yılda trilyonlarca para bu dersaneler akmaktadır. Özel dersaneler, eğitimden elde ettikleri gelirleri eğitimle ilişkisi olmayan sektörlerle yatırmaktadır. Bütün bu aksaklıkların giderilmesi ülke menfaati ve geleceğine yönelik bir Milli Eğitim Planına oluşturulmasına bağlıdır” diyerek dersanelere bakış açısını ortaya koymuştur (TY, 1996, s. 29-30).

2.2. Türk Ocakları'nın Öğretmen ve Öğretmen Eğitimine Bakışı

Türk Yurdu dergisinin eğitim bölümünde öğretmenlik mesleğine sık sık yer verilmiş ve öğretmenlerin maddi, manevi durumlarının iyileştirilmesi, yetiştirilmesi ve öğretmen akademileri üzerine makaleler yayınlamıştır. Özellikle 1974'ten sonra izlenen öğretmen yetiştirme politikası ve Mektupla Öğretim, Yaykur, Açık Yüksek Öğretim ve Hızlandırılmış Eğitim gibi uygulamalar, ülkemizde iyi öğretmen meselesini çok daha ileri boyutlara götürmüş, en başta gelmesi gereken ‘niteliği’ ortadan kaldırmıştır (TY, Özbacı, 1998, 8).

Öğretmenlik mesleğinin niteliğinin düşürüldüğünden yakınılırken, bu konuda yapılması gerekenler şöyle ifade edilmiştir:

- Milli eğitim siteminde öğretmenin yerini, önemini ve yetiştirilmesindeki esasları kapsayan bir kanun çıkarılmalıdır. Bu kanunda öğretmenlik, askerlik gibi düşünülmemeli ve devlet politikası olmalıdır.
- Öğretmen liseleri eğitim fakültelerine kaynaklık edecek düzenlenmeli ve öğrenciler bu şekilde eğitilmelidir.
- Öğretmen liselerinde görev yapacak öğretmenler en az 10 yıllık tecrübeye sahip olmalıdırlar. Bu tecrübe sadece akademik bilgiyle değil, değişen ve gelişen öğretmenlik mesleğinin esaslarına uygun şekilde belirlenmelidir.

- Geçmişte MEB öğretmen yetiştirmede pek başarılı olamamıştır. MEB, YÖK ve eğitim fakülteleri ortak çalışma geliştirmelidir (TY, Özbacı, 1998, s. 9-10).

Öğretmen Türk toplumu ile bütünleşecek şekilde ideolojik tartışmalardan uzak yetiştirilmelidir (TY, Arslantürk, 1998, 28). Öğretmeni sınav metası haline getirmekten uzaklaşılması öğretmen adayının katı kurallardan arındırılmaları gerekir (TY, Değirmencioğlu, 1990, s. 26).

Türk Ocakları Genel Merkezi ve Afyon Şubesi tarafından düzenlenen 5. Milli Eğitim Sempozyumu'nda (Milli Eğitimin Temel Esasları Ve Hedefleri Açısından Öğretmenlik Mesleği) öğretmenlik mesleği her yönüyle ele alınmıştır. Öğretmen yetiştirme sisteminde Anadolu Öğretmen Liseleri ve eğitim fakültelerinin rolü, öğretmen yetiştirmede modeller, pedagojik formasyon, hizmet içi eğitim, öğretmenlerin statüleri, özlük hakları ve çalışma şartları, öğretmenlik mesleğinin geleceği ve nasıl bir öğretmen konuları, sempozyumun ana hatlarını oluşturmuştur. Bu sempozyumda: öğretmenlik mesleğinin çekici hale getirilmesi, öğretmenlik mesleğinin standartlarının milletlerarası planda tanınması için gerekli tedbirlerin alınması, öğretmen adaylarının yeterli eğitim alıp, almadıklarının bir uzman heyet tarafından belirlenmesi önerilmiştir. Öğretmenlerin hizmet içi eğitimle günün şartlarına kavuşturulmaları, öğretmen adaylarının yurtiçi ve yurtdışı gezilerle branşlarında gerekli bilgi ve beceriye kavuşturulmaları, hizmet içi eğitim için Milletlerarası çerçevede mali ve teknik işbirliğinden faydalanılması dile getirilen konulardandır. Öğretmen maaşlarının, öğretmeni, ailesini ve mesleki niteliklerini iyileştirecek nitelikte olması öneriler arasındadır (Beşinci Milli Eğitim Sempozyumu, Ekinci, 1994, s. 35-44).

Milli Eğitimin Temel Esasları Açısından Öğretmenlik Mesleği isimli 5. Milli Eğitim Sempozyumu'nda, Anadolu öğretmen liselerinin geliştirilip, çoğaltılması ve bu okul öğrencilerine ÖSYS'den verilen ek puanın artırılması önerilmiştir. Aday öğretmenlere verilen burs ücretleri enflasyonla artırılmalı ve öğretmenlerin özlük hakları iyileştirilmeli, 'Öğretmen Personel Kanunu' çıkarılarak öğretmenlerin araştırma-geliştirme ve kendilerini yetiştirme istek ve arzuları teşvik edilmelidir önerileri sempozyumda sunulan bildirilerde yer almıştır (Beşinci Milli Eğitim Sempozyumu, Kuru, 1994, 56-57).

Öğretmen yetiştirme modelinde ise, toplumun gelişen ve değişen sosyal, kültürel ve ekonomik yapısı dikkate alınarak, ihtiyaç duyulan öğretmen modelinin yeniden belirlenmesi, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının programları; bu belirlemeler ve değerlendirmeler ışığında gözden geçirilmesi öne sürülmüştür (TY, Duman, 1994, 79).

Öğretmen yetiştiren kurumlarla ilgili ‘öğretmen formasyonu veren ve öğretmen yetiştiren Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Eğitim Yüksekokulları açma’ yetkisi elinde tutan MEB’in bu maddeyi işleterek bu okulları açması ya da bu maddeyi kaldırması önerilen sonuçlar arasındadır. Eğitim fakülteleri dışında, pedagojik formasyon eğitimi yapacak başka fakültelerde Eğitim Bilimleri gibi bölümlerin yaygınlaştırılması, tüm yükseköğretim kurumları mezunlarının, bakanlık ve YÖK’ün işbirliği ile eğitim fakültelerinde pedagojik formasyon eğitimine tabi tutulması ve buralardan alacakları sertifika ile istihdam edilmesi önerilmiştir (TY, Değirmencioğlu, 1994, 89-90).

2.3. Türk Ocakları’nın Zorunlu Eğitime Bakışı

Türk Ocakları, Türkiye’de eğitim sistemini değiştiren, 8 yıllık kesintisiz eğitim kararını veren 28 Şubat sürecinden önce ilköğretimin sekiz yıla çıkarılması ile ilgili “*İlköğretim sekiz yıla çıkarılarak İmam-Hatip liselerimizin orta kısmı fiilen kapanacaktır. İlköğretimin ikinci kademesinde bazı seçmeli dersler vasıtasıyla öğrencilerin orta öğretime, özellikle meslek liselerine hazırlanması eğitim sistemimizin temel ilkelerindedir. Bu yüzden İmam- Hatip liselerinin tercih edecek öğrencilere seçmeli bir ek din bilgisi, hatta Kur’an-ı Kerim dersi konması zarureti açıktır...*” önerisinde bulunmuştur (TY, Bayram, 1988, 4).

Türk Ocakları Genel Merkezi ve Kütahya Şubesi tarafından düzenlenen 6. Milli Eğitim Sempozyumu’nda (Orta Öğretimde Yeniden Yapılanma, 1996, 88) Türkiye’de eğitimin 8 yıla çıkartılması ile ilgili “ İlk ve ortaokullar birleştirilerek zorunlu eğitim 8 yıla çıkarılmalıdır” ifadesine yer verilmiştir.

Türk Yurdu dergisinin Kasım 1997’de yayımlan ‘Zorunlu Öğretim’ isimli makalesinde 8 yıllık kesintisiz eğitimin ideolojik düzeyde tartışılmasından son derece rahatsızlık duyulmaktadır. Özellikle, insanların çocuklarının hangi okullarda okutup

hangi okullarda okutamayacakları kararının devlet tarafından verilmesi toplumsal çatışmaya davetiye çıkaracaktır. Makalede İmam-Hatip okullarının orta kısmının kapatılması ise şöyle değerlendirilmektedir.

“... Kesintisiz eğitimle dinin elden gittiğini ileri sürmek, dinin varlığını imam hatiplerin varlığına bağlamak yanlıştır. İmam hatip liseleri 1950 öncesinde oluşturulan baskıcı yaklaşıma karşı ihtiyaçtan kaynaklanan bir tepki olarak doğmuş ve zaman içinde belirli fonksiyonları yerine getirmiştir. Ancak günümüzde bu okullar verimlilik ilkeleri açısından yetersiz bir hale gelmiş ve fonksiyonunu yitirmiştir. Bu okulların kapatılması ve bunların yerine yine toplumun değerlerine saygı gösteren ama teknolojik gelişmeleri dikkate alan, kaliteyi ön planda tutan, 21. yüzyılın örnek insan tipini yetiştirecek modern okullar kurulmalıdır... Ayrıca din eğitiminin bu derece siyasallaştırılması da dinin kendisine zarar vermektedir...” (TY, Selçuk, 1997, 50).

Türk Ocakları, Türkiye’yi 28 Şubat sürecine götüren Refah Partili Sincan Belediye Başkanı’nın ‘Kudüs Gecesi’ düzenlemesi ve CHP’nin örgütlediği ‘Kahrolsun Şeriat’ yürüyüşleri sonucunda alınan kararlarda RP ve askeri bürokrasi arasında orta yol arayışı içinde olmuştur. Türk Ocakları bu dönemde yaşanan iki olayın da arkasındaki zihniyete karşı çıkmıştır (Ersal, 2004, 96). Türk Yurdu Genel Yayın Müdürü M. Çağatay Özdemir:

“Eğitim gibi son derece hassas olan, dikkat sağduyu ve itimat isteyen bir meselenin bu kadar ayağa düşürülmüş olması hakikaten esef vericidir” diyerek eğitim sisteminin karmaşık bir dönem yaşadığını ifade etmiştir. Aynı makalede, “Yurt dışında (ABD, Fransa) pek çok ailenin çocuklarını kendilerinin eğittiklerini ve çocuğun bir öğretmen nezaretinde sınava alınıp, öğretmen onaylı diploma alabildiğini, bizde ise bütün çocukların aynı tip eğitime tabi tutulmasının hiçbir çağdaş ülkede görülmediğini yazmaktadır. Sonuç olarak, önemli olan eğitimin süresini kesintisiz arttırmak değil konusunu, öğretmen niteliğini, öğretim yöntemlerini ve toplumun eğitim algısını düzenlemektir. Bütün bunlar yapılırken siyasal zeminden uzak durulmalıdır. Sekiz yıllık eğitim 12 Eylül sonrasındaki okuma- yazma seferberliği gibi kaynak israfına yol açacaktır. Kesintisiz eğitim, Türkiye’de çıraklık eğitimi yok edecek ve ilköğretim okulları akademik başarı açısından bağımsız ortaokulların çok gerisinde kalacaktır. Ayrıca Türkiye, sekiz yıllık kesintisiz eğitimi sürdürebilecek dersliğe, branş öğretmene sahip değildir. İmam- hatiplerin orta kısmının kaldırılması, toplumun din eğitiminin nasıl yapılacağını tartışmasına sebep olacak, kesintisiz eğitim birey- devlet ilişkisinin zedelenmesine yol açacaktır”

düşüncesi ortaya konulmaktadır (TY, Özdemir, 1997, s. 49-51). Türk Ocakları, 32. Olağan Büyük Kurultayı'nda 8 yıllık eğitimle ilgili şu değerlendirmeyi yapmıştır:

“Eğitimizde en çok tartışılan konu şüphesiz sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulamasıdır. Türkiye zorunlu ilköğretim uygulamasını daha uzun yıllar tartışacak görünmektedir. Eğitimimizin yaygınlaştırılması ve her seviyede kalitesinin artırılması 21. yüzyıla girerken büyük bir önem arz etmektedir. 1997 yılında bu farklılıkların odağında sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulamasının yer aldığı görülmektedir. Eğitim süresinin artırılmasını tüm taraflar kabul etmektedir. Ancak bunun kesintisiz mi, kesintili mi olacağı (8 yıl, veya 5+3) konusunda bir anlaşma bulunmamaktadır. Bu tartışma bir yana bu iki yaklaşım da birbirine temel olarak çok benzemektedir. Çünkü her iki yaklaşımda da öğrenci "şartlandırılması" gereken bir meta olarak gözükmektedir. Öğrenciyi kim önce ele geçirirse onun bir kopyası olacağı düşünülmektedir. Toplumun merak ettiği bir konu da zorunlu ilköğretim amacıyla vatandaşlardan toplanan katkı paylarının ne olduğudur? Yaygın kanı, toplanan katkı yapılarının bütçe açıklarını kapatmak için kullanıldığıdır” (1998, 31).

2.4. Türk Ocakları'nın Paralı Okullara Rehberlik Hizmetleri'ne Bakışı

Türk Ocakları ve Genel Merkezi ve Kütahya Şubesi tarafından 4-5 Ekim 1996 yılında düzenlenen ‘Orta Öğretimde Yeniden Yapılanma’ isimli Altıncı Milli Eğitim Sempozyumunda orta öğretimdeki sistem arayışları, paralı ve özel okullar ve rehberlik hizmetleri gibi pek çok konuda tebliğ sunulmuştur.

Altıncı Milli Eğitim Sempozyumu'nda paralı okullar konusu gündeme getirilmiştir. Bu konuda, Türk eğitim sisteminin içinde bulunduğu krizlerin aşılması konusunda para okulların önemli rol oynayabileceği dile getirilmiştir. “Paralı okulların yaygınlaşması ile eğitimin kapasitesi genişlemiş ve daha etkili bir şekilde eğitime duyulan talepler karşılanmış olur. Paralı okulların yaygınlaştırılmasıyla eğitim sektöründe yarış başlar ve bu rekabetle birlikte eğitimin niteliği yükselebilir. Bu okulların yaygınlaştırılması eğitimin çok yönlü ve daha çeşitli olmasını sağlayabilir. Çünkü paralı okullar, tek tip sistemin etki alanında bulunan okul ve öğrenci potansiyelini azaltır” önerileri sunulmuştur. Bu okullara devlet yardımı ve öğrencilerin devlet yardımıyla parasız okuyabilmesi de önerilerdendir.

Bu sempozyumda, eğitimde aile rehberliği ve okul-aile ilişkileri de gündeme getirilmiştir. Başta öğretmenler olmak üzere eğitim kurumlarında görev yapan bütün personele beşeri ilişkilerin incelikleri öğretilmelidir. Okul-aile, öğretmen-veli ilişkileri bir çalışmayla yeniden düzenlenmelidir. Anne-baba eğitim el kitabı yazılmalıdır. (Altıncı Milli Eğitim Sempozyumu, Bayraktar, 1996, 129). Eğitimde verimliliğin artması açısından önemli olan rehberlik hizmetleri, çocuğun ve gencin şahsiyet bütünlüğünü dikkate alınmalıdır. Rehberlik ve danışma birimlerinin daha profesyonel çalışması ve elemanlarının kaliteli yetişmesi için üniversiteler ve Milli Eğitim Bakanlığı ortak çalışma yapılmalıdır. İnsanın maddi-manevi ihtiyaçları da göz önünde bulundurulmalıdır. Velilere ve öğretmenlere rehberlik seminerleri düzenlenmelidir. Okullarda, öğrencilerin faaliyetlerine imkân hazırlanmalı ve serbest etkinlik düzenlemelerine teşvik edilmelidir. Öğrencilere yeteneklerini geliştirebilecekleri projeler verilmelidir (Altıncı Milli Eğitim Sempozyumu, Çamdibi, 1996, 135).

BÖLÜM III

TÜRK OCAKLARI EĞİTİM VE KÜLTÜR VAKFI İLE ÖZEL TÜRK YURDU OKULLARI VE ETKİNLİKLERİ

3.1. Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı'nın Kuruluşu ve Amaçları

İnsanoğlunun var olduğu günden itibaren toplu halde yaşamının getirdiği bir takım kurallarla şekillenen devlet ve devlet organları siyasi aktör olmaktan çok halkın huzur ve güven içerisinde yaşamasını hedeflemektedir. Yeryüzünde bugüne kadar kurulmuş, yıkılmış veya devam etmekte olan devletlerin himayesi altında yaşattığı insan topluluklarına karşı bir takım sorumlulukları vardır. Bunların başında halkına iş, huzurlu ve güvenli bir yaşama alanı, adalet ve hukuk, ihtiyaçların karşılanması adına yapılan yatırımlar gelmektedir. Elbette devletin en önemli görevi, halkını refah ve mutluluğunun sağlamaktır. Gerek İslamiyet öncesi, gerekse İslamiyet sonrasında kurulan Türk devletlerinde bu görev sözlü ve yazılı eserlerde önemle vurgulanmıştır. Örneğin Kutadgu Bilig başta olmak üzere, hükümdarlara, şehzadelere ve devlet adamlarına devlet yönetiminin inceliklerini anlatmak maksadıyla yazılmış pek çok siyasetname veya vasiyetname türü eserler vardır. Bu eserlerin ortak noktası; devlet adamlarının görevi halkı için huzurlu, güvenli, ekonomik ve sosyal alanda adaletli bir devlet düzenini yürütmektir. Devletin kurduğu düzen, halkı iş sahibi yapacak, üretici olan halk ürettikleriyle devlete vergi verecek, bu vergiyle devlet ordusunu besleyip halkına daha rahat istihdam alanları açacaktır. Böylece devlet sosyal ve ekonomik hayatta düzenleyici bir rol oynayacaktır. Fakat her şey kuralları koyup, yürütmek ile sınırlı değildir. Oluşturulan düzen içerisinde gelir dağılımının nasıl olacağı önemlidir. Toplumun her kesiminin aynı gelire ve yaşam standardına sahip olması mümkün olamaz. Her toplumda farklı gelir seviyesine sahip gruplar olacak ve toplumda sosyal tabakalaşma meydana gelecektir. Devletin bu gelir dağılımındaki dengeyi sağlaması gerekmektedir. Günümüzde devletin bu görevini yerine getiren kurum veya kuruluşlar mevcuttur. Bu kurumlara genel olarak vakıf denmektedir.

Vakıf, kişilerin kendilerine ait menkul veya gayrimenkul mallarını ya da paralarını cemiyetin yararına bağışlamaları olarak tanımlanabilir (Ünal, 2002, 241). Vakıf eserlerine hanlar, hamamlar, çeşmeler, köprüler, okullar örnek verilebilir. Bu

eserlerin korunması ve yaşatılması için bugün Vakıflar Genel Müdürlüğü görev yapmaktadır. Vakıf kavramı, vakıflar Genel Müdürlüğünce şöyle tanımlanmakta ve açıklanmaktadır:

“1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 101. maddesinde vakfın tanımı "gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal toplulukları" olarak yapılmıştır. Vakfın amacı; Hukuka uygun, belirli, anlaşılabilir olmalı ve süreklilik arz etmelidir. Cumhuriyetin Anayasa ile belirlenen niteliklerine ve Anayasanın temel ilkelerine, hukuka, ahlâka, millî birliğe ve millî menfaatlere aykırı veya belli bir ırk ya da cemaat mensuplarını desteklemek amacıyla vakıf kurulamaz. Vakfa özgülenecek malvarlığı ise vakfın amacını gerçekleştirmeye yeterli olmalı, vakfın amaç veya devamını imkansız veya yararsız hale getirmemelidir. Gerçek ya da tüzel kişiler vakıf kurabilirler. Ancak kurucu gerçek kişi ise Türk Medeni Kanununda belirlenen fiil ehliyetine sahip olmalı, tüzelkişi ise fiil ehliyetine sahip olmakla birlikte, kuruluş statüsünde vakıf kurabileceğine ve vakfa malvarlığı özgüleyebileceğine dair hüküm olması gerekir. Vakıflar özel hukuk tüzel kişisi olup, Türk Medeni Kanununun 48. maddesinde belirtilen tüm hak ve yetkilere sahiptir. Vakıflar Genel Müdürlüğü denetim makamı olup, vesayet makamı *değildir”*

(http://www.vgm.gov.tr/03_VakifNasilKurulur/001_VakifKurmak/vakif_nedir.cf m).

“Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı da bu şartlarla 1989 yılında 25 üyenin katılımıyla kurulmuştur. Vakfın gayesi, Vakıf Senedinin 3. Maddesinde şöyle ifade edilmiştir; “Türk milliyetçiliği mefkûresinin ilelebet yaşatılması, yüceltilmesi ve gelecek nesillerin en büyük istinatgâhı kılınması, millî kültür, millî ahlâk ve manevî değerlerin korunması ve inkişafı ile millî birlik ve içtimâî ahengin sağlamaştırılması ve Türklüğün yüceltilmesi için; Müslüman, milliyetçi, vatansever, öz değerlerine bağlı, medeniyetçi, çalışkan, vasıflı ve fedakâr nesillerin yetiştirilmesi, eğitilmesi, korunması ve desteklenmesi; bu ölçülerle yetişmiş gençlerin ilim, fikir, sanat ve iş hayatlarında, milletimiz için faydalı birer mümtaz şahsiyet hâline gelmelerinin teşviki ve onlar için iş ve faaliyet imkân ve sahalarının yaratılması, maddî ve manevî her türlü destekle mücehhez kılınmaları; gelecek Türk nesillerinin vücut ve kafaca sıhhatli olmalarını temin edecek tedbirlerin alınması; devlet, millet ve vazife uğruna şehit vermiş muhtaç ailelerle, aynı sebeplerle yaralanmış, sakat kalmış, işinden ve mesleğinden olmuş veya benzeri imkânsızlıklara düşürülmüş şahıslara maddi ve manevî yardımlarda bulunulması ve özellikle eğitim sahasında desteklenmeleri;

millî düşünce, kültür, dil ve sanatın idamesi, tekâmülü, korunması, yaygınlaştırılması ve her türlü vasıta ile neşri; Türkiye dışında yaşayan Türk toplulukları da dâhil bütün Türk dünyasının kültür varlıklarının araştırılıp geliştirilmesi ve tanıtılması; yukarıdan beri sayılan bütün bu sahalarda gerekli teşebbüslerde bulunulması, müesseseler kurulması, kurulmuş bulunanlara iştirak edilmesi ve desteklenmesi” vakfın gayesidir. Vakıf, Kuruluşundan itibaren Eğitim ve Kültür alanında çalışmalar yapmaktadır. 1995 yılında ilk defa Dershane öğretime açarak eğitim çalışmalarına başladı. 13 Haziran 1996 tarihinde İlkokul ve Anadolu Lisesi öğretime başlamıştır. Okulun adı 10 Ekim 1997 tarihinden itibaren Özel Türk Yurdu İlköğretim Okulu, Özel Türk Yurdu Lisesi ve Anadolu Lisesi olarak tescil edilmiştir” (<http://www.turkocagi.org.tr/toek.php>).

7 Mayıs 2005 tarihinde 12. Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı genel kurulu yapılmış ve yönetim kurulu başkanlığına Nevzat Kösoğlu getirilmiştir. Vakfın yönetim kurulu dışında bir de denetleme kurulu vardır. Bu iki kurulun da birer başkanları ve üyeleri bulunmaktadır.

3.2. Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı'nın Sosyal ve Eğitsel Çalışmaları

Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı, sosyal alanda başlattığı burs çalışmaları başlatmıştır. Toplumun her türlü yükselişinin temelini yetişmiş insan unsuru oluşturduğundan geleceğe yatırım yapmak adına pek çok öğrenciye burs vermektedir. Özellikle Sovyetler Birliği'nin dağılma sürecinde, Türk cumhuriyet ve topluluklarının daha ilk açılış döneminde, bu topluluklardan Türkiye'ye öğrenim görmek üzere öğrenciler getirilmiştir. Toplam 45 öğrenciye burs veren vakıf, bu öğrencileri Türkiye'deki üniversitelere yerleştirmiş ve bütün ihtiyaçlarını karşılamıştır. Vakıf, Türk Cumhuriyet ve topluluklardan gelen lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerine de burs vermekte, beklenmedik zorluklarla karşılaşan çok sayıda öğrenciye de her türlü kolaylığı sağlamaktadır. Vakıf Türk üniversitelerinde, Türk şive ve lehçelerini yeterince bilenlerin olmadığını düşündüğünden Kırgızistan ve Türkmenistan'daki devlet üniversiteleriyle işbirliği yapmaktadır. Bu üniversitelerin Kırgız Dili Edebiyatı ile Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde eğitim almaları için öğrenciler göndermektedir. Vakıf, Türkiye Cumhuriyeti'nde de az sayıdaki öğrencilere burs vermektedir.

Vakfin sosyal alandaki çalışmaları burslarla sınırlı değildir. Vakıf 1991 yılından beri, kurban kesimi yapmaktadır. Kesilen kurbanları muhtaç olan yerlere ulaştırılması konusunda hizmet vermektedir. Kurban kesecek olanlar her yıl tespit edilen miktardaki kurban parasını vakfin açtığı banka hesabına yatırmaktadır. Vakfin görevlileri, Kuzey Irak ve Azerbaycan'a giderek kurban satın almakta, kurbanları usulüne uygun bir şekilde kestirmekte ve muhtaç ailelere dağıtmaktadır. Azerbaycan'da özellikle çadırlarda yaşayan Karabağ göçmenlerine, cephedeki askerlere, Kuzey Irak'taki muhtaç Türkmen ve Kürt ailelerine dağıtılmaktadır. Kurbanlar, verilen vekâletlere göre Azerbaycan, Kırım, Kerkük ve Kırgızistan çeşitli bölgelerinde kesilerek dağıtılmaktadır. Fakat kurban bağışı yapılan yılda herhangi bir felaket yaşanmışsa o bölgede de kurban kesilmektedir. (Örneğin Pakistan depremi gibi) 2004 yılında yüz elli kişiye ait kurbanlar kesilerek Karabağ göçmenlerinin yaşadığı çadır kentlerde dağıtıldı. Bu çalışma Gençliğe Yardım Fonu ile birlikte yürütüldü. Kurbanların geri kalanı Bakû'de kesilerek etleri Yetimler Yurdu dağıtıldı. Kerkük'te kesilen kurbanların etlerinin bir kısmı, daha önce Saddam'ın zulmünden yerini yurdunu terk etmiş olup da, şimdi Kerkük'e dönmeye ve yerleşmeye çalışanların oluşturduğu çadır kentlerde dağıtıldı. Diğerleri de yine yurdunu terk etmiş ve şimdi dönüp Kerkük'ün varoşlarında tutunmaya çalışan Türkmenlere dağıtıldı. Bu çalışmaları, önceki yıllarda olduğu gibi Türkmeneli Vakfı Başkanı yürüttü. Kırım'daki çalışmalar da Kırım Tatar Millî Hareketi Başkanı tarafından yürütülmüştür. Kurban etlerinin bir kısmı geçen yıllardaki gibi okullarda, camilerde toplanan halk tarafından pişirilerek topluca yenildi, bir kısmı da evlere dağıtıldı.

Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı sosyal ve eğitsel çalışmaları programlı bir şekilde yürütmektedir. Vakıf, Türk Cumhuriyet ve topluluklarından gelen öğrencilerin Türk üniversite ve toplumuna uyumlarını sağlamak amacıyla çalışmalar yapmaktadır. Kardeş öğrenciler, T.C. öğrencileri ile birlikte gezilere götürülmekte ve ortak eğlenceler düzenlenmektedir. Öğrenciler yöresel etkinlikleri de katılmaktadırlar. (Örneğin, Konya Türk Ocakları şubesi tarafından düzenlenen Düğün yemeği şöleni) Öğrenciler özel gün ve haftalarda, örneğin 18 Mart Çanakkale Zaferi kutlamaları için, çeşitli şehirlere götürülmektedir. Buradaki amaç, Türkmen öğrencilere Türkiye'nin tarihi değerlerini öğretmektir. Okullarında çok başarılı olan yüz Türk öğrenci ile kardeş öğrenciler "**Kardeşlik Şöleni**"nde bir araya getirilmekte ve başarılı olan 18 öğrenciye ödülleri verilmektedir. Geziler dışında Türkmen öğrencilerle vakıf merkezinde, küçük gruplar halinde çeşitli kültürel konularda ve meselelerde sohbetler düzenlenmekte ve

öğrencilerin bu çalışmalara katılması teşvik edilmektedir. Türkmen Cumhuriyetlerinden yerel halk sanatçıları katılımıyla konserler verilmektedir. Bu konserlerde zaman zaman Kültür Bakanlığı ve Türk sanatçılar da yer almaktadır. Şiir dinletileri de vakfın faaliyet alanındadır (Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı, 1996, ss. 1-11).

3.3. Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı'nın Başarı Ödülleri

Vakıf tarafından Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tataristan, Başkırdistan, Kırım ve Gagauzlar'dan gelen ve üstün başarı gösteren öğrencilere, YÖK ve üniversitelerin rektörlükleri işbirliğiyle ödüller verilmektedir. Dağıtılan ödüller içinde, İslam dini, Türk Tarihi ve kültürüne ait konulardan oluşan kitap setleri, para ve başarı belgeleri bulunmaktadır. Öğrencilerin başarıları devam ettikçe ödüller de vermeye devam edilmektedir. Ödüller düzenlenen törenlerle sahiplerini bulmaktadır. Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tataristan, Başkırdistan, Kırım ve Gagauzlar'dan gelen öğrenciler dışında T.C. vatandaşı öğrencilere de ödül verilmektedir. Türk öğrencilerden Sanat Tarihi, Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih dalında okuyan 1. sınıf öğrencilerine başarı ödülleri verilmektedir. Örneğin 1994- 1995 eğitim öğretim yılında toplam 500 öğrenciye başarı ödülü verilmiştir.

Kültürel faaliyetler kapsamında, Türk Dünyası Edebiyatları örneklerini içeren bir ansiklopedi Kültür Bakanlığı katkısı ile hazırlanmıştır. Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan lehçelerinde hazırlanan kitapların bu ülkelerdeki kütüphane ve akademik kuruluşlara dağıtımını da TİKA aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. 2006 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı'na "**KÜLTÜR ANMA VE ARMAĞAN ESERLER**" dizisi kapsamında yayımlanmak üzere Arif Nihat Asya anısına bir eser hazırlanması teklif edilmiştir. Teklif Bakanlık tarafından kabul edilerek vakfa sipariş verilmiştir. Eser, 380 sayfa büyük boy kitap olarak hazırlanıp bastırılmış ve bakanlığa 2006 sonunda teslim edilmiştir.

3.4. Özel Türk Yurdu Okulları'nın Tarihçesi, Vizyonu ve Misyonu

Özel Türk Yurdu Okulları eğitim hayatına ilk adımını, TOEK (Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı) tarafından 1995 yılında dersane öğretimiyle atmıştır. 13 Haziran 1996 yılında ilkokul ve Anadolu Lisesi öğretime başlamış ve okulun adı 10

Ekim 1997 tarihinden itibaren Özel Türk Yurdu Okulları olarak tescil edilmiştir. Okul sadece Ankara'da faaliyet göstermektedir, herhangi bir yerde şubesi bulunmamaktadır.

1997 yılında İspir Eğitim Merkezi ve Ticaret Limitet Şirketi hisselerinin %99,7'sini Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfına devretmiştir. 10 Ekim 1997 tarih ve 201 sayılı karar ile okulun adı Özel Türk Yurdu İlköğretim Okulu, Özel Türk Yurdu Lisesi ve Anadolu Lisesi olarak değiştirilmiştir. 1999 yılı Ekim ayında İsem İspir Merkezi Ticaret Limitet Şirketi adı Yurt Eğitim Kurumları Ticaret Limitet Şirketi olarak değiştirilmiştir. Okulun kurucusu TOEK vakfi başkanı Nevzat Kösoğlu'dur. Okul, Türk Silahlı Kuvvetleriyle bilgi alışverişinde olup çok sayıda şehit çocuğunu ücretsiz olarak okutmaktadır. 2001-2002 eğitim- öğretim yılında okulda yabancı dil Ağırlıklı lise öğretimine başlanmıştır. Okulun tamamında 25 derslik, fen fizik, biyoloji -kimya laboratuvarları, kütüphane, dil eğitim laboratuvarları, müzik resim odaları, okul idareci odaları, rehberlik servisi odası, büro ve muhasebe odası, çok amaçlı salon ve yemekhane bulunmaktadır (<http://www.turkyurdu-okullari.com/index-n.htm>).

Okulun vizyonu, var olduğu noktada yeni bir çığır açmak; çağın gerektirdiği kalitede bir eğitim, öğretim ve disiplin anlayışıyla yurt içinde ve yurt dışında aranan bir kurum olmak şeklinde tanımlanmaktadır.

Okulun misyonu, eğitim ve öğretim programlarını, Türk Millî Eğitiminin temel ilke ve amaçları doğrultusunda ve çağın gerektirdiği bütün imkânları kullanarak uygulamak, öğrenci merkezli bir eğitim anlayışıyla öğrencilerin kendilerini gerçekleştirebilecekleri bir ortam hazırlamak, böylece eğitim ve öğretim kalitesini en üst bir seviyeye çıkarmak temel işlevdir. Türk kültürünün değerlerini ve Atatürk ilkelerini evrensel bir bakışla bütünleştirebilen, bireysel farklılıkları dikkate alarak kendini ve toplumunu sürekli geliştiren, değişime açık, kendisiyle barışık, sağlıklı, güven duygusu ve öz denetimi gelişmiş, ilişkilerinde dürüst ve hoşgörülü, kendisi, Türk milleti ve dünya geleceği için sorumluluk almaya hazır bireyler yetiştirmek şeklinde açıklanmaktadır (<http://www.turkyurdu-okullari.com/index-n.htm>).

3.5. Özel Türk Yurdu Okulları'nın Amaçları, İlkeleri ve Bölümleri

Özel Türk Yurdu Okulları internet sitelerinde amaçlarını belirtirken Buckel'in "Yurt savunmasının en ucuz yolu eğitimidir" sözünü slogan olarak kullanmaktadır. Okul amaçlarını şu sözlerle dile getirmektedirler:

Atatürk ilke ve inkılâplarına ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerleri benimseyen ailesini, vatanını, milletini seven, beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı, iyi insan ve vatandaş yetiştirmek, öğrencilerin ilgi yeteneklerini geliştirerek, gerekli bilgi ve beceriler kazandırıp meslek sahibi insanlar yetiştirmektedir. Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını kavratmak, Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı ve yaratıcı seçkin bir ortağı yapmaktır (<http://www.turkyurdu-okullari.com/index-n.htm>).

Özel Türk Yurdu Okulları ana sınıfı, ilköğretim, lise ve Anadolu Lisesi olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır.

3.6. Özel Türk Yurdu Okullarında Eğitim ve Faaliyetler

Okullarda eğitim 09.00'da başlayıp 15.30'da bitmekte, 16.30'a kadar etüt yapılmaktadır. Okulun Milli Eğitim Bakanlığı'ndan izin belgeleri mevcuttur. T.C Milli Eğitim Bakanlığı, "Yurt Eğitim Kurumları Ltd. Şirketine" "Özel Türk Yurdu İlköğretim Okuluna verilen ruhsatname çerçevesinde "Özel Türk Yurdu Anaokulu" ve "Özel Türk Yurdu Lisesine verilen ruhsatname çerçevesinde "Özel Türk Yurdu Ortaokulu" isimleri altında hizmet vermeye yetkili kılınmış olup "Anaokul" ve "Ortaokul" için ayrıca ruhsatname düzenlemeye gerek görmemiştir (<http://www.turkyurdu-okullari.com/index-n.htm>).

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

XX. yüzyıl dünya tarihi için ilklerin yaşandığı ve çok uluslu imparatorlukların sarsılmaya başladığı bir yüzyıl olmuştur. Bunun sebebi kuşkusuz Fransız İhtilalidir. 1789 yılında Fransa'dan esen özgürlük rüzgârları Osmanlı'ya ulaştığında devlet toz bulutuyla savrulmaya başlamıştır. Milliyetçilik akımından kaynaklı siyasal problemler Osmanlı'yı sarmıştır. Çok milletli bir yapıya sahip olan Osmanlı Devleti bir milletleşme sürecine doğru gitmeye başladı. Ancak bu milletleşme süreci devletin himayesindeki gayrimüslimler arasında daha çabuk yayılmıştır. Her millet artık kendi devletini kurmayı hedeflerken en çok yarayı çok uluslu imparatorluklar almıştır. 1299-1789 yılına kadar çok milletli yapısını devam ettiren ve bütün halkını Osmanlı kabul eden imparatorluk artık ciddi bir bölünme ile karşı karşıyadır. Devletin ileri gelenleri, aydınları çok uluslu yapıyı bir arada tutabilmek için kurtuluş çareleri aramıştır. Fakat her çözüm yeni bir sorunun da beraberinde getirmiştir. Osmanlılık düşüncesi, hangi soydan hangi dinden olursa olsun devlet sınırları içinde yaşayanları 'Osmanlı Milleti' olarak görüyordu. Bu ideolojiyle Türk, Ermeni, Yahudi, Bulgar, Arnavut her soy Osmanlı kabul edilecek ve milliyetçiliğin açtığı yara Osmanlı Devleti'ni eski gücüne kavuşturmakla kapanacaktı. Ancak bu halkları birbirine bağlamak tek bir millet olarak görmek mümkün değildi. Çünkü aralarında kültürel, tarihi ve ruhsal bir bağ yoktu. Onların ki sadece yöneten-yönetilen ilişkisiydi. Birbirine bağlanıp tek bir millet gibi yaşamayı istemeyen halklar Osmanlı içinde erimeyi hiç istemiyorlardı. Yani Osmanlılık düşüncesi ihtiyaçları karşılayamazdı. Her ne kadar Tanzimat ve Islahat fermanları yayımlandıysa da ortada yine bir milletleşme ve özgürlük düşünceleri dönüp duruyordu.

Yavuz Sultan Selim'in son Mısır seferiyle halifelik Osmanlı Devleti'ne geçmiş ve Osmanlı Devleti teokratik yapıya bürünmüştür. Dinin devlet işlerine girmesiyle hukuk, eğitim, vergi, askerlik gibi konular İslam'ın, Kur'an'ın ışığı altında ele alınmış ve Osmanlı Devleti İslam kurallarına göre yönetilen bir devlet halini almıştır. İslamcılık düşüncesi Osmanlı'yı kurtarma reçetesinde adı geçen düşüncelerden biriydi. İslamcılık akımı, devletin kötü gidişatını şeriatın bütünüyle uygulanamamasına bağlıyordu.

Özellikle II. Abdülhamit'le birlikte revaç bulan İslamcılık, Müslüman halkla gayrimüslim halkın bir arada yaşamayacağını farkındaydı. Oysa Müslüman birliği oluşturmak hepsinden zordu. Osmanlı Devleti, Vahabi ayaklanması, halifeliğin Türklerde olmasına muhalif eden Arapların varlığı, Napolyon'un Mısır'ı işgali sırasında Mısır Mısırlılarından düşüncesi, Mehmet Ali Paşa'nın Osmanlı padişahına karşı Mısır ordularının başında olması Müslüman birliği için geç kalındığının ispatıdır. Müslüman olmayanların da varlığına son verme çağının geçtiği de göz önüne alınırsa İslamcılık ideolojisi askıda kalmalıydı.

Batıcılık düşüncesi de bir diğer kurtuluş çaresiydi. Yükseliş dönemiyle birlikte dünyadaki en güçlü devlet haline gelen Osmanlı bu gösterişin esiri olunca gözlerini dünyaya ve özellikle batıya kapamıştı. Fakat XVII.-XVIII. yüzyıllarda geri kalmışlığının farkına varmış ve giriştiği ıslahat hareketleriyle çıkış yolu aramaya başlamıştır. Böyle bir ortamda batıyı ve uygulamalarını örnek almanın yerinde olacağı düşüncesini savunana batıcılar, Osmanlı toplumunun bu değişime henüz hazır olmadığını farkında değillerdi. Batının hukuk, kadın hakları, laiklik, eğitim, giyim kuşam uygulamalarını Osmanlı'ya uyarlamak neredeyse imkânsızdı. Osmanlıcılık ve İslamcılıktan sonra batıcılık da sadece söylemlerle ve düşüncelerle sınırlı kaldı.

Geriye tek bir ideoloji kalmıştı. O da Türkçülüktü. Avrupa'daki Türkoloji çalışmalarının hızlanması, Abdülhamit döneminde basın etkisi, yurt dışında eğitim gören Osmanlı aydınları ve fikir adamları, III. Selim devrinde açılan daimi elçilikler Osmanlı'da milliyetçiliğin yayılmasına ön ayak oldu. İlk başlarda dilde sadeleşme üzerinde duran aydınlar zamanla siyasi aksiyon haline getirdikleri Türkçülüğü sistemleştirdiler. Özellikle Azerbaycan ve Kırım'dan gelen Türkçülerle, Türkçülük hareketi bir şuur haline geldi. Art arda kurulan Türkçü derneklerin (Türk Derneği, Türk Yurdu Cemiyeti, Genç Kalemler gibi) en ses getireni Askeri Tıbbiyeliler tarafından kurulan Türk Ocakları olmuştur.

Türk Ocakları kısa zamanda toplumun ilgisini kazanmıştır. Ocaklar, Türkler arasında milli şuurunu oluşturarak, Türk milletinin geçirdiği zor sınavları (Balkan savaşları, Birinci Dünya ve Kurtuluş Savaşları) en az badireyle atlmasına yardımcı olmaya çalışmıştır. İttihat ve Terakki üzerinde de etkili olan ocaklar, özellikle gençlere

Türk milliyetçiliği düşüncesini aşlamaya çalışmış ve Türkçülük idealinin tartışıldığı bir okul haline gelmiştir.

Meşrutiyet, Milli Mücadele ve Cumhuriyet yıllarında organize faaliyetleri sayesinde ülke geneline yayılan, pek çok aydını içinde barındıran Türk Ocakları Cumhuriyet'in kurucularının büyük bir kısmını da içinden çıkarmıştır. Zaman zaman devlet siyasetinde söz sahibi olmuş, genel başkanı Hamdullah Suphi Tanrıöver milletvekili ve Milli Eğitim Bakanı olarak görev yapmıştır.

Türk Ocakları, cumhuriyet rejimini çabuk benimsemiştir. Atatürk ilke ve devrimlerine sahip çıkmış, her devrimin doğru ve eksiksiz anlaşılması için çaba sarf etmiştir. Yaygın eğitim kurumu olarak görev yapan ocaklar sosyal, eğitsel ve kültürel faaliyetler yapan aydınlar topluluğu olarak tanımlanmıştır.

CHF'nin kültür şubesi haline gelen Türk Ocakları, çok partili hayata geçiş döneminde SCF denemesi ve Menemen olayının etkisiyle güç kaybetmiş ve Atatürk'ün bütün güçleri CHF'de toplamak istemesiyle 1931 yılında kapanmıştır. Türk Ocakları'nın yerini Halkevleri almıştır.

1949-1980, 1980 ve sonraki dönemde tekrar faaliyet gösteren ve bugünde Türkiye genelindeki 76 şubeye sahip Türk Ocakları ilk kuruluş yıllarında yakaladığı kabullenişliğini ve kalabalık üye topluluğunu bir daha hiç sahip olamamıştır.

Bugün hala yayın hayatına devam eden Türk Yurdu dergisi, Türk dünyası ve Türkiye meselelerini en akılcı, en çağdaş ve en doğru şekilde çözümlerinde ön ayak olmaktadır. Akademisyen, gazeteci, yazar ve eğitimcilerin her ay düzenli olarak kaleme aldıkları siyasi, eğitsel, kültürel konularla Türk milletinin ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin geldiği noktalar dile getirilmektedir. Türk Ocakları bünyesinde kurulan sanat ve edebiyat kolu, akademik çalışma grubu, hanımlar heyeti, gençlik kolları hars heyeti, Türdam gibi kollar düzenli çalışmaktadır.

Günümüzde 'Yaşlı amcalar' topluluğu olarak görülen Türk Ocakları, yobazlığın, körelmişliğin ve geri kalmışlığın aile ve okul eğitimiyle aşılabacağına inanarak, batının bilim teknikleri ışığında çağdaş Türk eğitim modelini öngörmektedir. Ocaklara göre

dilini, tarihini ve kültürünü kaybetmiş milletler bir devlet kursalar bile uzun ömürlü olamayan, kendi hukuk, eğitim, siyasi düzenlerini kuramayan niteliksiz ve geçici topluluklar olarak kalırlar.

4.2. Öneriler

Türk Ocakları ile ilgili çalışmalar ocakların kuruluşu, Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemi faaliyetleri, Türk Ocakları ve Türk milliyetçiliği şeklindedir. 1912- 1931 yıllarını konu alan çalışmalar birbirini tekrar eder niteliktedir. Özellikle Cumhuriyet döneminde yoğunlaşan çalışmalar 1931 ile son bulur. 1949- 1980 arası ve günümüz dönemi pek çalışılmamıştır. Ayrıca Türk Ocakları'nın siyasi yönü irdelenmiştir. Örneğin Ocakların ekonomi anlayışı, özellikle Türk Dünyasıyla ilişkilere bakış açısı, komünizme karşı duruşu, sözde Ermeni soykırımına tepkisi, gençlere bakış açısı, öğretmenlerin geleceği, ahlak kuralları, kadın hakları, aile ilişkileri, 21. yüzyıl milliyetçiliği gibi hususlar çalışılmaya değer konulardır. Türk Ocakları'nın yayın organı olan Türk Yurdu dergisinin tarihi, görüşleri ve eleştirileri de araştırılabilecek konular arasındadır. Ocakların her şubesi de ayrı ayrı incelenebilir. Her şube genel merkeze bağlı hareket etse bile buldukları illerde, ilçelerde ses getiren faaliyetlerde bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

- Acar, İ. (2005), *Türk Ocakları*, Balıkesir: Türk Ocakları Balıkesir Şubesi Kültür Yayınları.
- Acar, İ. (2008), *Türk Milliyetçiliği*. Balıkesir: KPSS Kurs Merkezi Kültür Yayınları.
- Acun, R. (2009), “Bilim ve Teknoloji Yarışında Türkiye”, *Türk Yurdu*, 29 (261).
- Açıkgöz, N. (1990), “Liselerde Divan Edebiyatı Öğretimi”, *Türk Yurdu*, 10 (33), 37-41.
- Akalın, Ş.H. (2001),” Bilişim Çağı ve Türkçe”, *Türk Yurdu*, 21 (162-163), 26-29.
- Akçura, Y. (1990), *Türkçülük*, İstanbul: Toker Yayınları.
- Akçura, Y. (2001), *Yeni Türk Devleti'nin Öncüleri*, Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Akçura, Y. (2008), *Türkçülüğün Tarihi*, İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Akçura, Yusuf (1993), *Üç Tarz-ı Siyaset*, Ankara: Lotus Yayınevi.
- Akkutay, Ü. (1995), “Değişen Toplumda Öğretmenin Kimliği”, *Türk Yurdu*, 15 (92), 18-21.
- Akpolat, Y. (2009), “Yemekteyiz Programının Düşündürdükleri”, *Türk Yurdu*, 29 (260).
- Akşin, S. (2005), *Yakınçağ Türkiye Tarihi 1 (1908-1980)*, İstanbul: Milliyet Doğan Gazetesi A.Ş. Yayınları.
- Akyol, İ. (1987), “Teknolojik Gelişme ve Beyin Göçü”, *Türk Yurdu*, 8 (10), 57-58.
- Akyüz, K. (1986), “Türk Ocakları”, *Belleten*, L (196), 201-228.
- Akyüz, Y. (2006), *Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000- M.S. 2006*, (10.baskı). Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Ali, F. (1999), “Türk Ocakları nedir?”, *Türk Yurdu*, 19 (144), 56-57.
- Altıntaş, H. (1987),” Eğitim ve İslam Düşüncesi”, *Türk Yurdu*, 8 (5), 7.
- Altunya, N. (1995), *Eğitim Sorunumuza Kuşbakışı*, (1.baskı). Ankara: Ürün Yayınları.
- Ankara Özel Türk Yurdu Okulları. (2009), [Broşür], Ankara.
- Arıkan, M. Ve Deniz, A. (2004), “Türk Ocakları'nın Kapatılışı, Borçları ve Emlakinin Tasfiyesi”, *Türkiyat Araştırmaları*.
<http://www.turkiyat.selcuk.edu.tr/pdfdergi/s15/arikan.pdf> adresinden 15 Haziran 2009 tarihinde alınmıştır.
- Arslantürk, Z. (1988), “Siyasal Değişme Vetiyesinde Türk Öğretmeninin Rolü”, *Türk Yurdu*, 9 (14), 27-29.
- Ata, B.(2002), “Tarih Derslerinde "Dokümanlarla Öğretim" Yaklaşımı”, *Türk Yurdu*, 22 (175), 80-86.

- Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri.* (1997). Ankara: Atatürk Araştırmaları Merkezi.
- Avcı, N. (1990), "Televizyon Yayıncılığında İdeolojik ve Kültürel Boyut", *Türk Yurdu*, 11 (42), 30-32.
- Aybars, E. (2004), *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I.* (9.baskı), İzmir: Ercan Kitabevi.
- Aydın, E. (2003), "Türk Ocakları'nın Tarihi Gelişimi (1912-1931)", *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Aydınlı, A. (2001), "Bilim, Teknoloji ve Türkçe", *Türk Yurdu*, 21 (1.62-163), 52-55.
- Aydın Yorumu. (1987), *Türk Yurdu*, 8 (347), 5-6.
- Aydın Yorumu. (1987), *Türk Yurdu*, 8 (348), 4.
- Aytekin, H. (1988), "İkinci Meşrutiyet Devrinde Türk Ocakları'nın Türk Eğitim Sistemine Tesirleri", *Türk Yurdu*, 9 (19), 7-9.
- Baki, A. (1999), Öğretmen eğitimi üzerine düşünceler, *Türk Yurdu*, 19 (138), 4- 9.
- Baydar, M. (1968), *Hamdullah Suphi Tanrıöver ve Anıları.* İstanbul: Menteş Yayınları.
- Bayraktutan, Y. (1990), "Türk Fikir Tarihinde Modernleşme, Milliyetçilik ve Türk Ocakları (1912-1931)", *Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bayram, C. (1988), "Çizmeyi Aşmak ve İslam Düşmanlığı", *Türk Yurdu*, 8 (366), 1-2.
- Bayram, C. (1988), "Laf ve İş", *Türk Yurdu*, 9 (363), 1-2.
- Bayram, C. (1988), "Milli Eğitim Bakanı'na Açık Mektup", *Türk Yurdu*, 9 (369), 5.
- Bayram, C. (1998), "Türkçe ve İslamiyet", *Türk Yurdu*, 8 (358), 5-6.
- Bayram, C. (2009), "Milli Eğitimde Bir Milat", *Türk Yurdu*, 29 (261), 26-29.
- Bir Aylık Ocak Haberleri (1928), *Türk Yurdu*, 21-7 (199-38), 284-287.
- Bolay, H. (1987), "Yeni Nesillere Hangi Değerler Verilmeli", *Türk Yurdu*, 8 (6), 3-5.
- Bora, T., Can, K. (1991), *Devlet, Ocak, Dergâh: 12 Eylül'den 1990'lara Ülkücü Hareket*, (1.baskı), İstanbul: İletişim Yayınları
- Bozdoğan, A. (2006), *Türk Ocağı'nın Taşra Dergileri*, Ankara: Türk Ocakları Ankara Şubesi Yayınları.
- Bölücek, B. (2010), "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Türkülerin Yeri ve Önemi", *Türk Yurdu*, 30 (269).
- Bursalıoğlu, Z. (1996), "Nasıl Bir Yükseköğretim Sistemi", *Türk Yurdu*, 16 (111). 10-13.
- Cansever, H.F. (1995), *Türk Ocakları ve Hizmet Anlayışımız*, Hazırlayan: Yücel Hacaloğlu. Ankara: Türk Yurdu Yayınları.
- Cebeci, D. (1990), "Bilgi Çağı ve Aile", *Türk Yurdu*, 10 (37), 30-31.

- Celkan, H.Y. (1990), *Ziya Gökalp'in Eğitim Sosyolojisi*, İstanbul:MEB.
- Cumhurbaşkanımız Sayın Abdullah Gül'e Sunulan Türk Ocakları Raporu (2007), *Türk Yurdu*, 27 (144).
- Cumhurbaşkanına Mektup, *Türk Yurdu*, 14, 34-35.
- Cumhuriyet. (1931, 20 Mart). s.1.
- Çakmak, M.A. , Dönmez, C. , Hayta, N. , Safran, M., Şahin, M. , Turan, R. ve diğerleri. (1999), *Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çalık, E. (1992), "Öğretmenler Günü Münasebetiyle", *Türk Yurdu*, 12 (63), 53.
- Çaltık, Arzu (1997), "Hamdullah Suphi Tanrıöver'in Türk Milliyetçiliği Tarihindeki Yeri", *Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara.
- Çavdar, T. (2004), *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi (1839-1950)*, (3.baskı), Ankara: İmge Kitabevi.
- Çeçen, A. (1990), *Halkevleri*, Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Darendelioğlu, İ. (1977), *Türkiye'de Milliyetçilik Hareketleri*, (3.baskı). İstanbul: Toker Yayınları.
- Değirmencioğlu, C. (1990), "Milli Eğitim Akademisi Eğitimi ve Öğretmenlik", *Türk Yurdu*, 10 (37), 20-29.
- Delioeroğlu, Y. (1992), "Televizyon Hakkında", *Türk Yurdu*, 12 (58), 40-43.
- Demirbaş, M. (1994), "Yabancı Dilde Eğitim'in Yol Açtığı "Kültür ve Kişilik Faciası" Üzerine", *Türk Yurdu*, 14 (77),52-56.
- Doğan, İ. (2009), *Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi*, Kahramanmaraş.
- Dura, C. (1996), "Bilgi, Toplum ve Üniversite", *Türk. Yurdu*, 16(111), 4-9.
- Düzgüneş, O. (1987), "Üniversiteliler ve Türk Ocakları", *Türk Yurdu*, 8 (8), 1-3.
- Düzgüneş, O. (1988), "Türk Ocakları ve Milli Eğitim", *Türk Yurdu*, 9 (23), 5-6.
- Düzgüneş, O. (1990), I. Bilim Teknoloji Şurası Münasebetiyle, *Türk Yurdu*, 10 (33), 4-5.
- Düzgüneş, O. (1990), "Türk Ocakları ve Siyaset", *Türk Yurdu*, 10 (29), 1-2.
- Ekinci, Y. (1994), "Gençliği 21. asra hazırlamak için nasıl bir eğitim düşünülmeli?", *Türk Yurdu*, 14 (77), 42-44.
- Ekiz, M. Ve Bekeç, Ö. (2007), "Ayvaz Gökdemir: Eğitimde Kaliteci Bir Anlayışa İhtiyacımız Var", *Türk Yurdu*, 27 (237).
- Er, C. (1996), "Türkiye'de Yükseköğretim", *Türk Yurdu*, 16 (105), 11-18.

- Erden, V. (2005, 14 Mayıs), *Türkçe'yi Koruyamazsak Türkiye'yi de Koruyamayız*, Türkiye Gazetesi.
- Erden, F. (1955), "Türk Ocakları Kurultay Raporu", *Türk Yurdu*, 4 (244), 276-386.
- Erden, F. (1957), "Türk Ocağında Musiki", *Türk Yurdu*, 6 (265), 637-638.
- Ergün, M. (1993), "Üniversite Gençliğinde Yabancılaşma", *Türk Yurdu*, 13 (66), 30-33.
- Ergün, M. (1982), *Atatürk Devri Türk Eğitimi*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Ergün, M. (1996), *II. Meşrutiyet Devrinde Eğitim Hareketleri (1908-1914)*, Ankara: Ocak Yayınları.
- Erişirgil, M.E. (1930), "Gençlerin Terbiyesinde Anomali ve Ocaklılar İçin Akideler", *Türk Yurdu*, 5 (34), 1-3.
- Erişirgil, M.E. (1930), "Ocaklarımızın Bir Vazifesi", *Türk Yurdu*, 5 (33), 1-2.
- Ersal, A. (2004), "Türk Ocakları ve Siyaset (1960'tan Günümüze)", *Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara.
- Gökalp, H.Y. (1996), "Türkiye'de Üniversite Eğitimi, Özerklik, Bilim Politikası ve Üniversite Giriş Sınavları", *Türk Yurdu*, 16 (111), 27-30.
- Gökalp, Z. (1928), "Ocaklar Ne Yapmıştır, Vazifesi ve Gayesi Nedir?", *Türk Yurdu*, 21-7 (196-35), 76-80.
- Gökalp, Z. (1964), *Hars ve Medeniyet*, Ankara: Diyarbakır'ı Tanıtma ve Turizm Derneği Yayınları.
- Gökalp, Z. (1992), *Terbiyenin Sosyal ve Kültürel Temelleri*. Hazırlayan: Rıza Gardaş. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Gökalp, Z. (1999), *Türkleşmek İslamlaşmak Muasırlaşmak*, Hazırlayan: Latif Uğurtekin. İstanbul: Kamer Yayınları.
- Gökalp, Z. (2007), *Türkçülüğün Esasları*, (2.baskı). İstanbul: Akvaryum Yayınevi.
- Göker, L. (1992), Liselerimizin İsimleri Üzerine Bir Araştırma ve Bazı Tespitler, *Türk Yurdu*, 12 (55), 34-39.
- Göze, A. (2000), *Türk Kurtuluş Savaşı ve Devrimi Tarihi*, (5.baskı). İstanbul: Beta Basım.
- Görkaş, İ. (1988), "Çocuklarımıza Allah Kavramını (İmanın) Öğretimi Ya Da Günümüz Ailesinin Dini Eğitime Olan İhtiyacı", *Türk Yurdu*, 9 (20), 21-22.
- Gürgür, N. (1990), "Devrim Muhafızları Savaş Mevzilerinde", *Türk Yurdu*, 10 (386), 3.
- Gürgür, N. (1992), "Aydın Yorumu", *Türk Yurdu*, 12 (402), 4.
- Gürgür, N. (1992), "Demokratiz Diye Diye Nereye", *Türk Yurdu*, 12 (407), 4.

- Gürgür, N. (1992), “Dışarıdan Husumet, İçeriden İhanet”, *Türk Yurdu*, 12 (403), 4.
- Gürgür, N. (1997), “Dar Kafalılık Hangi Şapkayı Giyse Aynıdır”, *Türk Yurdu*, 17 (461), 1-2.
- Gürgür, N. (2000), “Türk Ocakları Merkez Heyetinden Cumhurbaşkanına Rapor”, *Türk Yurdu*, 20 (155), 2-7.
- Gürgür, N. (2002), “Ana Dilde Öğrenim, Yayın Hakkı ve Etnik Kimlik”, *Türk Yurdu*, 22 (180), 2-4.
- Gürgür, N. (2002), “Ne Yapılmak İsteniyor”, *Türk Yurdu*, 22 (173), 2-4.
- Gürgür, N. (2002), “Türk Milleti Varoldukça Ocak Tütecek ve Hizmetler Yürüyecektir”, *Türk Yurdu*, 22 (176).
- Gürgür, N. (2006), “Türk Ocakları Sivil Toplum Alanında Türklüğü Hizmet Etmeyi Amaçlayan Yüz Yıllık Bir Çınardır”, *Türk Yurdu*, 26 (225).
- Gürgür, N. (2009), “Eğitim En Önemli Meselemiz”, *Türk Yurdu*, 29 (259).
- Güven, Ö. (2009), “Milli Beden Eğitimi, Spor Politikası ve Altıncı Spor Şurası”, *Türk Yurdu*, 29 (260), 60-65.
- Hacaloğlu, Y. (1994), *Türk Ocakları ve Atatürk*, (2.baskı) Ankara: Türk Yurdu Neşriyatı.
- Hacaloğlu, Y. (1999), *Nuri Gürgür’le Türk Milliyetçiliği Üzerine*, Ankara: Türk Yurdu Yayınları.
- Hacaloğlu, Y. (2000), *Türk Ocakları Yüzyıllığı*, Ankara: Türk Yurdu Yayınları.
- Hacaloğlu, Y. ve UZUN, M. (1994), *Türk Ocağı Belgeseli*, Ankara: Türk Yurdu Yayınları.
- Hacaloğlu, Y., Memişoğlu, R. VE Tuncer, H., (1998), *Türk Ocakları Tarihi (Açıklamalı Kronoloji). c.1 (1912-1931)*, Ankara: Türk Yurdu Yayınları.
- Hakimiyet-i Milliye. (1931, 19 Şubat).
- Hakimiyet-i Milliye. (1931, 25 Mart).
- Hakimiyet-i Milliye. (1931,5 Şubat).
- Hakkı, İ. (1918), “Türk Ocağı Konferansları”, *Türk Yurdu*, 7 (153), 76-83.
- Haydar, A. (1913), “Talim ve Terbiye”, *Türk Yurdu*, 12 (31), 123-127.
- Hilmi, M., İbrahim, H. Ve Naci, Y. (1925), Türk Ocakları Şunu, *Türk Yurdu*, 9 (169-8), 90-94.
- Hisar, A.Ş. (1954), “Bir Milli Hars Merkezi Olan Ocak”, *Türk Yurdu*, 3 (236),169-171.
- <http://www.devletarsivleri.gov.tr/source.cms4/index.asp?wslt=devletarsivleri.gov.tr.ce>.

16.09.2009 tarihinde alınmıştır.

<http://www.mkutup.gov.tr>. 13.09.2009 tarihinde alınmıştır.

<http://www.turkocagi.org.tr/akademik.php>. 05.03.2010 tarihinde alınmıştır.

http://www.turkocagi.org.tr/faaliyet_hanimlar.php. 05.03.2010 tarihinde alınmıştır.

http://www.turkocagi.org.tr/faaliyet_sanat.php. 05.03.2010 tarihinde alınmıştır.

<http://www.turkocagi.org.tr/ingo.php>. 31.10.2009 tarihinde alınmıştır.

<http://www.turkocagi.org.tr/yonetim.php>. 31.11.2009 tarihinde alınmıştır.

<http://www.turkocagi.org.tr/modules.php?name=AnaModul&op=Armaganlar>.

24.01.2010 tarihinde alınmıştır.

<http://www.turkocagi.org.tr/modules.php?name=AnaModul&op=KurultayRaporlari>.

24.01.2010 tarihinde alınmıştır.

http://www.turkocagi.org.tr/modules.php?name=BasYazi&sa=show_year&year=2009.

04.01.2010 tarihinde alınmıştır.

<http://www.turkocagi.org.tr/modules.php?name=Duyurular&pa=showpage&pid=126>.

04.01.2010 tarihinde alınmıştır.

<http://www.turkocagi.org.tr/modules.php?name=Makale>. 10.09.2009 tarihinde

alınmıştır.

<http://www.turkocagi.org.tr/modules.php?name=Toplantilar>. 05.03.2010 tarihinde

alınmıştır.

<http://www.turkocagi.org.tr/turdam.php>.05.03.2010 tarihinde alınmıştır.

<http://www.turkyurdu.com.tr/> 10.09.2009 tarihinde alınmıştır.

<http://www.turkyurdu-okullari.com/index-n.htm>. 10.02.2010 tarihinde alınmıştır.

Hürriyet. (2007, 23 Mayıs). s. 1.

Karaer, İ. (1992), *Türk Ocakları (1912-1931)*, Ankara: Türk Yurdu Neşriyatı.

Karaer, İ. (1992), “Cumhuriyet’in İlk Yıllarında Yaygın Eğitim ve Türk Ocakları”, *Türk Yurdu*, 12 (53), 25-27.

Karaman, O. (2002), “Türk Ocakları Giresun Şubesinin Kuruluşu ve Faaliyetleri”, *Türk Yurdu*, 22 (181), 41-50.

Kartallıoğlu, Y. (2009), “Dilin Kemiği: Bebeklerin Eşyalarındaki Yabancı Yazılar”, *Türk Yurdu*, 29 (262).

Kartallıoğlu, Y. (2009), “Dilin Kemiği: Kuşça’ya Hoşgeldiniz”, *Türk Yurdu*, 29 (257).

Kartallıoğlu, Y. (2009), “Dilin Kemiği: Otomobil İlanlarının Dili”, *Türk Yurdu*, 29 (263).

Kartallıoğlu, Y. (2009), “Dilin Kemiği: Türk Tipi Yabancı Dilde Eğitim”, *Türk Yurdu*, 29 (268).

- Kartallıoğlu, Y. (2009), "Dilin Kemiği: Yeniden Tişörtlerdeki Saçmalıklar", *Türk Yurdu*, 28 (251).
- Kavuncu, O. (1988), "Türk Ocakları ve Siyaset", *Türk Yurdu*, 9 (19), 5-6.
- Kavuncu, O. (1991), "Türklüğün Geleceğine Yönelik Bir Milli Eğitim", *Türk Yurdu*, 11 (74), 28-29.
- Kılıç, M. (1994), "Orta Öğretim Gençliğine Neler Oluyor?", *Türk Yurdu*, 14 (86), 41-43.
- Kılıç, N. (2006), "Atatürk'ün Türk Ocaklarındaki Konuşmaları", *Yüksek Lisans Tezi*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Koç, Y. (2002), "Türkiye'de Tarih Eğitimin Sorunları", *Türk Yurdu*, 22 (175), 54-55.
- Koçak, K. (1992), "Cumhuriyette Günümüze Tarih Öğretimi", *Türk Yurdu*, 12 (61), 46-50.
- Koçak, K. (1993), "Türk Milli Eğitiminde Öğretmen Yetiştirme ve İstihdamı", *Türk Yurdu*, 13 (73), 49-51.
- Korkmaz, A. (1987), "Eğitim, Mefkurecilik ve Türk Ocakları", *Türk Yurdu*, 8 (3), 17-19.
- Köksal, H. (2002), "Tarih Öğretimi ve Eleştirel Düşünce Becerilerinin Geliştirilmesi", *Türk Yurdu*, 22 (175), 87-90.
- Kösoğlu, N. (2001), "Kimlik ve Dil", *Türk Yurdu*, 21 (162-163), 263-266.
- Kösoğlu, N. (2010), "Türküler ve Eğitim", *Türk Yurdu*, 30 (269).
- Kösoğlu, N. (2005), *Türk Olmak ya da Olmamak*, Ankara: Ötüken Neşriyat.
- Kuran, E. (1996), "Ercüment Kuran'la Üniversite, Yabancı Dille Eğitim ve Türkçe Üzerine Görüşen: Serdar Sağlam", *Türk Yurdu*, 16 (109), 47-52.
- Kutay, C. (1995), *Türk Ocakları ve Türk Milliyetçiliği*, Hazırlayan: Yücel Hacaloğlu. Ankara: Türk Yurdu Yayınları.
- Kutlu, S. (2005), "Çoğulcu Din Eğitimi Mümkün mü?", *Türk Yurdu*, 29 (264).
- Küçük, A. (1997), "Din öğretimi üzerine düşünceler", *Türk Yurdu*, 17 (116-117), 173-179.
- Lewis, B. (2004), *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, (9.baskı). Çeviren: Metin Kıratlı. Ankara: TTK
- Macit, M. (2008), "Rektörlük Seçimleri ve Üniversite Problemi", *Türk Yurdu*, 28 (251).
- Malik, H.A. (1928), "Vatan Dersaneleri", *Türk Yurdu*, 22-8 (205-44), 189-190.
- Milliyet. (1951, 08 Ocak).

- Milliyet. (1957, 01 Haziran).
- Milliyet. (1990, 20 Kasım).
- Müftüoğlu, F. (1988), “Tarihi Perspektif İçerisinde Türkiye’nin Maarif Davası ve Üniversite Meselesi I”, *Türk Yurdu*, 9 (13), 8-13.
- Müftüoğlu, F. (1988), “Tarihi Perspektif İçerisinde Türkiye’nin Maarif Davası ve Üniversite Meselesi II”, *Türk Yurdu*, 9 (14), 9-14.
- Müftüoğlu, F. (1988), “Tarihi Perspektif İçerisinde Türkiye’nin Maarif Davası ve Üniversite Meselesi III”, *Türk Yurdu*, 9 (15), 5-10.
- N, B. (1917), “Dilimiz”, *Türk Yurdu*, 6 (143), 213-214.
- Ocaklar Şunu. (1926), *Türk Yurdu*, 11 (182-21), 142-145.
- Okumuş, N. (1997, 1 Ağustos), *Türk Ocakları’na Yapılan*, Yeni Günaydın, s.6.
- Okumuş, N. (1997, 2 Ağustos), *Türk Ocakları’nın Hakkı*, Yeni Günaydın, s.6.
- Okutan, A. (1992), “Devlet ve Din Eğitimi”, *Türk Yurdu*, 12 (56), 23-27.
- Orkun, H. (1977), *Türkçülüğün Tarihi*, (2.baskı). Ankara: Kömen Yayın.
- Ortaş, İ. (2007), “Rektör Adaylarını Belirleme ve Atama Stratejileri”, *Türk Yurdu*, 27 (242).
- Öksüz, İ. (1990), “Türkiye’de Sınıflar II”, *Türk Yurdu*, 10 (379), 5-6.
- Öner, M. (2001), “Bilim ve Öğretim Dili Olarak Türkçe”, *Türk Yurdu*, 21 (162-163), 326-329.
- Önder, M. (1984), *Atatürk’le Adım Adım Türkiye*, Ankara: Kültür Ofset Matbacılık.
- Özbalcı, M. (1988), “Milli Eğitim Sistemimiz İçinde Öğretmenin Yeri ve Yetiştirilmesi Meselesi”, *Türk Yurdu*, 9 (21), 7-10.
- Özbay, Y. (2009), “Üniversiteye Giriş Sistemi Üzerine”, *Türk Yurdu*, 29 (260), 34-38.
- Özbek, Y. (1994), “Yabancı Dille Yapılan Eğitim”, *Türk Yurdu*, 14 (80), 19-22.
- Özcan, Ö. (2009), “Milli Eğitimde Haçlı Seferleri ve Ayvaz Gökdemir”, *Türk Yurdu*, 29 (261), 84-87.
- Özcan, Ö. (2009), “Türk Ocakları Milli Eğitim Bakanlığı İlişkileri 1”, *Türk Yurdu*, 29 (258), 53.
- Özcan, Ö. (2009), “Türk Ocakları Milli Eğitim Bakanlığı İlişkileri 2”, *Türk Yurdu*, 29 (259), 97.
- Özdaş, A. (1998), “Dilimiz Türkçe ve Eğitimin Önemi”, *Türk Yurdu*, 18 (135), 11-16.
- Özdemir, M.Ç. (1997), “Takdim”, *Türk Yurdu*, 17 (123), 1.

- Özdemir, M.Ç. (2001), “Türkçe Giderse Her Şey Gider”, *Türk Yurdu*, 21 (162-163), 3.
- Özdemir, M.Ç. (2002), “Tarih Öğretimi Yeniden Ele Alınmalı”, *Türk. Yurdu*, 22 (175), 47-48.
- Özdemir, S. (2009), Türkiye’de Yükseköğretim, *Türk Yurdu*, 29 (257).
- Özden, M. (1994), “Türk Yurdu Dergisi ve İkinci Meşrutiyet Devri Türkçülük Akımı (1911-1918)”, *Yayımlanmamış Doktora Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özkaya, N. (2001), “Üniversite Sınavları ve Dershaneler”, *Türk Yurdu*, 21 (167), 7-13.
- Özüçetin, Y. (1996), “20. Yüzyıl Başlarında Türkçülük Hareketi (1908-1923)”, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, T.C. Tarihi Anabilim Dalı, Ankara.
- Saffet, R. (1930), *Türklük ve Türkçülük İzleri*, Ankara: Türk Ocakları İlim ve Sanat Heyeti Neşriyatı.
- Safran, M. (2002), “Orta Öğretim Kurumlarında Tarih Öğretiminin Yapı Ve Sorunlarına İlişkin Bir Araştırma”, *Türk Yurdu*, 22 (175), 73-79.
- Sarıay, Y. (2002), “İmparatorluktan Cumhuriyete Türk Milliyetçiliğinin Doğuşu ve Gelişimi”, *Türkler*, c. 14, 819- 832.
- Sarıay, Y. (2005), *Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları (1912-1931)*, Ankara: Ötüken Neşriyatı.
- Seçen, H. (2001), “Türkçe ve Bilim Dili Üzerine”, *Türk Yurdu*, 21 (162-163), 376-379.
- Sefercioğlu, N. (1994), “Üniversite ve Yabancı Dil”, *Türk Yurdu*, 14 (86), 27-31.
- Selçuk, Z. (1997), “Zorunlu Öğretim Üzerine”, *Türk Yurdu*, 17 (123), 49-52.
- Shaw, J.S. ve SHAW, E. (2006), *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye*, (2.baskı) c.2. İstanbul: Kitap Deyince Yayınları.
- Sırrı, M. S. (1928), “Türk Ocakları ve Bedeni Terbiye”, *Türk Yurdu*, 21-7 (198-37), 215-217.
- Şahin, M. (2009), “Türk Ocakları’nın Eğitim ve Kültür Faaliyetleri”, *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şahin, S. (1991), “Türkiye’nin Bilimsel Geleceği”, *Türk Yurdu*, 11 (41), 32-34.
- Tanilli, S. (1988), *Nasıl Bir Eğitim İstiyoruz*, Ankara: Amaç Yayınları.
- Tanrıöver, H. (1929), *Günebakan*, (2.baskı) Ankara: Türk Ocakları İlim ve Sanat Heyeti Neşriyatı.

- Tanrıöver, H.S. (1931), *Dağ Yolu 2*, Ankara: Türk Ocakları İlim ve Sanat Heyeti Neşriyatı.
- Tanrıöver, H.S. (1986), *Dağ Yolu 2*. Hazırlayan: Fethi Tevetoğlu. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Tanrıöver, H.S. (1987), *Dağ Yolu 1*, Hazırlayan: Fethi Tevetoğlu. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Tanrıöver, H.S. (2000), *Dağ Yolu*, Hazırlayan: Fethi Tevetoğlu. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Temizyürek, F. (2001), Yabancı dille eğitimin sakıncaları üzerine, *Türk Yurdu*, 21 (162-163), 404-406.
- Tosun, C. (1999), “Cumhuriyetimizin 75. yılında Türkiye’de Din Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu”, *Türk Yurdu*, 19 (137), 51-57.
- Tozlu, N. (1991), “Öğretmen Akademileri Üzerine”, *Türk Yurdu*, 11 (51), 43-45.
- Tunaya, T.Z. (1952), *Türkiye’de Siyasal Partiler (1859-1952)*, İstanbul: Arba Yayınları.
- Tuncer, H. (1990), *Türk Yurdu (1911-1931) Üzerine Bir İnceleme*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Tuncer, H. (1990), “Edebiyat ve Edebiyat Öğretimi”, *Türk Yurdu*, 10 (36), 39.
- Turan, M. (1967), *Üniversite Problemi*, İstanbul: Yağmur Yayınları.
- Türkdoğan, O. (1991), “Bilgi Çağında Üniversitelerimiz”, *Türk Yurdu*, 11 (41), 22-24.
- Türkdoğan, O. (1992), “Üniversitelerimizin Dünü, Bugünü ve Geleceği Hakkında”, *Türk Yurdu*, 12 (53), 10-24.
- Türkdoğan, O. (1994), “Milli Eğitim Politikası”, *Türk Yurdu*, 14 (83), 35-37.
- Türkdoğan, O. (1994), “Laiklik anlayışında değişim gerekiyor”, *Türk Yurdu*, 14 (78), 4-7.
- Türkmen, B. (1990), “Korunmaya Muhtaç Çocukların Eğitimi”, *Türk Yurdu*, 10 (31), 36-37)
- Türk Ocağı Esas Nizamı*, İstanbul: Ahmet İhsan ve Şurekası Matbaacılık, 1339.
- Türk Ocağı Esas Nizamı*, İstanbul: Orhaniye Matbaası, 1334-1918.
- Türk Ocağı Tarihçe Mefkure Program Tüzük*, (1969), Ankara: Türk Ocağı Umumi Merkez Neşriyatı.
- Türk Ocağı’nın Nizamname-i Esas ve Dahilisi*, İstanbul: Tanin Matbaası, 1328.
- Türk Ocakları 30. Olağan Büyük Kurultay Raporu*, (1994), Ankara: Türk Yurdu Yayınları.

- Türk Ocakları 32. Olağan Büyük Kurultay Raporu*, (1998), Ankara: Türk Yurdu Yayınları.
- Türk Ocakları 33. Olağan Büyük Kurultay Raporu*, (2000), Ankara: Türk Yurdu Yayınları.
- Türk Ocakları 34. Olağan Büyük Kurultay Raporu*, (2002), Hazırlayan: Yücel Hacaloğlu, Meriç Coşkun. Ankara: Türk Yurdu Yayınları.
- Türk Ocakları 35. Olağan Büyük Kurultay Raporu*, (2004), Hazırlayan: Yücel Hacaloğlu, Meriç Coşkun. Ankara: Türk Yurdu Yayınları.
- Türk Ocakları 36. Olağan Büyük Kurultay Raporu*, (2006), Hazırlayan: Yücel Hacaloğlu, Ankara: Türk Yurdu Yayınları.
- Türk Ocakları 37. Olağan Büyük Kurultay Raporu*, (2008), Hazırlayan: Yücel Hacaloğlu. Ankara: Türk Yurdu Yayınları.
- Türk Ocakları 5. Milli Eğitim Sempozyumu 1994*, (1995), Ankara: Türk Yurdu Neşriyatı.
- Türk Ocakları 6. Milli Eğitim Sempozyumu 1996*, (1996), Hazırlayan: Yücel Hacaloğlu, Ankara: Türk Yurdu Neşriyatı.
- Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı, (1996), [Broşür]. Ankara: Spot Matbaası.
- Türk Ocakları IV. Milli Eğitim Sempozyumu 1992*, (1993), Ankara: Türk Yurdu Neşriyatı.
- Türk Ocakları Talimatnamesi*, Ankara: Türk Ocakları Matbaası, 1927.
- Türk Ocakları Tüzüğü*, (2008), Ankara: Türk Yurdu Yayınları.
- Türk Ocakları Yasası*, Ankara: Yenigün Matbaası, 1926.
- Türk Ocakları Yasası*, Ankara: Türk Ocakları Merkez Heyeti Matbaası, 1929.
- Türk Ocakları Yasası*, Ankara: Yenigün Matbaası, 1924.
- Türk Ocakları Yasası*, Edirne: Paşaeli Matbaası, 1925.
- Türk Ocakları Yasası*, İstanbul: Suhulet Matbaası, 1927.
- Türk Ocakları*, (1998), Ankara: Türk Yurdu Yayınları.
- Türk Ocakları*, (1999), Ankara: Türk Yurdu Yayınları.
- Türk Ocakları'nı Tanıyalım*, (1995), Ankara: Türk Yurdu Yayınları.
- Türk Ocakları Şunu. (1925), *Türk Yurdu*, 9 (171-10), 196-205.
- Türk Ocakları'ndan Haberler. (1991), "Prof. Dr. Orhan Düzgüneş'in 2932 Sayılı Kanunun Değiştirilmesiyle İlgili Basına Yaptığı Açıklama", *Türk Yurdu*, 11 (43), 63.
- Türk Ocakları'ndan Haberler. (1992), "Türk Ocakları Genel Başkanı Prof. Dr. Orhan

- Düzgüneş'in Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın Son Beyanları ile ilgili Olarak Basına Yaptığı Açıklama", *Türk Yurdu*, 12 (405), 62.
- Ulvi, İ. (1928), "Yeni Harflerimiz ve Türk Ocakları", *Türk Yurdu*, 22-8 (202-41), 97-99.
- Uçak, S. (2008), "Ziya Gökalp'in Eğitim Anlayışı", *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ünal, M.A. (1996), "Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimine Bir Bakış", *Türk Yurdu*, 16 (109), 30-34.
- Ünal, M.A. (2002), *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, (5.baskı), Isparta: Fakülte Kitabevi.
- Üstel, F. (1997), *İmparatorluktan Ulus- Devlete Türk Milliyetçiliği: Türk Ocakları (1912-1931)*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Üstel, F.(2008), *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce / Milliyetçilik*. c. 4. (3.baskı), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yaman, E. (2001), "Dilimiz Kimliğimizdir: Dilimize Sahip Çıkalım", *Türk Yurdu*, 21 (162-163), 435-439.
- Yılmaz, H. (1995), "Eğitimin Milli Olmasının Anlamı ve Bu Konudaki Sorumluluklar", *Türk Yurdu*, 15 (93), 49-51.

EKLER

EK 1: Türk Ocakları tarafından verilen Ziya GÖKALP/ Türk Ocakları İlim ve Teşvik Armağanı

1986	Doç. Dr. Bahaeddin YEDİYILDIZ
1987	Prof. Dr. Ferhan ÖZMEN
1988	Prof. Dr. Rasih DEMİRCİ
1989	Prof.Dr. Ahmet Ö.KOÇAK
1990	Prof.Dr. Osman N.TUNA
1991	Prof.Dr. Ahmet B. ERCİLASUN
1992	Dr. Mümtazer TÖRKÖNE
1993	Dr. İbrahim KARAER, Dr. Yusuf SARINAY, Yrd. Doç.Dr. Hüseyin TUNCER
1994	Prof. Dr. Orhan DÜZGÜNEŞ
1995	Yrd. Doç.Dr. Fatih KİRİŞÇİOĞLU, Dr. Naciye YILDIZ
1996	Dr. Veysi GÜNGÖR
1997	Doç. Dr. Yavuz AKPINAR
1999	Doç. Dr. Mustafa ÖNER
2000	Doç. Dr. İbrahim ŞAHİN
2001	Mehmet BİLGİN
2003	Dr. Hüseyin SADOĞLU
2005	Dr. Fahri ATASOY
2007	Doç. Dr. Erol GÖKA

Kaynak: Türk Ocakları (1998). Ankara: Türk Yurdu Yayınları.

<http://www.turkocagi.org.tr/modules.php?name=Anamodel&op=Armaganlar>.

EK 2: Türk Ocakları tarafından verilen Hamdullah Suphi TANRIÖVER/ Türk Ocakları Kültür Armağanı

1986	Ayvaz GÖKDEMİR
1987	Aytuğ İZAT
1988	Prof. Dr. Nevzat ATLIĞ
1989	M. Ali ÖZPOLAT, Muammer GÖZ, Yavuz B. BAKİLER
1990	Alaeddin KORKMAZ
1991	Acar OKAN
1992	Barış MANÇO
1993	Doç. Dr. Turgut CANSEVER
1994	Emine Işınsu ÖKSÜZ
1995	Prof. Dr. Reşat Genç
1996	Yrd. Doç. Dr. Ahmet Turan ALKAN
1997	Fetullah GÜLEN
1998	Ötüken Yayınevi
1999	Nejat MUALLİMOĞLU
2001	Prof. Dr. Mehmet AYDIN
2003	Hakkın ÖZNUR
2005	Mehmet ÖZBEK, Abdurrahman KIZILAY
2007	şaban KARATAş, Yaşar ÇAĞBAYIR

Kaynak: Türk Ocakları (1998). Ankara: Türk Yurdu Yayınları.

<http://www.turkocagi.org.tr/modules.php?name=Anamodel&op=Armaganlar>.

EK 3: Türk Ocakları tarafından verilen Dr. Hasan Ferit CANSEVER/ Türk Ocaklarına Hizmet Armağanı

1986	Galip ERDEM
1987	Prof. Dr. Emin BİLGİÇ
1988	Dr. Fethi TEVETOĞLU
1989	İsmail Hakkı YILANLIOĞLU
1990	M. Zeki SOFUOĞLU, Prof. Dr. Hikmet TANYU
1991	Namık Kemal ZEYBEK
1992	Osman Rasim EYÜBOĞLU, Muzaffer İRDEM
1993	Abdülhadi TOPLU
1994	Prof. Dr. Mustafa KAFALI
1995	Yücel HACALOĞLU
1996	İdris YAMANTÜRK
1997	Sadi SOMUNCUOĞLU
1998	Prof. Dr. Necmettin SEFERCİOĞLU
1999	Emniyet Gnl. Necati GÜLTEKİN, Fuat ÇAPANOĞLU
2001	Refet KÖRÜKLÜ
2003	İbrahim METİN
2005	Türk Ocakları Şubeleri
2007	Doç. Dr. Filiz AVŞAR

Kaynak: Türk Ocakları (1998). Ankara: Türk Yurdu Yayınları.

<http://www.turkocagi.org.tr/modules.php?name=Anamodel&op=Armaganlar>.

EK 4: Türk Ocakları tarafından verilen Prof. Dr. Osman TURAN/ Türk Ocakları Türklük Araştırmaları Armağanı

1986	Dr. Baymirza HAYİT
1987	Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü
1988	Nevzat KÖSOĞLU
1989	Türkiyat Enstitüsü, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi
1990	Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı
1991	Prof. Dr. Naci KINACIOĞLU
1992	İsmet BİNARK
1993	Prof. Dr. M. Fahrettin KIRZIOĞLU
1994	Umut ARIK
1995	Prof. Dr. Sadık TURAL
1996	Prof. Dr. Orhan TÜRKDOĞAN
1997	Prof. Dr. İlbey ORTAYLI
1998	Doç. Dr. Fadli ALİ
1999	Ahmet KABAKLI
2001	Prof. Dr. Emine Gürsoy NASKALLI
2003	Doç. Dr. Özcan YENİÇERİ
2005	Yrd. Doç. Dr. Cengiz ALYILMAZ
2007	Dr. Kamil UĞURLU

Kaynak: Türk Ocakları (1998). Ankara: Türk Yurdu Yayınları.

<http://www.turkocagi.org.tr/modules.php?name=Anamodel&op=Armaganlar>.

EK 5: Türk Ocakları tarafından verilen Nihal ATSIZ/ Türk Ocakları Türk Dünyasına Hizmet Armağanı

1994	Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı (TİKA), M. Fethullah GÜLEN
1995	Prof. Dr. Mustafa KAHRAMANYOL, Ertürk YÖNDEM, GÜNtaç AKTAN
1996	Prof. Dr. Turan YAZGAN
1997	Yılmaz ÖZTUNA
1998	Doç. Dr. Fadli ALİ
1999	Ahmet KABAKLI
2001	Mustafa ÖZBEK, Nihat KAŞIKLI, Hasan YILMAZ
2003	Prof. Dr. Suphi SAATÇİ
2005	Ahmet Yesevi Üniversitesi
2007	Turgut ALTINOLUK, Keçiören Belediyesi Başkanı

Kaynak: Türk Ocakları (1998). Ankara: Türk Yurdu Yayınları.

<http://www.turkocagi.org.tr/modules.php?name=Anamodel&op=Armaganlar>.

**EK 6: Türk Ocakları tarafından verilen Galip ERDEM/ Türk Ocakları Şeref
Armağanı**

1986	Rauf DENKTAŞ,
1989	Dr. Sadık AHMET, İbrahim ŞERİF, Ebülfeyz ELÇİBEY, Azadbeg KERİMİ
1990	Mustafa TAŞDEMİR,M. Abdülcemil KIRIMOĞLU, Olcas SÜLEYMANOĞLU
1991	Mehmetçik, Türk Polisi, Türkiye Diyanet Vakfı Mütevelli Heyeti
1992	Alia İZZETBEGOVIÇ
1994	Ünal ERKEN, Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Cevher DUDAYEV
1996	Uygur Türkleri Adına M. Rıza BEKİN
1997	Türk Kültürüne Hizmet Vakfı
1998	Ayhan ÇEVİK, Cengiz DAĞA
1999	Şehit Aileleri Derneği
2001	Işık Sadık AHMET
2003	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Rauf DENKTAŞ
2005	Kerküklü Şehit Doç. Dr. Nejdet KOÇAK'ın anısı adına eşi Ayten KOÇAK
2007	Irak Türkmen Cephesi Başkanı Dr. Sadettin ERGEÇ

Kaynak: Türk Ocakları (1998). Ankara: Türk Yurdu Yayınları.

<http://www.turkocagi.org.tr/modules.php?name=Anamodel&op=Armaganlar>.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Şeyda ÖZÇELİK

Doğum Yeri ve Yılı: Adana,1983

Medeni Durumu: Bekar

e-posta: seydaozelik@hotmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

- 2006-2010** : Yüksek Lisans, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
İlköğretim Bölümü Anabilim Dalı.
- 2001-2005** : Lisans, Pamukkale Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü
Anabilim Dalı.
- 1997-2000** : Lise, Adana Kız Lisesi.
- 1990- 1997** : İlköğretim, Adana Şükran Çobanoğlu İlköğretim Okulu.

İŞ DENEYİMİ

- 2008-2010** : Adana- Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü
Ücretli Öğretim Görevlisi.
- 2005-2006** : Adana Kriter Dershanesi.